

วารสาร

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University

ISSN: 2730-3551 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

Vol. 6 No. 1 January - June 2023

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

Vol. 6 No. 1 (January - June 2023)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของนักศึกษาและบุคลากรทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อนำเสนอและพัฒนาศักยภาพและผลงานทางวิชาการ การค้นคว้าและบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาและนักวิชาการภายนอก
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตของวารสาร

1. ขอบเขตของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์
2. เนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. การส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยนั้น สามารถส่งโดยตรงไปที่กองบรรณาธิการวารสารผ่านระบบ online Submission ที่เว็บไซต์ บทความทั้ง 2 ประเภท ซึ่งบทความที่ส่งมานั้นจะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินแบบ Double-Blinded Review ก่อนที่จะพิจารณาจัดพิมพ์ในขั้นต่อไป
4. การรับบทความของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะเป็นบทความที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในทางวิชาการที่กว้าง และมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ชุตินาถ

ศรีวิบูลย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.ณัฐณารักษ์

เอกนราจินดาวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บรรณาธิการ

ดร.ณัฐชัย เอกนราจินดาวัดน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.จำนงค์	อดิวิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธนสุวิทย์	ทับทิมรัษฎ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.วิทยา	เมฆขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.สิทธิพันธ์	พุทธหนุน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ดร.ทักษิณา	แสนเย็น	มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น
ดร.จิตาภา	เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.สมพงษ์	เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.พงศ์สฎา	เฉลิมกลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.ธีรดนัย	กัปโก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.กาญจนา	โพธิวิชยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่: วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พิมพ์เผยแพร่ 2 ฉบับต่อปี
ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การเผยแพร่

จัดส่งให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru>

ติดต่อกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี
707 ม.3 ถ.เลี้ยวเมืองอุดรธานี-สามพร้าว ต.สามพร้าว อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000
โทรศัพท์: 042-129556, 097-9359356 โทรสาร: 042-129662
Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru>
E-mail: touch_life@outlook.co.th

บทความทุกเรื่องที่จะตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 6 ฉบับ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566 มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารเพื่อเป็นสื่อการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และจากการที่วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 ดังนั้น ในการจัดทำวารสารดังกล่าวให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามตัวชี้วัดที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการมีกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การรับบทความผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องที่จะพิจารณาบทความแต่ละบทความ ดังปรากฏในหน้าสารบัญ และประกอบไปด้วยบทความทั้งหมด 11 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาลงตีพิมพ์เผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ดร.ณัฐชัย เอกนราจินดาวรรณ

บรรณาธิการ

สารบัญ	
บทนำ	I
บทบรรณาธิการ	III
สารบัญ	IV
คุณค่าศีลธรรมของพิธีการกวนข้าวทิพย์ในสังคมไทย	1
The Value of The Madhupayasa Rice Stirring in Thai Society	
พระสุนทรกิจโกศล (เสวย จันทรัตน์) และ พระมหาณัฐพงษ์ จิตปัญโญ	
Phrasunthornkijkoson (Sawaoey chantharat) and Phramaha Natthpong Titapanyo	
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม	9
Administration According to The Good Governance of The Sub-District Administrative Organization Mueang Samut Songkhram District Samut Songkhram Province	
นงลักษณ์ ทวีรักษา และ ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวรรณ	
Nonglak Thaweeraksa and Natnaporn Aeknarajindawat	
การนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565	25
Implementation of Policy on the Elderly in the Bangkok Area from 2016 to 2022	
อาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์	
Arluk Jensatienwong	
ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19	39
Factors Affecting the Decision-Making Process for Vaccination Against COVID-19	
ณสิกาญจน์ ศิริคุรุรัตน์ธร และ เอื้อมพร ศิริรัตน์	
Nasikarn Sirikururattakorn and Aueamporn Sirirat	
ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019	51
Factors Affecting Logistics Management Efficiency in the 2019 Corona Virus Outbreak	
รวีพลอย ยุทธเจริญกิจ และ เอื้อมพร ศิริรัตน์	
Raweeploy Yutthacharoenkij and Aueamporn Sirirat	

การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย	64
Effectiveness Development of Chinese Buddhist Sects	
พระศิวฤทธิ์ ชัยทน, ศรีปริญญา ธูปกระจ่าง และ สโรชนี ศรีวัฒนา	
Phra Siwarit Chaithon, Sriprarinya Toopgrajank and Srochinee Siri wattana	
วิธีการสร้างความสุขตามหลักพุทธปรัชญา	74
Creating Happiness in Buddhist Philosophy	
จักรพงษ์ ทิพสุ่งเนิน, รวิช ตาแก้ว และ กิรติ บุญเจือ	
Jakkapong Thipsungnoen, Ravich Takaew and Kirti Bunchua	
การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น	85
ในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	
Political Communication and Public Participation affecting Local Development in	
Bang Si Thong Municipality, Bang Kruai District, Nonthaburi Province	
ภาวรัช รุจาฉันท	
Phawat Rujachan	
ปัจจัยในการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของ	96
ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	
Factors Affecting on Purchase Brand Name Bag during the Covid-19 Epidemic of	
Consumer in Bangkok	
ไพบรียา วิลัยรัตน์ และ เอื้อมพร ศิริรัตน์	
Praiya Wilairut and Auemporn Sirirat	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย	107
Factors Influencing Image of Chinese Monks in Thailand	
พระชาตรี ดาบศรี, ทวี แจ่มจำรัส และ ลำเนียง มณีฉาย	
Phra Chatree Dabsr, Tawee Jamjumrus and Samneang Maneeshine	
การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงคลังของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์	116
Inventory Management Optimization of Pla Ralon Nikhom Songkhro Community	
Enterprise Group	
อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย, ภิรายุ แสนบุตดา และ นภัสวรรณ คุ่มครอง	
Amornrat Muenjitnoy, Phirayu Seanbudda and Napassawan Kumklong	
คำแนะนำการส่งบทความ	VI
ตัวอย่างการเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์	XIII

คุณค่าคติธรรมของพิธีการกวนข้าวทิพย์ในสังคมไทย

The Value of The Madhupayasa Rice Stirring in Thai Society

พระสุนทรกิจโกศล (เสวย จันทรัตน์)¹ และ พระมหาณัฐพงษ์ ฐิตปณโญ²
Phrasunthornkijkoson(Sawaoey chantharat)¹ and Phramaha Natthpong Titapanyo²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand^{1,2}
E-mail: nattapong.n2022gmail.com²

Received: April 21, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนได้ค้นคว้าเรื่องพิธีการกวนข้าวทิพย์ หรือมธุปายาส หลังจากทำการสืบค้นทำให้ทราบว่า ประเพณีการกวนข้าวทิพย์มีประวัติต้นกำเนิดตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นพิธีการที่มีความศักดิ์สิทธิ์ต้องอาศัยสาวพรหมจารีอย่างน้อย 4 คนเป็นผู้เริ่มกวนจนเสร็จพิธีสงฆ์ นอกจากนี้วัตถุดิบที่ใช้มีมากกว่า 60 ชนิด แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ ประเภทถั่ว ประเภทข้าว พืชเป็นหัว เมล็ดธัญพืช ประเภทน้ำตาล และประเภทผลไม้ ดังนั้นจึงต้องใช้ความสามัคคีของคนจำนวนมากในการจัดหาวัตถุดิบ และเป็นแรงกำลังในการกวนหลังเสร็จพิธีสงฆ์ ยังต้องมีการจัดเตรียมงานทางพิธีสงฆ์ สถานที่ ดังนั้นการกวนข้าวทิพย์จึงก่อให้เกิดคติธรรมและคุณค่ามากมายหลายด้าน และข้าวทิพย์ยังมีคุณประโยชน์ทางด้านสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย สมกับเป็นอาหารมื้อแรกก่อนการตรัสรู้ หลังจากพระพุทธเจ้าได้ทำทุกริกิริยามายาวนานถึง 6 ปี ด้วยการอดอาหารเป็นเวลานาน ข้าวทิพย์จึงเป็นเสมือนอีก 1 ขุมกำลังที่ทำให้มหาบุรุษได้มีกำลังเอาชนะกิเลสทั้งปวง

คำสำคัญ: ข้าวทิพย์, มธุปายาส, สาวพรหมจารี, คติธรรม, คุณค่า

Abstract

In this article, the author has researched the ceremony of stirring the Khaothip or Madhupayasa. The tradition of stirring Khaothip. The Khaothip Stirring Ceremony or Madhupayasa has a history of origin since the time of the Buddha It is a sacred ceremony that requires at least 4 virgins to start stirring until the monk's ceremony is completed. In addition, there are more than 60 types of raw materials used, divided into 5 categories: beans, rice, root crops, cereals, sugar, and fruit. Therefore, it requires the unity of many people to procure raw materials. And the strength to stir after the monastic ceremony, there must also be preparation for the ceremony

of the monks and the place, so the stirring of the spiritual rice creates morality and values in many aspects. And Khaothip also has nutritional benefits that are good for the body. As if it were the first meal before enlightenment after the Great Man had done every action for up to 6 years by fasting for a long time. Therefore, Khaothip is like another power that gives a great man the strength to overcome all defilements.

Keywords: Khaothip, Madhupayasa, Virgin Woman, Morality, Value

บทนำ

ข้าวทิพย์ เป็นชื่อของอาหารประเภทหนึ่งที่มีชื่อเรียกหลากหลายต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นแต่ละคน เช่น ข้าวมธุปายาส ข้าวกระยาทิพย์ ข้าวยาคุ ข้าวยาโค มธุปายาสสาคุ เป็นต้น ข้าวทิพย์มีประวัติความเป็นมาที่มีความเกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนา และอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นที่ ประเพณีกวนข้าวทิพย์มีใช้เพียงแต่เป็นประเพณีของหลวงเท่านั้น ในหมู่ชนผู้นับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็ปฏิบัติสืบทอดประเพณีกวนข้าวทิพย์เช่นกัน แม้ประเทศไทยจะมีการจัดประเพณีนี้น้อยลงในปัจจุบันก็ตามที่ เหตุของการที่จัดประเพณีนี้น้อยลงเพราะว่าการจัดการและดำเนินการมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ต้องการความพิถีพิถันและประณีต รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่จำนวนมาก หากขาดสิ่งใดไปย่อมทำให้ประเพณีไม่อาจสำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี ข้าวทิพย์นี้มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่เมื่อครั้งพุทธกาล

พระพุทธมคฺฌาภรณ์ (ประยูร ปยุตโต) ได้กล่าวว่า พิธีกวนข้าวทิพย์ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในหมู่ของชาวพุทธทั่วไป เพื่อระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเหตุการณ์ที่นางสุชาดาได้กวนข้าวทิพย์ในวันขึ้น 14 ค่ำ แล้วนำไปถวายพระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้ 1 วัน โดยถือว่ามีผลานิสงฆ์มาก ด้วยเหตุนี้ชาวพุทธจึงพร้อมใจกันกวนข้าวทิพย์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เทิดทูนพระเกียรติคุณด้วยความกตัญญูตเวทีตาธรรมข้าวทิพย์มธุปายาสนี้เชื่อกันว่า เมื่อทำครบถ้วนตามพิธีแล้ว จะเป็นสิริมงคลแก่ผู้ทำและผู้บริโภค สมควรที่จะเช่นสรวงเทพารักษ์ ผู้ที่ได้บริโภคข้าวทิพย์แล้วจะประสบโชคลาภต่าง ๆ นาๆ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บปฏิบัติ ประสพสิ่งที่เป็นมงคล (พระพุทธมคฺฌาภรณ์ (ประยูร ปยุตโต), 2554)

กำเนิดข้าวทิพย์ครั้งพุทธกาล

ก่อนที่พระมหาโพธิสัตว์จะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงทรมานพระองค์ด้วยกระทำการกิริยาอยู่นานถึง 6 ปีจนเห็นว่าไม่สามารถบรรลุธรรมได้ ในที่สุดพระองค์ทรงหันมาเสวยพระกระยาหาร พระกระยาหารครั้งแรกที่พระองค์ได้ทรงเสวยคือ ข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา ธิดาของกมฺพพี ชาวอูรุเวลเสนานิคม ผู้มั่งคั่งเยียบพร้อมสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ เธอได้ตั้งความปรารถนาต่อรุกขเทวดา ผู้สิงสถิตอยู่ ณ ต้นไม้แห่งหนึ่งว่า หากตนได้บุตรเป็นชายแล้ว จะกระทำการบวงสรวงด้วยข้าวมธุปายาสอันโอชะ ครั้นนางสุชาดาได้ให้กำเนิดบุตรชายสมความปรารถนาแล้ว จึงได้จัดแจงกวนข้าวมธุปายาสด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการที่ซับซ้อน ละเอียดย่อนและใช้เวลาในการจัดทำมาก ก่อนที่จะถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 นางสุชาดาก็ใช้ให้คนรับใช้

เอาฝูงแม่โคจำนวน 1,000 ตัวไปเลี้ยงในป่าชะเอมเครือ เพื่อให้แม่โคทั้งหมดได้บริโภคเครือชะเอม อันจะทำให้ น้ำนมมีรสหวานหอมแล้วแบ่งโคนม ออกเป็น 2 พวก พวกละ 500 ตัว เพื่อรีดเอาน้ำนมจากแม่โค 500 ตัวในกลุ่ม แรกมาให้แม่โคอีก 500 ตัวในกลุ่มหลังบริโภค ครั้นแล้วก็แบ่งแม่โคในกลุ่มหลังจำนวน 500 ตัว ออกเป็น 2 พวก พวกละ 250 ตัว แล้วรีดเอาน้ำนมแม่โค 250 ตัวจากกลุ่มแรกมาให้แม่โคอีก 250 ตัว ในกลุ่มหลังบริโภค กระทำ การแบ่งครึ่งกันเช่นนี้ลงมาทุกชั้น ๆ จนเหลือ 16 ตัว แล้วแบ่งออกเป็น 2 พวก พวกละ 8 ตัว นำน้ำนมของแม่โค 8 ตัวแรกมาให้อีก 8 ตัวสุดท้ายบริโภค ทำเช่นนี้เพื่อจะให้น้ำนมของแม่โค 8 ตัวที่เหลือมีรสหวานอันเลิศจนกระทั่ง เหลือแม่โคที่จัดไว้ใช้ 8 ตัวในคืนก่อนวันเพ็ญเดือน 6 หนึ่งวัน นางจึงนำภาชนะมารองเพื่อเตรียมจะรีดน้ำนมใส่ลง ขณะนั้นน้ำนมก็ไหลออกมาเองจนเต็มภาชนะเป็นมหัศจรรย์ นางสุชาดาเห็นดังนั้นก็รู้สึกดีใจ ขณะเมื่อกำลังปรุงอยู่ พระอินทร์ได้นำทิพย์อาหารอันโอชะ มาโปรยลงในกระทะทองที่เธอกำลังกวนข้าวมธุปายาสอยู่ เพื่อให้ข้าว มธุปายาสมีรสโอชะยิ่งขึ้น เมื่อเสร็จแล้วเธอก็เตรียมนำข้าวมธุปายาสไปถวายรุกขเทวดาตามความเชื่อของตน เมื่อนางสุชาดาถือถาดทองที่บรรจุข้าวมธุปายาสมาเต็ม ออกจากบ้านมุ่งไปสู่นิโครธฤกษ์สถาน พร้อมด้วยนาง บริวารเป็นอันมาก เมื่อนางมาถึง ณ ที่นั้นแล้วได้เห็น พระมหาบุรุษประทับอยู่มีบุคลิกลักษณะเป็นที่น่าเลื่อมใส ศรัทธา นางสำคัญว่าพระมหาบุรุษนี้เป็นรุกขเทวดาโดยแท้ จึงน้อมนำถาดข้าวมธุปายาสเข้าไปถวายแก่ พระมหาบุรุษ เพื่อเป็นการแก้บน และกล่าวว่า "ขอมโนรธของท่านจงสำเร็จเหมือนมโนรธของดิฉันที่สำเร็จแล้ว เถิด" จากนั้นนางก็หลีกไปเมื่อพระองค์ได้รับข้าวมธุปายาสแล้ว ได้ทำข้าวมธุปายาสหรือข้าวทิพย์นั้นเป็นก้อนได้ 49 ก้อน เสวยเสร็จแล้ว ทรงลอยถาดทองในแม่น้ำ ทรงอธิษฐานและได้ ทรงรับหย้าคา 8 กำ จากโสณทัฬหพรหมณ์ แล้วเสด็จขึ้นโพธิมณฑลประทับที่ใต้ต้นโพธิพฤกษ์ ได้บรรลุพระสัพพัญญุตญาณเป็นพระพุทธเจ้า ในวันเพ็ญวิสาข ปุณณมี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 การถวายข้าวมธุปายาสครั้งนี้จึงเป็นครั้งแรกที่มีการจดบันทึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560)

ความสำคัญในอดีตของพระพุทธเจ้าปรากฏในคัมภีร์สัมภารวิปาก สัมปิณฑิตมทานิทาน ในอดีตก่อน การเข้าสู่พุทธภาวะ ได้มีกล่าวถึงพระชาติของพระองค์ที่เป็นกษัตริย์หรือพราหมณ์ การออกบวช การรับข้าว มธุปายาส การผจญมาร การตรัสรู้ ต่อมาคือการให้ความสำคัญแก่พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันเหตุการณ์สำคัญก่อน พระองค์จะตรัสรู้ คือการเสวยข้าวมธุปายาสของนางสุชาดา หรือข้าวทิพย์ของนางสุชาดานั้นเป็นการถวายทานที่ได้ บุญที่มีผลยอดเยี่ยมในฐานะเป็นอาหารก่อนการตรัสรู้และเป็นข้าวที่เลิศรสหาได้ยากยิ่งเพราะต้องการผ่านพิธีกรรม ที่มีความสลับซับซ้อน เป็นการกระทำที่มาจากจิตใจบริสุทธิ์

ประเพณีกวนข้าวทิพย์ในประเทศไทย

ประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นพระราชพิธีกระทำในเดือน 10 ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยาเป็น ราชธานี และได้รับการ พ้นฟูครั้งใหญ่ ในสมัยรัชกาลที่ 1 และมาละเว้นเลิกรา ไปในสมัยรัชกาล ที่ 2 และรัชกาลที่ 3 แล้วมาได้รับการฟื้นฟู อีกครั้งหนึ่งในสมัยรัชกาล ที่ 4 เป็นต้นมา (สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมมหาเถระ, 2500)

ในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะจัดใน เดือน 12 บางแห่งจะจัดในเดือน 1 ซึ่งเป็นช่วง ที่ข้าวกล้าในท้องนา มีรวงข้าว และเครื่องกวนข้าวทิพย์ประกอบด้วย ถั่ว นมโค น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย งา เนย น้ำกะทิ และนมที่คั้นจาก

รวงข้าว ประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ที่สืบทอดมาในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์บูชา พระรัตนตรัยและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ข้าวทิพย์เป็นอาหารที่รวมโอชะรสต่าง ๆ ไว้ พร้อมบริโภครับประทานจะได้รับประโยชน์มีคุณค่าสารอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการสมกับเป็นข้าวทิพย์ ยากที่จะทำขึ้นบริโภคได้ เมื่อผู้ใดได้บริโภคแล้วจะทำให้มีกำลังแข็งแรงมีคุณค่าอาหารคงอยู่ในตัวได้นาน เมื่อวิเคราะห์แล้ว จะเป็นข้อมูลสนับสนุนข้าวทิพย์ของนางสุชาดาที่นำไปถวายพระพุทธเจ้าในวันตรัสรู้ ชาวพุทธเชื่อกันว่า หากได้กวนข้าว มธูปายาสถวายพระสงฆ์แล้วจะได้บุญมาก แต่ในการกวนข้าวทิพย์นั้น คนที่กวนข้าวทิพย์ ต้องเป็นหญิงสาวพรหมจรรย์เท่านั้น การทำบุญอันบริสุทธิ์และยิ่งใหญ่สมควรที่หญิงที่มากวนนั้นควรจะหมดจดและบริสุทธิ์ทั้งทางกาย และในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน กล่าวถึงขั้นตอนของการประกอบพิธีอย่างละเอียด มีความซับซ้อนและต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก ในด้านของวัตถุดิบมีมากกว่า 60 ชนิด แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ ประเภทธัญพืช ประเภทข้าว พืชเป็นหัว เมล็ดธัญพืช ประเภทน้ำตาล และประเภทผลไม้ การจัดประเพณีครั้งหนึ่งจึงต้องเตรียมการล่วงหน้าหลายสิบวันและต้องการการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนทั้งนี้จากหนังสือ ตำราดุสิตกษัตริย์ กวนข้าวทิพย์-พิธีพิธีกรรมศาสตร์ของวัดอนงคาราม เขียนโดยแจ่มดี ประวัติ (2500) พบว่า ประเพณีกวนข้าวทิพย์ที่วัดอนงคารามแห่งนี้ได้ปฏิบัติตามรูปแบบของพิธีของหลวง ส่วนในการจัดประเพณีกวนข้าวทิพย์ของท้องถิ่นพบว่ามีกรลดทอนวัตถุดิบบางอย่างลง และบางขั้นตอนถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับพื้นที่มากขึ้น (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ), 2533)

รูปแบบพิธีกรรมการกวนข้าวมธูปายาส

การกวนข้าวทิพย์หรือข้าวมธูปายาสเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่มีมาแต่โบราณ จากการศึกษาเอกสาร เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือน ศิลาจารึกวัดพระเชตุพน ได้ความตรงกันว่า เป็นพิธีของพราหมณ์ เมื่อพิธีเป็นที่ยอมรับกันในหมู่พุทธศาสนิกชนว่าไม่ขัดกับพิธีทางพุทธศาสนาแล้ว จึงได้กวนข้าวทิพย์ถวายพระสงฆ์ผู้เป็นเนื้อนาบุญอันประเสริฐแทนพราหมณ์ พิธีของพราหมณ์จึงได้สืบทอดมาอยู่ในพุทธศาสนา ตามศิลาจารึกวัดพระเชตุพน นั้นกล่าวถึงการหุงข้าวอันศักดิ์สิทธิ์บูชาเทวาของชาวมอญกล่าวว่า เป็นข้าวทิพย์ ซึ่งพราหมณ์ได้หุงมาก่อน แต่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ กล่าวถึงการกวนข้าวทิพย์ไว้เลยมีแต่การหุงข้าวมธูปายาสเท่านั้นเมื่อตกมาเป็นพิธีของไทยแล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและรสนิยมของคนไทย ข้าวทิพย์นี้เห็นจะเนื่องมาจากข้าวมธูปายาสของพราหมณ์ แต่การหุงข้าวมธูปายาสนั้นไม่มีการกำหนดเวลาแน่นอน เช่น ตามพระพุทธประวัติ นางสุชาดาหุงไปถวายพระพุทธเจ้าในวันเพ็ญเดือนหก แม้ว่าในอรรถกถาบทก็กล่าวถึงข้าวมธูปายาสไว้หลายเรื่อง เช่น มีคารุณยสูตร พอดีของนางวิสาขา บริโภคข้าวมธูปายาสมีน้ำน้อย (เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐสุริยวงศ์, 2513) และในมังคลัตถปิณี กล่าวถึงเศรษฐีที่เหนียวหุงข้าวมธูปายาสบริโภคเอง (อรุณดิษฐ์ วิริยะบุรณะ, 2506) ก็ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าหุงรับประทานเมื่อไร แต่ข้าวมธูปายาสของพราหมณ์ก็ไม่มีสิ่งของที่ใช้ในการกวนมากมายเหมือนข้าวทิพย์ของเราในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน กล่าวถึงพิธีสารทว่า เป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งกวนในเดือน 10 เหมือนกัน สรุปได้ว่าข้าวทิพย์ของเรานี้ ก็เป็นของไทยสำหรับคนไทยกินอร่อยเป็นแต่เพียงนำชื่อของเก่ามาใช้เท่านั้น

พิธีกวนข้าวทิพย์ เริ่มต้นด้วยพิธีพราหมณ์ ตั้งบายศรีวงสรวงเทพยดาเครื่องประกอบในการตั้งบายศรี มีไตรจีวร 1 ชุด และถาดใส่อาหารมีข้าว ไข่ ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว และผลไม้พราหมณ์สดชมนุ่มเทศา แล้วเริ่มพิธีกวนข้าวทิพย์ โดยการนำเอาข้าวที่ยังเป็นน้ำนม (ข้าวที่เพิ่งออกรวงใหม่ ที่เมล็ดยังเป็นแป้ง นำมาเอาเปลือกออก) สิ่งของเครื่องปรุงข้าวทิพย์ คือ มงคล 9 สิ่งได้แก่ นม เนย ถั่ว งา น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำผึ้ง และผลไม้ต่าง ๆ ใส่รวมกันลงไป แล้วกวนให้ข้าวสุกจนเหนียว ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ทายก ทายิกา จะช่วยกันปั้นข้าวทิพย์เป็นก้อน ๆ ถวายแด่พระภิกษุภายในวัดและจัดแบ่งไปถวายพระภิกษุตามวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ที่เหลือแจกจ่ายให้แก่ประชาชนที่ไปร่วมทำบุญในวันนั้น เพื่อเป็นการให้ทาน (ส. ธรรมภักดี, 2511).

ประเพณีกวนข้าวทิพย์แม้จะเป็นพิธีการของพราหมณ์แต่ก็นำมาประยุกต์กับวิถีพุทธได้อย่างลงตัวสามารถเสริมศรัทธา การเสียสละ ความสามัคคีในชุมชนได้อย่างดี จึงเห็นควรที่คนรุ่นหลังจะช่วยกันหนุนเสริม ให้มรดกแห่งปัญญาธรรมนี้ควรอยู่สืบไป ซึ่งชาวบ้านช่วยกันตระเตรียมเครื่องปรุงข้าวมธุปายาสเสร็จแล้วเริ่มพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีกวนข้าวมธุปายาสของชุมชนที่ยึดถือประเพณีตามแต่โบราณจะต้องมีพิธีกรรมทางศาสนา พราหมณ์และศาสนาพุทธ พร้อมทั้งสาวพรหมจารีหนุ่มสาวอย่างน้อย 4 คน เป็นผู้กวนเริ่มกวนข้าวจนเสร็จพิธีสงฆ์ก่อนผู้ใดเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยถือกันว่าการกวนข้าวมธุปายาสในพระราชพิธีนั้นต้องเป็นสาวพรหมจารีคือหญิงที่ไม่มีสามี หรืออีกความหมายหนึ่งคือหญิงที่ยังไม่มีประจำเดือนซึ่งถือว่าเป็นสาวพรหมจารีที่แท้จริง

จากหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือนของรัชกาลที่ 5 ทรงนิพนธ์ไว้ว่า "คำที่เรียกผู้กวนข้าวทิพย์ว่าสาวพรหมจารีนี้เดิมจะเป็นพราหมณ์ดอกกระมัง ข้อที่ถือตามกันอยู่อีกว่านางพรหมจารี นั้นจะต้องเป็นคนที่ยังไม่มีระดู จึงจะเป็นพรหมจารีเท่านั้นเล่า ถ้าจะคิดไปตามทางที่ว่าพรหมจารีเป็นพราหมณ์แล้วก็จะเคยใช้นางพราหมณ์ที่ยังไม่มีสามี ถ้าหากว่าการกวนข้าวทิพย์เป็นการจำเป็นจะต้องใช้นางพราหมณ์ซึ่งยังไม่มีสามีเช่นว่ามาแล้ว พราหมณ์ในเมืองไทยเรานี้มีน้อยจะหาธิดาพราหมณ์ซึ่งยังไม่มีกำหนดอาวหะวาทมงคลได้ยาก จะมีเวลาขัดข้องในการที่จะทำพระราชพิธีขึ้น พระเจ้าแผ่นดินองค์ใดองค์หนึ่งจึงทรงตัดสินว่า เมื่อไม่มีธิดาพราหมณ์จะกวนข้าวทิพย์แล้ว เอาลูกเจ้านายที่นับว่าเป็นชาติดีสูงกว่าตระกูลพราหมณ์มากจะไม่ได้หรือ ท่านพราหมณ์ผู้จะทำพิธีนั้นค่อยข้างมีน้อยอยู่จะหาธิดาพราหมณ์ก็ไม่ได้ จึงได้ตกลงว่ายอมให้ใช้ตามกระแสพระราชดำริส การกวนข้าวทิพย์จึงได้ยกเป็นหน้าที่ของลูกเจ้านายแต่เลือกเอาลูกเจ้านายที่เป็นพรหมจารีคือไม่มีสามี เป็นพรหมจารีตามอย่างพระพุทธศาสนา ครั้นนานมาหม่อมเจ้าที่ทรงพระเยาว์มีน้อยหม่อมเจ้าที่ขึ้นบัญชีใหม่ขึ้นหลังยังไม่ทรงเจริญ ด้วยต้องหาในระหว่างเกศกัณฑ์แล้วแต่ยังไม่ทันเป็นสาวใหญ่ก็หายากขึ้นทุกปีจนต้องมีหม่อมราชวงศ์เจือปน นานเข้าก็เลื่อนลงไปจนหม่อมหลวงเมื่อขึ้นหลัง ๆ ลงมาถึงคนสามัญเข้าปลอมใช้บ้าง ที่เยาว์วัยให้ได้ขนาดก็นางพราหมณ์ซึ่งยังไม่มีสามีที่เคยกวนมาแต่ก่อนนั้นด้วย จึงได้เรียกว่าสาวพรหมจารี" และวิธีที่เลือกเด็กอายุน้อยที่กลายมาเป็นสิ่งที่สืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน

คตินิยาม

ประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง ฉะนั้น ในประเพณีจึงปรากฏหลักคตินิยามที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย

1) คติธรรมเรื่องความศรัทธา หรือความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุและผล แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในการตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือที่เรียกว่า ตถาโพธิสัตธา รวมถึงความเชื่อว่าการทำบุญถวายข้าวทิพย์นั้นจะช่วยทำให้ประสบความสำเร็จเป็นสิริมงคลชีวิตทั้งใน ชาตินี้และชาติหน้า

2) คติธรรมเรื่องความสามัคคี หรือความร่วมมือของประชาชน ความสมัคสมานสามัคคีของหมู่คณะ

3) คติธรรมเรื่องการให้ทานหรือการเสียสละ เป็นคติธรรมที่เป็นพื้นฐานของงานบุญพิธีนี้ เริ่มจากการเสียสละสิ่งของที่ใช้ในการประกอบพิธีกวนข้าวทิพย์ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องปรุงต่าง ๆ รวมถึงการเสียสละกำลังกาย กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์ในการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานบุญพิธี

4) คติธรรมเรื่องเบญจศีล-เบญจธรรม ถือเป็นคติธรรมที่ปรากฏเด่นชัดอีกคติธรรมหนึ่ง เนื่องจากในการประกอบพิธีจะต้องไม่มีการฆ่าสัตว์ ลักขโมย ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ และดื่มสุราเมรัย หรือต้องมีการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนรักษาศีล 5 ได้ดีอีกประเพณีหนึ่ง

5) คติธรรมเรื่องความกตัญญู เป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อพระมหากษัตริย์คุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

6) คติธรรมเรื่องความอดทน เนื่องจากในขั้นตอนของการประกอบพิธี ที่ผู้ประกอบพิธีจะต้องใช้ความอดทนจากความร้อนและควันจากเตาไฟ ในขั้นตอนการกวนนั้นต้องอาศัยความอดทน ความพร้อมเพรียง และความชำนาญ เนื่องจากเมื่อผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้น ข้าวในกระทะที่กวนนั้นจะมีความเหนียวเพิ่มขึ้นทำให้กวนยาก จำเป็นต้องใช้พละกำลังและความอดทนเป็นอย่างยิ่ง

7) คติธรรมเรื่องการอนุรักษ์ เนื่องจากประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชาวบ้านให้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพราะเป็นประเพณีที่ช่วยสร้างความสามัคคีให้กับชุมชน ตลอดจนถึงเป็นประเพณีที่มีคุณค่าทั้งในด้านตนเอง ครอบครัว และสังคม การอนุรักษ์ ประเพณีจึงวิธีการที่จะช่วยทำให้ประเพณีคงอยู่ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบทอดต่อไป

ประเพณีกวนข้าวทิพย์นอกจากจะมีคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏและสามารถนำไปเป็น แนวทางในการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีแล้วนั้น ยังเป็นประเพณีที่มีคุณค่าอีก 5 ด้าน ซึ่งประกอบ ไปด้วย

1) คุณค่าด้านครอบครัว คือ เป็นประเพณีที่ทำให้กลุ่มเครือญาติได้มีโอกาสพบปะกัน ใช้เวลาทำ กิจกรรมร่วมกัน รวมถึงเป็นโอกาสในการทำบุญภายในครอบครัวสำหรับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะเดียวกันเป็นโอกาสที่บุตรหลานจะได้ทำบุญให้กับสมาชิกในครอบครัว ญาติที่เสียชีวิตไปแล้วอีกด้วย นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นเด็กก็มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตัวในการเข้าร่วมประเพณี ผู้ใหญ่ก็ถือโอกาสอบรมสั่งสอน ทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อกันและยังเป็นการสร้างความสามัคคีภายในครอบครัวอีกวิธีการหนึ่ง

2) คุณค่าด้านสังคม คือ สร้างความร่วมมือที่สำคัญเป็นเหตุให้คนจากหลากหลาย ชุมชนได้มารวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกันทำให้เกิด ความร่วมมือไปในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม สังคม หน่วยงานราชการ เอกชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

3) คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี คือ เป็นประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คติความเชื่อว่าเป็นการแสดงถึงความระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

4) คุณค่าด้านศาสนา เป็นประเพณีที่ช่วยสืบทอด พระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติโดยตรง เมื่อถึงช่วงฤดูจัดงานประชาชนสามารถเรียนรู้เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาไปพร้อมกัน รวมถึงเป็นประเพณีที่ช่วยสร้างคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะหลักเบญจศีลเบญจธรรม การบำเพ็ญกุศลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 หลักสุจริต 3 หลักกุศลกรรมบถ 10 หลักความกตัญญูทวนที่ต่อผู้มีพระคุณ หลักความสามัคคี และหลักสังคหวัตถุ 4

5) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นการช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน เกิดการจับจ่ายใช้สอยเพื่อจัดหาอุปกรณ์ เครื่องปรุง และสิ่งของต่างๆ ในการกวนข้าวทิพย์ ในลักษณะของเศรษฐกิจหมุนเวียน คือประชาชนซื้อของมาร่วมบริจาคเป็นทานในการกวนข้าวทิพย์ โดยเครื่องปรุงในการกวนข้าวทิพย์ก็มาจาก ชุมชนส่งผลทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรและเป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มพ่อค้าในชุมชน อีกด้วย

6) คุณค่าด้านการอนุรักษ์ คือ เป็น ประเพณีที่มีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชาวบ้านให้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสืบทอดอนุรักษ์ประเพณีให้คู่กับชุมชนต่อไป

บทสรุป

ประเพณีการกวนข้าวทิพย์หรือข้าวมธุปายาสซึ่งมีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล และมีความเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เป็นพิธีการที่มีความศักดิ์สิทธิ์ต้องอาศัยสาวบริสุทธิตั้งเป็นผู้เริ่มกวนจนเสร็จพิธีสงฆ์ อีกทั้งวัตถุดิบที่ใช้มีหลากหลายชนิดดังนั้นจึงต้องใช้ความสามัคคีของคนจำนวนมากในการจัดหาวัตถุดิบ และเป็นแรงกำลังในการกวนหลังเสร็จพิธีสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดเตรียมงานทางพิธีสงฆ์พร้อมทั้งสถานที่ ดังนั้นการกวนข้าวทิพย์จึงก่อให้เกิดคตินิยมและคุณค่ามากมายหลายด้าน และข้าวทิพย์ยังมีคุณประโยชน์ทางด้านสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย สมกับเป็นอาหารมื้อแรกก่อนการตรัสรู้ หลังจากพระพุทธเจ้าได้ทำทุกรกิริยามายาวนานถึง 6 ปี ด้วยการอดอาหารเป็นเวลานาน ข้าวทิพย์จึงเป็นเสมือนอีก 1 ชุมกำลังที่ทำให้มหาบุรุษได้มีกำลังเอาชนะกิเลสทั้งปวง ทำให้ประเพณีอันดีงามและศักดิ์สิทธิ์นี้ ได้รับการสืบทอดประเพณีมาถึงจนปัจจุบันนี้ ก่อให้เกิดคตินิยมดังนี้คือ คตินิยมเรื่องความศรัทธา คตินิยมเรื่องความสามัคคี คตินิยมเรื่องการให้ทานหรือการเสียสละ คตินิยมเรื่องเบญจศีล - เบญจธรรม คตินิยมเรื่องความกตัญญู คตินิยมเรื่องความอดทน คตินิยมเรื่องการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดคุณค่าอีก 5 ด้าน คือคุณค่าด้านครอบครัว คุณค่าด้านสังคม คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี คุณค่าด้านศาสนา คุณค่าด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าด้านการอนุรักษ์

เอกสารอ้างอิง

- เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐสุริยวงศ์. (2513). *พระประวัติและพระนิพนธ์ที่ร้อยกรอง*. ธนบุรี: รุ่งวัฒนา.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *ประวัติพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.9). (2533). *ทาง 7 สาย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2554). *พิธีกรรมข้าวทิพย์ในเถรวาท*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สว.

- ส. ธรรมภักดี. (2511). *ประเพณีไทย ฉบับพระราชมหาราชครู*. กรุงเทพฯ: ลูก ส. ธรรมภักดี.
- สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมหาเถระ. (2500). *ตำราดุสิตเกษมว กวนข้าวทิพย์-พิธีพิธีกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส.
- อรุณดิษฐ์ วิริยะบุรณะ. (2506). *ประเพณีไทยฉบับพระมหาราชครู*. กรุงเทพฯ: ประจักษ์.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
Administration According to The Good Governance of The Sub-District
Administrative Organization Mueang Samut Songkhram District
Samut Songkhram Province

นงลักษณ์ ทวีรักษา¹ และณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์²

Nonglak Thaweeraksa¹ and Natnaporn Aeknarajindawat²

สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}

E-mail: nonglak.th@gmail.com¹

Received: June 1, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 472 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ t - test, F - Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม คุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม

ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objective of this study was to 1) study the level of administration according to the good governance of the Subdistrict Administrative Organization Mueang Samut Songkhram District Samut Songkhram Province 2) compare the level of administration according to the good governance of the Sub-District Administrative Organization Mueang Samut Songkhram District Samut Songkhram Province, classified by sex, age, education and position. This is a quantitative research. The populations used in this research were administrators, personnel and members of the Sub-District Administrative Organization Council Mueang Samut Songkhram District Samut Songkhram Province, the number of 472 people. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation. The difference was tested using t - test, F - test and the mean difference test in pairs.

The results showed that: 1) administration according to the good governance of the Sub-district Administrative Organization Mueang Samut Songkhram District, Samut Songkhram Province, overall, it's at a high level. when considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects. In order from most to least, including moral principles with the highest average, followed by the principle of participation responsibility rule of law value principle and the principle of transparency with the lowest mean, respectively 2) the results of the comparison of the administration according to the good governance of the sub-district administrative organization Mueang Samut Songkhram District, Samut Songkhram Province different personal characteristics in terms of gender, age, educational level and the average monthly income as found not different. When considering each side rule of law morality, the principle of transparency and the principle of participation as found not different. The Responsibility and the Principle of value as found significantly different

Keywords: Administration, Good Governance, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างหนัก ส่งผลให้เกิดกระแสความสนใจการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการ การปรับบทบาทภาครัฐ รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรที่มีอยู่มีจำนวนจำกัด อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ประชาชาติไทยแบบเสรีนิยมกลายเป็นเครื่องมือให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจเงิน สามารถเข้ามาบีบบังคับ อันจะนำไปสู่การปกครองที่ไม่เป็นธรรม เต็มไปด้วยการคอร์รัปชันเป็นปัญหา สะสมและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ (สงวน คำรส, 2551, น. 2) ดังนั้นการใช้จ่ายงบประมาณ และการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการ การเมือง และระดับท้องถิ่น จึงกลายเป็นประเด็นที่ผู้คนต่างให้ความสนใจ การให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล และความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ, 2555)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หรือหลักการธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักคุณธรรม (Morality) หลักความโปร่งใส (Accountability) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) และหลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งจะเป็หลักการขั้นพื้นฐานที่สามารถช่วยลดบรรเทา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง ช่วยสร้างคุณค่าและจิตสำนึกทางปัญญาวุฒิธรรม และจริยธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ทำให้มีความเป็นธรรมในสังคมมีความโปร่งใสได้รับการยอมรับ และเชื่อถือเป็นภูมิคุ้มกันที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีเสถียรภาพ มีความปลอดภัยทุกภาคของสังคม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 27 มาตรา 33 มาตรา 34 และมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ก็คือ การยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือเรียกว่าหลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักนิติธรรม และคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องมี

ส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกำกับดูแล และสนับสนุนการบริหารงาน หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้บริหารสาธารณะได้ อย่างครอบคลุมก็จะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการดูแลเอาใจใส่ พัฒนาแก้ไข บรรเทาปัญหาต่าง ๆ อย่างทันทั่วถึง อันจะนำไปสู่ความอยู่ดี มีสุข ของประชาชนทั้งประเทศและทางตรงกันข้ามหากองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารงานบกพร่องขาดประสิทธิภาพก็จะเกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและเทศชาติอย่างใหญ่หลวง

จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแนวทางไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การให้นำไปสู่การเป็นหน่วยงานราชการยุคใหม่ที่มีหลักธรรมาภิบาลเป็นรากฐานในการป้องกันการทุจริต คอร์รัปชั่นที่กำลังแผ่ขยายสู่ท้องถิ่นในวงกว้างอยู่ในขณะนี้ เป็นการสร้างความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมให้ได้มากที่สุด รวมทั้งวางรากฐานของสังคมประชาธิปไตยที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง

สมมติฐานของการวิจัย

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่แตกต่างกันจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงาน

บรรจบ เนียมมณี (2553) ให้ความหมายว่าการบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างรวมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป 2) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน 3) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด วัตถุประสงค์นั้น ๆ ต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545) ให้ความหมายของการบริหารจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและใช้ทรัพยากร

อื่น ๆ หรือกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ 6 MS (Management resources) ประกอบด้วยคน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) เครื่องจักร (Machine) วิธีการจัดการ (Method) ตลาด (Market)

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กล่าวว่า “Good Governance” ในประเทศไทยมีการใช้คำศัพท์เรียกหลายคำด้วยกัน เช่น ธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมือง (และสังคม) ที่ดี ธรรมรัฐ สุประศาสนการ ธรรมราชา การปกครองที่ดี การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งบรรคักดิ์ อูวรรณโณ กล่าวว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า “ธรรม” + “อภีบาล” (การรักษาซึ่งธรรม) มาจากภาษาอังกฤษว่า Good Governance โดยคำว่า Governance (การอภีบาล) คือ วิธีการใช้อำนาจเพื่อบริหารทรัพยากรขององค์กร Good Governance (ธรรม+อภีบาล = ธรรมาภิบาล) เป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีมติคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และระเบียบนี้เริ่มมีผลการบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเน้นในด้านการจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Laws) หมายถึง การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองหรือองค์กรภายใต้กฎหมายมิใช่ ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมิมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
4. หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ
5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและ ผลเสียจากการกระทำของตน
6. หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยมีการธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า

สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ และยั่งยืน

แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

สุดใจ ศรีบุตตา (2551) การให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองกันเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครองที่ หมายถึง การที่รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

โกวิทย์ พวงงาม (2552) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองใน ระบอบ

ประชาธิปไตย

แนวคิดการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุเมธ แสงนิมมวล (2552) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถใช้หลักการบริหารจัดการ ดังนั้นการบริหาร คือการใช้คนอื่นทำงานแทนตนจนสำเร็จการจัดการ คือการใช้ตนเองทำงานแทนตนจนสำเร็จ เหตุที่การบริหารและการจัดการ มีความแตกต่างกัน เพราะโดยหลักการบริหาร เราต้องจูงใจผู้อื่นมาทำงานแทนตัวเรา แต่ในหลักการจัดการ เราก็ต้องทำงานในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเรา เช่น การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การควบคุมงาน ตลอดจน การปฏิบัติหน้าที่ประชาชน ซึ่งรวมถึงการเตรียมคำกล่าวในงานต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อดูความพร้อมของทรัพยากรทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว จึงมุ่งไปสู่เรื่องของกระบวนการทางการบริหาร โดยอาศัยหลัก PA-POSDCORB คือโดยคำย่อนี้ได้มา จากตัวอักษร ตัวต้นของแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. P-Policy (นโยบาย) มีการวางนโยบายอย่างชัดเจน เพื่อเป็นเป้าหมายและความเข้าใจร่วมกันของผู้ปฏิบัติ
2. A-Authority (อำนาจหน้าที่) การจัดสรรอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องตามหลักนิติธรรม และความเหมาะสม
3. P-Planning (การวางแผนงาน) มีการวางแผนขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ
4. O-Organizing (การจัดองค์กร) การดูแลจัดการองค์กรตามหลักสากลนิยมทั้งในแง่ของสถานที่

การจัดสรรตำแหน่งและสวัสดิการ

5. S-Staffing (การจัดบุคลากร) มีการจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอและความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน
6. D-Directing (การสั่งการ) มีการสั่งการตามขั้นตอนในหลักการบริหาร
7. CO- Coordinating (การประสานงาน) การดูแลการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร
8. R-Reporting (การรายงาน) ดูแลให้มีการรายงานผลการดำเนินงาน และการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ

สม่ำเสมอ

9. B-Budgeting (การงบประมาณ) คู่มือการจัดสรรและเบิกจ่ายงบประมาณให้ถูกต้อง โปร่งใสตรวจสอบได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางขันแตก องค์การบริหารส่วนตำบลลาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายหาด องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขิน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคนและองค์การบริหารส่วนตำบลนางตะเคียน รวมประชากรในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม บุคลากร 310 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 162 คน มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 472 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 216 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิธีในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) ที่ความคลาดเคลื่อน (e) 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลส่วนดังกล่าวนี้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้เหมาะสม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้นำหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มาเป็นข้อคำถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม (n=216)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.16	0.49	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.26	0.60	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.15	0.69	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.21	0.46	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.20	0.56	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.16	0.54	มาก
รวม	4.19	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.21$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.16$) และด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ชาย		หญิง		t	sig
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.18	0.50	4.15	0.49	.374	0.68
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.28	0.59	4.23	0.60	.568	0.86
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.16	0.66	4.15	0.72	.145	0.38
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.04	0.45	4.35	0.42	-5.264	0.75
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.23	0.66	4.18	0.45	.545	0.00**
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.12	0.62	4.20	0.45	-1.005	0.01*
รวม	4.17	0.29	4.21	0.27	-1.111	0.38

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	9.994	4	2.499	12.184**	0.00
	ภายในกลุ่ม	43.270	211	.205		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.447	4	.112	.306	0.87
	ภายในกลุ่ม	76.864	211	.364		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.322	4	.080	.165	0.95
	ภายในกลุ่ม	102.859	211	.487		
	รวม	103.181	215			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	6.546	4	1.636	8.738**	0.00
	ภายในกลุ่ม	39.517	211	.187		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบต่อ	ระหว่างกลุ่ม	2.141	4	.535	1.731	0.14
	ภายในกลุ่ม	65.231	211	.309		
	รวม	67.372	215			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	1.066	4	.266	.904	0.46
	ภายในกลุ่ม	62.189	211	.295		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.672	4	.168	2.078	0.08
	ภายในกลุ่ม	17.052	211	.081		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ ทั้ง 6 ด้าน พบว่า อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมแตกต่างกันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	7.724	4	1.931	8.947**	0.00
	ภายในกลุ่ม	45.541	211	.216		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.984	4	.246	.680	0.60
	ภายในกลุ่ม	76.326	211	.362		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.339	4	.085	.174	0.95
	ภายในกลุ่ม	102.842	211	.487		
	รวม	103.181	215			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	6.564	4	1.641	8.765**	0.00
	ภายในกลุ่ม	39.500	211	.187		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.805	4	.201	.638	0.63
	ภายในกลุ่ม	66.567	211	.315		
	รวม	67.372	215			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.500	4	.125	.421	0.79
	ภายในกลุ่ม	62.755	211	.297		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.699	4	.175	2.167	0.07
	ภายในกลุ่ม	17.024	211	.081		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต

พื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.301	2	.650	2.666	0.07
	ภายในกลุ่ม	51.964	213	.244		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.052	2	.026	.071	0.93
	ภายในกลุ่ม	77.258	213	.363		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.291	2	.145	.301	0.74
	ภายในกลุ่ม	102.890	213	.483		
	รวม	103.181	215			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	10.691	2	5.345	32.187**	0.00
	ภายในกลุ่ม	35.373	213	.166		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.374	2	.187	.594	0.55
	ภายในกลุ่ม	66.998	213	.315		
	รวม	67.372	215			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.537	2	.268	.911	0.40
	ภายในกลุ่ม	62.718	213	.294		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.289	2	.144	1.765	0.17
	ภายในกลุ่ม	17.434	213	.082		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

อภิปรายผล

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีประเด็นอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการสั่งการภายในหน่วยงานเป็นไปตามขั้นตอนการสั่งงาน การจัดทำข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามระเบียบ มีการจัดสรรตำแหน่งการปฏิบัติงานตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้ประชาชนได้ทราบทุกปีงบประมาณ มีการจัดตั้งหน่วยงานภายในเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ และการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระ หาญกัน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่นำมาใช้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4 อันดับแรกได้แก่ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักความคุ้มค่า และด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีอยู่ 2 ด้านคือ ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักความโปร่งใส และด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักคุณธรรม ตามลำดับ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การสั่งการเป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ของงาน คุณธรรมในการบริหารจัดการ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการมอบหมายงาน ฯลฯ การดำเนินงานเรียงลำดับความจำเป็นมากถึงความจำเป็นน้อย การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีทุกพื้นที่ได้จัดสรรงบประมาณด้วยความเป็นธรรมและเหมาะสมกับพื้นที่ การติดต่อประสานงานเป็นไปอย่างเสมอภาค การจัดตั้งหน่วยงานภายในเป็นไปตามภารกิจและความจำเป็น และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึง

ผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เพ็งพวง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไผ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไผ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไผ่ ด้านหลักคุณธรรมมากที่สุด

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างด้วยความโปร่งใสและมีการประกาศให้ประชาชนผู้สนใจได้ทราบโดยทั่วกัน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเมื่อมีการสั่งการในกรณีที่มีผลกระทบต่อประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์เมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ/จัดจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ ร่ายเรือง (2557) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส การเพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางเว็บไซต์ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงาน ควรกำหนดนโยบายและวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความโปร่งใส และยึดมั่นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนเสนอปัญหาความต้องการและการซักถามการดำเนินกิจการต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอร่างข้อบัญญัติตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดสรรงบประมาณโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้แทนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นหรือร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในการทำกิจการที่เป็นประโยชน์กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้กระบวนการตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธานต์ ไชยมงค์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลการปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการปรับปรุง กฎ ระเบียบ ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันและมีความชัดเจน ในการบังคับใช้ให้เด็ดขาดมากขึ้น

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด ผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความตระหนักในการรับผิดชอบใน

หน้าที่ของตนและหน้าที่ต่อสังคม รวมทั้งพร้อมรับการตรวจสอบ ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีการมอบหน้าที่รับผิดชอบงานเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลการกำหนดผู้รับผิดชอบในแผนการดำเนินงาน แต่ละแผนงาน มีการควบคุมงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดลำดับขั้นตอนการให้บริการอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการอำนวยความสะดวกต่อผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวินทร์ตรา ตันจริยานนท์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์การอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการประเมินความคุ้มค่าในการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการลดขั้นตอนของการทำงานเพื่อความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมรณรงค์ให้มีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการมอบหมายงานและการมอบอำนาจหน้าที่เพื่อความรวดเร็วและความคุ้มค่า มีการรายงานการใช้ทรัพยากร ปัญหาอุปสรรคเพื่อประเมินความคุ้มค่าของงาน และมีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง การเปรียบเทียบระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันที ภูธรระ (2563) ที่ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามที่มี

เพศระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีอายุแตกต่างกันมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกันกับงานวิจัยนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อบต. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การบริหารงานมากยิ่งขึ้น โดยควร จัดให้มีศูนย์เครือข่ายภาคีประชาชนที่มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล อย่างถาวร เพื่อเข้ามามีส่วนร่วม ติดตาม ประเมินผลตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง ตลอดปี และดำเนินการสรุปเผยแพร่ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
2. อบต. ควรจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบได้ในหลายช่องทางเปิดโอกาส ให้ประชาชนสามารถติดตามแผนงานโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณได้
3. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจ ในเรื่องสำคัญ มีการปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยใด ที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ควรศึกษาการบริหารงานขององค์กรในระดับประเทศรูปแบบอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าการบริหารองค์กร ในระดับประเทศมีรูปแบบการบริหารจัดการอย่างไร
3. ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในระดับอำเภอหรือจังหวัดที่แตกต่างกัน เพื่อ เปรียบเทียบให้เห็นถึงระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น: วิสัยทัศน์กระจายอำนาจ และการบริหารงานท้องถิ่น*. (พิมพ์ ครั้งที่5). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- บรรจบ เนียมมณี. (2553). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

- พุทธานาศ ไชยมงค์. (2560). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 258-313.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง. หน้า 24-31.
- ระวินทร์ตรา ตันจริยานนท์. (2558). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพวนทอง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณา เฟื่องพวง. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอกไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วันทีนิ ภูธรระมะ. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วันเพ็ญ ร่ายเรือง. (2557). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วีระ หาญกัน. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 5(1), 53-67.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สงวน คำรศ. (2551). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สุดใจ ศรีบุตตา. (2551). *การกระจายอำนาจการวางผังเมืองให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555- 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. ค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560, จาก https://opd.go.th/special.php?spc_id=3&content_2225
- สุเมธ แสงนิมมว. (2552). *ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper & Row.

การนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565

Implementation of Policy on the Elderly in the Bangkok Area
from 2016 to 2022

อาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์

arluk jensatienwong

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

Email: arluk@ar2005.com

Received: June 8, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565; 2) ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 และ 3) ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติ จำนวน 7 คน ใช้วิธีการการสุ่มแบบเจาะจงและการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับผู้สูงอายุที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา ตามจำนวน 50 เขต เขตละ 8 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 3 หน่วยงานหลัก คือ (1) กรมกิจการผู้สูงอายุ (2) คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และ (3) สำนักพัฒนาสังคมและสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร 2) ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัญหาและอุปสรรคแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เจ้าหน้าที่ ปัญหาที่พบคือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการขาดความรู้ความเข้าใจ เจ้าหน้าที่ระดับสูงไม่ติดตามประเมินผลนโยบาย ทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง และ (2) ผู้สูงอายุ ปัญหาที่พบคือความล่าช้าของการขั้นตอนการทำงาน สวัสดิการที่ได้รับไม่ได้แก้ไขให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีคุณภาพที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

คำสำคัญ: การนำนโยบายด้านสวัสดิการ, ผู้สูงอายุ, กรุงเทพมหานคร

Abstract

The purpose of this research was to study 1) the process of Implementation of Policy on Elderly in the Bangkok Area from 2016 to 2022; 2) the satisfaction and attitudes of the elderly toward the implementation of Policy on Elderly in the Bangkok area from 2016 to 2022; and 3) problems and obstacles of Implementation of Policy on Elderly in the Bangkok Area. The research is a mixed method. The qualitative research used data collected from in-depth interviews with officials involved in the implementation of the elderly welfare policy total of 7 people. Using a specific random sampling method and quantitative research using questionnaires with the elderly whose names were registered in the Bangkok area total of 400 people. Used quota sample method, according to the number of 50 districts, 8 people per district Statistics. Used were frequency. Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The results showed that: 1) the process of Implementation of Policy on the Elderly consists of 3 leading agencies: (1) the Department of Older Persons, (2) the National Committee on the Elderly, and (3) the Social Development Office and the 50 district offices of Bangkok. 2) the Satisfaction and attitudes of the elderly toward the implementation of the policy on the Elderly overall, it was at a high level. 3) Problems and obstacles were divided into 2 groups: (1) officers, the problem encountered is that the operators lack knowledge. Higher Levels do not follow up and evaluate the policy. There aren't enough resources for the services and the publicity is not comprehensive, (2) for the elderly, the problem encountered is the delay of the workflow. The received welfare does not improve the quality of life of the elderly. The Elderly cannot communicate with modern technology.

Keywords: Implementation of Policy, Elderly, Bangkok

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการผลักดันให้เกิดรัฐสวัสดิการครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2476 โดยนายปรีดี พนมยงค์ จากการเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจ (สมุดปกเหลือง) เนื่องจากประสบปัญหา ระบบเศรษฐกิจโลกกำลังตกต่ำและเศรษฐกิจในระบบเสรีนิยมในประเทศ-อังกฤษเริ่มมีปัญหา จึงต้องมีการวางแผนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย 3 ข้อ คือ (1) เสนอให้มีการจัดตั้งเทศบาลทั่วประเทศ เพื่อที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และต้องการให้ราษฎรสามารถใช้สิทธิของตนร่วมจัดการเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับชาติผ่านสหกรณ์เศรษฐกิจชุมชน (2) รัฐทำหน้าที่จัดสรรเงินทุนพร้อมที่ดินกว่า 500,000 ตารางกิโลเมตร ให้แก่ราษฎรกว่าประมาณ 11 ล้านคน ที่ขาดแคลนที่ทำกิน ตามหลักการ ทุน ที่ดิน และแรงงาน เพื่อให้ราษฎรสามารถใช้แรงงานในการทำมาหากิน และ (3) รัฐบาลจะต้องทำให้ราษฎรทุกคนรอดตาย (เด็ก คนป่วย คนพิการ คนชรา ที่ทำงานไม่ได้จะต้องได้รับเงินเดือนจากรัฐบาล) ต่อมา

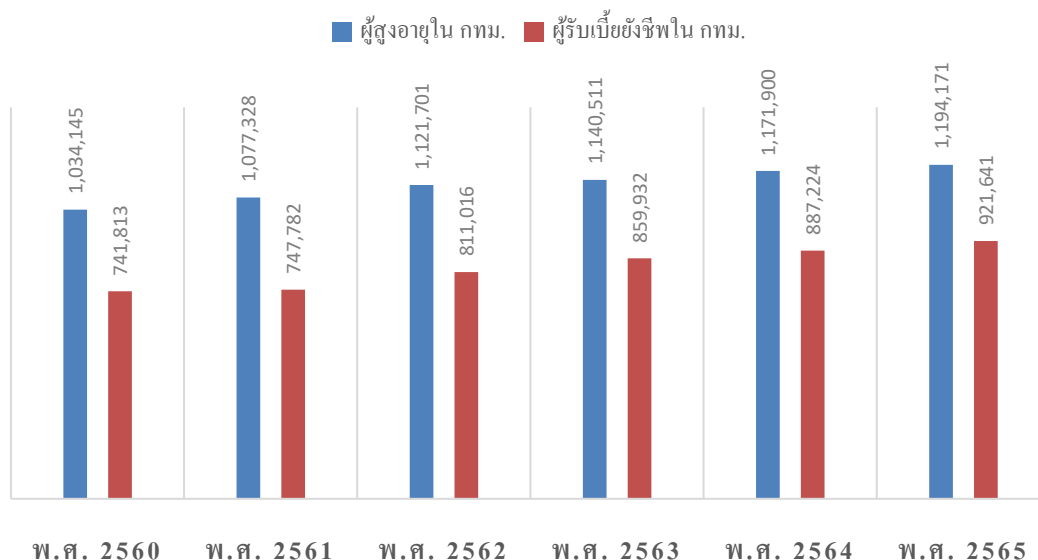

ในปี พ.ศ. 2533 เกิดการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติประกันสังคมที่มาจากขบวนการแรงงาน ภายใต้การนำของสหภาพแรงงาน ประกอบด้วย ย่านอุตสาหกรรม รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ สหพันธ์แรงงาน NGOs สายแรงงาน และพลังนักศึกษา จนประสบความสำเร็จในการกดดันฝ่ายการเมืองให้ลงมติรับรองพระราชบัญญัติประกันสังคม เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 จึงถือเป็นกฎหมายสวัสดิการฉบับแรกของไทยที่ประชาชนหลากหลายกลุ่มเรียกร้องจากรัฐบาลร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตของประชากรวัยแรงงาน (เดอะแอกทีฟ ไทยพีบีเอส, ม.ป.ป.)

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สิ่งที่จะตามมาด้วย คือ ปัญหาสุขภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุหรือประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงที่ไม่สามารถใช้แรงงานตนเองเพื่อสร้างรายได้ ประเทศไทยจึงต้องตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับสภาพการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ โดยภาครัฐจำเป็นต้องเร่งสร้างโครงสร้างประชากรในวัยเกษียณ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา สวัสดิการการรักษา-พยาบาล สวัสดิการการสร้างอาชีพวัยเกษียณ และสวัสดิการพิเศษต่าง ๆ ที่ผู้สูงวัยควรได้รับจากทางภาครัฐ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

การรับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ระหว่างจำนวนผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สถิติของกรมกิจการผู้สูงอายุ (ม.ป.ป.-ก) และสำนักพัฒนา-สังคม (ม.ป.ป.-ก) ย้อนหลัง 4 ปี พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 741,813 คน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 747,782 คน พ.ศ. 2562 มีจำนวน 811,016 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.-ก) พ.ศ. 2563 มีจำนวน 859,932 คน พ.ศ. 2564 มีจำนวน 887,224 คน และพ.ศ. 2565 มีจำนวน 921,641 คน (สำนักพัฒนาสังคม, ม.ป.ป.-ก) ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้น มาสร้างกราฟแสดงข้อมูลผู้สูงอายุและผู้รับเบี้ยผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพ 1 ข้อมูลผู้สูงอายุและผู้รับเบี้ยผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร, 2565)

จากภาพที่ 1 ผู้สูงอายุและผู้รับเบี้ยผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละปีกับจำนวนผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความไม่สอดคล้องกันเกิดจากปัจจัยด้านใดที่อาจส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของผู้สูงอายุเช่น ระเบียบข้อบังคับหรือกระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการ

ผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงส่งผลให้จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นสูงขึ้นทุกปีอย่างก้าวกระโดด แต่จำนวนผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกลับมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละปี

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงกระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 รวมถึงความพึง-พอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสวัสดิการผู้สูงอายุให้เห็นเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอและการแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างเป็นระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการนำนโยบายด้าน-สวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ตัดสินใจกระทำไว้นั้นแล้ว

มยุรี อนุมานราชชน (2556) ให้ความหมายไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบาย ซึ่งอาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งของรัฐบาล ให้เกิดเป็นแนวทางแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม อาศัยทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนงานโครงการ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้

วรเดช จันทรศร (2559) กล่าวว่า เนื้อหาสาระของการศึกษาการนำนโยบายด้านสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เน้นที่การแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการนำนโยบายด้านสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครและพฤติกรรม การปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ของบุคคล กลุ่มบุคคล สมรรถนะ และความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความแตกต่าง

แนวคิดเรื่องความพึงพอใจ

Yoder (1985) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีความพึงพอใจเมื่อได้รับผลตอบแทนทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ

อมรรัตน์ บุญญา (2557) อธิบายว่า ความพึงพอใจจึงเป็นความรู้สึกของมนุษย์ที่ตอบสนองถึงความรู้สึกที่รับรู้จากการบริการที่ตรงใจ มีความสะดวกสบาย รู้สึกคุ้มค่า และได้รับความยุติธรรมจากสิ่งที่เข้าไปรับบริการต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินการในการให้บริการแก่บุคคลที่ขอเข้ารับบริการในสถานบริการต่าง ๆ เพื่อเป็นปัจจัยที่ส่งต่อไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (กรรณิการ์ รุจิระโชติ, 2563)

1. ด้านผู้ให้บริการ หมายถึง สถานบริการนั้น ๆ จะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจต่อการบริการของลูกค้า โดยกำหนดคุณลักษณะของการบริการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ใส่ใจในทุกขั้นตอนกระบวนการทำงาน ตั้งแต่การสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าเกี่ยวกับการให้บริการ และการนำเสนอบริการที่ลูกค้าชื่นชอบ
2. ด้านการประเมินคุณภาพการให้บริการ หมายถึง การบริการที่ดีจะต้องมีคุณภาพตรงกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า เพื่อแน่วแน่มให้ลูกค้าต้องการกลับมาใช้บริการอีกในครั้งต่อไป การประเมินคุณภาพและการให้บริการนั้นจะพิจารณาได้จากการให้บริการที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจ เชื่อใจ ไว้วางใจการให้ บริการ และเต็มใจที่จะกลับมาใช้บริการอีกครั้งโดยไม่ลังเล
3. ด้านผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานให้บริการลูกค้าอย่างเต็มความสามารถ ตั้งใจปฏิบัติงาน และมีความรู้สึกดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย อันจะนำมาสู่ความสำเร็จของการให้บริการ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในคราวเดียวกันได้อีกด้วย

แนวคิดเรื่องทัศนคติ

ฐิรวา โรจนสกุลเกตุ (2556) ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความเชื่อและความรู้สึกเชิงประมาณค่าที่เป็นไปได้ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบที่ส่งผลให้บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อตอบโต้ต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

การเกิดทัศนคติ

การเกิดทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผ่านกระบวนการทางความคิด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (กรวิทย์ กรประเสริฐวิทย์, 2558)

1. ประเภทการรับรู้ ที่ได้รับการอบรมและการสั่งสอนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติจากบุคคลในครอบครัว บิดา หรือมารดา ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. ประเภทความสามารถในการแยกแยะเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งดีและสิ่งไม่ดีออกจากกันได้ เช่น ผู้ใหญ่จะสามารถวิเคราะห์และแยกแยะได้ว่า สิ่งไหนดีหรือไม่ดีมากกว่าเด็ก

3. ประเภทประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่าจะมีแสดงออกทางการกระทำแตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

4. ประเภทการเลียนแบบจากทัศนคติของผู้อื่น เช่น เด็กอาจรับเอาทัศนคติของคนในครอบครัว บิดา หรือ มารดา มาเลียนแบบเป็นทัศนคติของตนได้ เป็นต้น

แนวคิดเรื่องรัฐสวัสดิการ

พงษ์เทพ สันติกุล (2550) ได้อธิบายคำว่ารัฐสวัสดิการ หมายถึงรูปแบบการกำหนดนโยบายประเทศ โดยเน้นการสร้างหลักประกันการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพในระดับพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่รัฐมุ่งใช้อำนาจรัฐควบคุมอำนาจตลาดไม่ให้เกิดความเดือนร้อนแก่พลเมือง และแก้ไขบรรเทาผลกระทบที่ได้จากอำนาจตลาด โดยมองเรื่องรายได้ หลักประกันประชาชน และการไม่มีระดับชนชั้นในสังคม

Burton Allen อ้างอิงใน (อกนิษฐ์ จันตะนี, 2561) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีรัฐสวัสดิการ (Welfare State Theory) โดยเสนอว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสถานภาพและบทบาทขององค์การประชาสังคมขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐในการให้สวัสดิการสังคมแก่ประชาชน ถ้ารัฐสามารถจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนมากบทบาทขององค์การประชาสังคมก็จะมีน้อยลง อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์ยังขึ้นกับว่ารัฐบาลมีการรวมศูนย์อำนาจอย่างไร

หลักการสำคัญของรัฐสวัสดิการ

หลักการสำคัญของรัฐสวัสดิการ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2544) ได้แก่

1. ครอบครัวจะอยู่ดีมีสุขจะต้องมีรายได้เพียงพอจากการทำงาน
2. รัฐในระบอบประชาธิปไตยมีหน้าที่ที่ต้องกระจายรายได้ให้เกิดความเป็นธรรมในกลุ่มต่าง ๆ
3. รัฐจะต้องเป็นหลักประกันสำคัญให้แก่ประชาชนยามเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ขึ้นในชีวิต
4. การช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนทำได้หลายวิธี เช่น การให้เงินอุดหนุนแก่รัฐบาลท้องถิ่น จังหวัด เทศบาล การส่งเสริมองค์การสวัสดิการสังคมภาคเอกชนการลดราคาสินค้าบริโภคด้วยวิธีการต่าง ๆ

จุดเริ่มต้นสวัสดิการแห่งรัฐของประเทศไทย

โครงการสวัสดิการแห่งรัฐของประเทศไทยเริ่มต้นมาจากการได้รับข้อมูลของประชาชนที่มีรายได้น้อยและยากจนเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้เปิดให้มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งในขณะนั้นมีจำนวนผู้ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยและยากจนโดยประมาณ 8 ล้านคน ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลได้เปิดให้มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยและยากจนอีกครั้ง จากผู้ลงทะเบียนในปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2560 มีผู้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติผู้มีรายได้น้อยและยากจนสูงถึง 11.4 ล้านคน อันนำไปสู่การให้บัตรแห่งรัฐแก่ผู้มีรายได้น้อยและยากจนในระยะที่ 1 ภายใต้มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีบัตรสวัสดิการรัฐโดยไม่ได้ให้เงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพัฒนาให้มีความรู้ มีทักษะฝีมือ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย ดังนั้น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงเกิดขึ้นจากสภาพปัญหา ดังนี้ (ไทยคู่ฟ้า, 2561)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Information) มีคุณสมบัติคือเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และ 2) ประชากรที่ใช้ในการแจกแบบสอบถาม คือ ผู้สูงอายุที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขตและมีสัญชาติไทย มีจำนวน 1,152,295 คน ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.)

กลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ใช้วิธีการการสุ่มแบบเจาะจงโดยแบ่งเป็น บุคลากรกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน บุคลากรสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน บุคลากรสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร 5 เขต จำนวน 5 คน เลือกจากสำนักงานเขตที่มีผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่ 14,000 คน ขึ้นไป

2) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน หาขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) โดยคำนวณจากค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05 ใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต เขตละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการนำนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2) แบบสอบถาม (Questionnaire) ในลักษณะแบบสอบถามปลายปิด - ปลายเปิด ในวัดความพึงพอใจของผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ได้รับบริการตามสิทธิผู้สูงอายุตามนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุ และทัศนคติของผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อสวัสดิการผู้สูงอายุได้รับสิทธิตามนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ รวมถึงประสิทธิผลของนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุอีกด้วย มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดแบบ Rating Scale โดยการสร้างมาตรวัดจากชุดข้อคำถาม (Questionnaires that form Scales) มาตรวัดแบบ Summated Rating Scales ของ Rensis Likert, 1932 (อ้างใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2557) ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลจากบุคลากรที่ให้ข้อมูลสำคัญ

2) ส่งหนังสือแนะนำตัวพร้อมดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) เมื่อทำการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูล และสรุปความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

4) ลงพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามกลับ

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

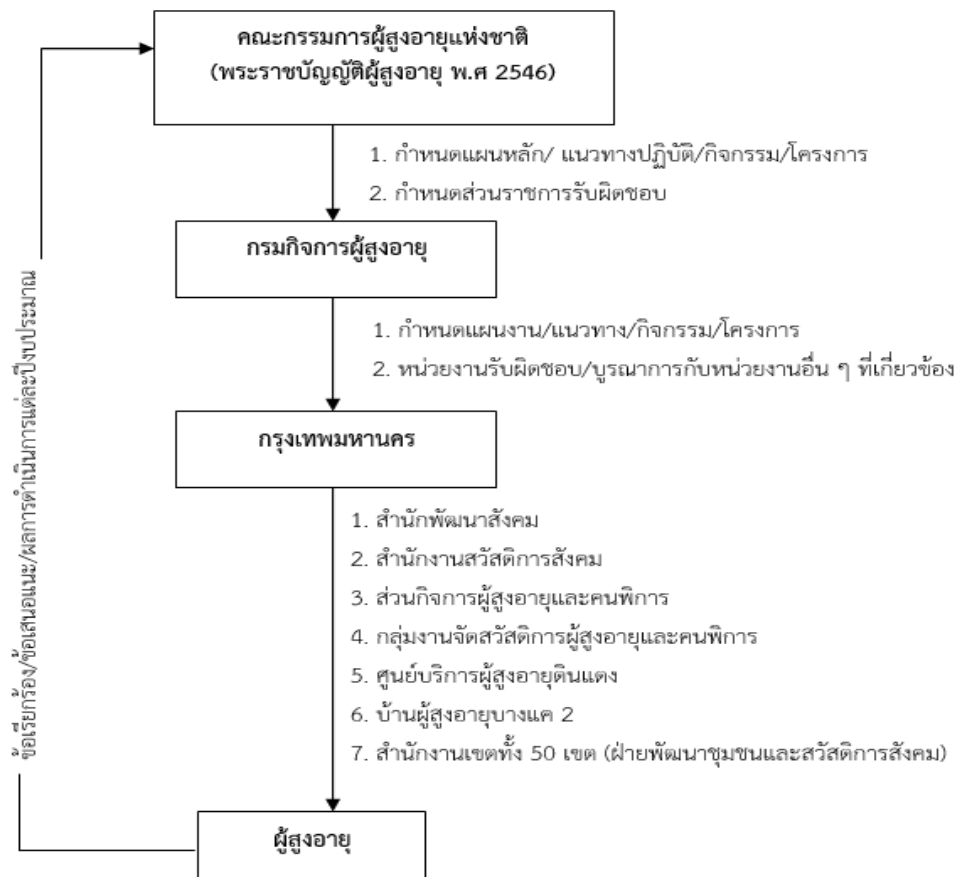
การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ ส่วนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัญหา อุปสรรค ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และนำมาสร้างข้อสรุปของตนเอง เพื่อประเมินความครบถ้วนของข้อมูล ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation-SD)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 จากการศึกษาพบว่า กระบวนการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ลักษณะบูรณาการการทำงานนำโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นหน่วยงานหลักในการแปลงนโยบาย โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เช่น แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ แผนปฏิบัติราชการแต่ละปีงบประมาณ การกำหนดกิจกรรม โครงการ ลงไปในแผน หรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ และกรุงเทพมหานครจะรับผิดชอบดำเนินการ โดยสำนักพัฒนาสังคม และสำนักงานเขตทั้ง 50 เขต โดยดำเนินการในส่วนการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา เช่น (1) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ และได้รับสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง (2) ส่งเสริมความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี (3) จัดสวัสดิการในรูปแบบของสถานสงเคราะห์ (4) จัดสวัสดิการและให้การสงเคราะห์ ตามระเบียบ กทม. และ กฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ และ (5) สนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ภาคเอกชน ภาคประชาชน และเครือข่ายองค์กรสวัสดิการผู้สูงอายุทุกระดับ กล่าวโดยสรุป กระบวนการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จะผ่านกระบวนการดำเนินงานอยู่ 3 หน่วยงานคือ (1) กรมกิจการผู้สูงอายุ (2) คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และ (3) สำนักพัฒนาสังคมและสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปกระบวนการได้เป็นรูปภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพ 2 กระบวนการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการนำนโยบายด้าน-สวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n = 400)

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านความรวดเร็ว	3.50	.62	มาก
2. ด้านสิทธิ/ประโยชน์	3.82	.63	มาก
3. ด้านสถานที่ให้บริการ	3.42	.75	มาก
4. ด้านการให้บริการ	3.73	.59	มาก
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.31	.72	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.56	.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 50 เขต จำนวน 400 คน เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพ ฯ

โดยภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสิทธิ/ประโยชน์ ด้านการให้บริการ ด้านความรวดเร็ว และด้านสถานที่ให้บริการ ตามลำดับ ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n = 400)

ทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายสวัสดิการ ผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	SD	ระดับทัศนคติ
1. ด้านการรับรู้ประโยชน์สวัสดิการผู้สูงอายุ	3.80	.56	มาก
2. ด้านความเชื่อมั่นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ	3.76	.63	มาก
3. ด้านความคาดหวังต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ	3.88	.68	มาก
4. ด้านพฤติกรรมการใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ	4.14	.54	มาก
5. ด้านความต่อเนื่องของนโยบาย	3.98	.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.91	.49	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 50 เขต จำนวน 400 คน เกี่ยวกับทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านพฤติกรรมการใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านความต่อเนื่องของนโยบาย ด้านความคาดหวังต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการรับรู้ประโยชน์สวัสดิการผู้สูงอายุ และด้านความเชื่อมั่นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ตามลำดับ

3. ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยแบ่งปัญหาเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) ตัวแสดงของนโยบาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกรมกิจการผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่บุคลากรกรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาในส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติ เช่น การร่างนโยบายโดยเจ้าหน้าที่ระดับสูงส่งผลให้บางกิจกรรม/โครงการไม่สอดคล้องกับภารกิจหลักของส่วนราชการที่ได้รับมอบหมายจากผู้กำหนดนโยบาย (รัฐบาล) บังคับบัญชา ประกอบกับ ระบบการติดตามประเมินผลนโยบายเป็นไปค่อนข้างยาก ทำให้นโยบายที่ดีบางนโยบายขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ปัญหาด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน และปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรที่ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนนโยบาย และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายเข้าถึงสิทธิ/ประโยชน์ที่จะได้รับจากสวัสดิการผู้สูงอายุ ปัญหาด้านการจัดการข้อมูลผู้สูงอายุ ปัญหาความล่าช้าของขั้นตอนการทำงาน เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ หรือการติดต่อต่าง ๆ ปัญหาการใช้สื่อในการสื่อสารกับผู้สูงอายุ และปัญหาจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นทุกปี เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไม่เพียงพอในการดูแลและช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงงบประมาณ

2) กลุ่มผู้สูงอายุ คือ กลุ่มเป้าหมายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาที่พบจัดหมวดหมู่ได้เป็น 10 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ปัญหาการเข้าถึงสวัสดิการผู้สูงอายุ (2) ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้สวัสดิการที่รัฐจัดให้ของเบี้ยยังชีพไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวัน (3) ผู้สูงอายุขาดความรู้ ความเข้าใจต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ได้รับสวัสดิการ (4) การให้บริการสวัสดิการผู้สูงอายุยังติดปัญหาเรื่องของกฎหมายหรือข้อบังคับในการให้ความช่วยเหลือหรือดูแลผู้สูงอายุ (5) สวัสดิการผู้สูงอายุที่รัฐกำหนดขึ้น ผู้สูงอายุไม่ได้เข้าถึง เช่น การฝึกอาชีพ การพัฒนาอาชีพ (6) สวัสดิการที่ได้รับไม่ได้แก้ไขให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ปัญหาอยู่ที่นโยบายมากกว่า (7) ปัญหาการลงทะเบียน กรณีที่ผู้สูงอายุไม่มีคนดูแล อาจจะเข้าไม่ถึงสิทธิสวัสดิการผู้สูงอายุ (8) การใช้สื่อในการสื่อสาร บางครั้งผู้สูงอายุไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยเทคโนโลยี เช่น Line, Facebook เป็นต้น (9) ความล่าช้าของการขั้นตอนการทำงาน เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ หรือการติดต่อต่าง ๆ และ (10) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพ

อภิปรายผล

1. กระบวนการการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติ 3 หน่วยงานคือ 1) กรมกิจการผู้สูงอายุ 2) คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และ 3) สำนักพัฒนาสังคมและสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้สำนักงานเขตทั้ง 50 เขต โดยฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมเป็นหน่วยงานในการดูแล สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุในแต่ละกิจกรรม โครงการอีกด้วย ในการนี้ยังมีหน้าที่การดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์ฝึกอาชีพ การควบคุมดูแล การดำเนินงานสถานสงเคราะห์ การดำเนินการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและการให้บริการจัดกิจกรรมนันทนาการในชุมชนหรือเขต สอดคล้องกับ แผนการปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563 ของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2563) ที่ได้แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและพัฒนาศักยภาพด้านผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้าน-การประมวลผล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2

2. ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจและทัศนคติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 2 วัดคู่ประสมค์ โดยความพึงพอใจเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสิทธิ/ประโยชน์ ด้านการให้บริการ ด้านความรวดเร็ว ด้านสถานที่ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ ฟองชัย และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อนโยบายสาธารณะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยพบว่า ระดับของความพึงพอใจของประชาชนต่อนโยบายสาธารณะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับความพอใจมาก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ที่ให้บริการด้านระยะเวลาการให้บริการประชาชน และด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ส่วนทัศนคติของผู้สูงอายุ รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการใช้สวัสดิการ ด้านความต่อเนื่องของนโยบาย ด้านความคาดหวังต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการรับรู้ประโยชน์สวัสดิการผู้สูงอายุ และด้านความเชื่อมั่นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของสุพจน์ บุญวิเศษ (2561) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับตำบลอย่างมีส่วนร่วม พบว่า ผู้สูงอายุความคาดหวังต่อการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี โดยคาดหวังต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอาใจใส่ ดูแล บริการ และแนะนำด้านต่าง ๆ ให้ดูแลทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ความคาดหวังต่อบทบาทของสมาชิกในชุมชน ผู้สูงอายุที่คาดหวังให้สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือผู้อื่น ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี/เป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน

3. ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภายใต้กรมกิจการผู้สูงอายุ และหน่วยงานของกรุงเทพฯ ได้ให้การดูแลและการช่วยเหลือ การส่งเสริมและสนับสนุน เช่น การให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ เช่น ยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ค่าโดยสารครึ่งราคา การช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ และกองทุนผู้สูงอายุ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ให้มีกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชนเพื่ออบรมและฝึกอาชีพ แต่ผลการวิจัยสามารถแบ่งเป็นปัญหา 2 ส่วน คือ (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (2) ตัวผู้สูงอายุ พบทั้งปัญหาผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจในนโยบายอย่างท่องแท้ส่งผลให้เกิดความสับสนในแนวทางการปฏิบัติงาน ทำให้ปัญหาของผู้สูงอายุไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาจำนวนของบุคลากร ปัญหางบประมาณมีการจัดสรรไม่เพียงพอ ปัญหาเครื่องมืออุปกรณ์รวมถึงปัญหาด้านสถานที่ และสภาวะทางสังคม สอดคล้องกับ ศิรินาถ ตงศิริ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่องทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ: การวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหากลยุทธ์การปฏิบัติตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ ตรงที่ผลการวิจัย คือ นโยบายที่ประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่หนึ่ง ไม่ได้หมายความว่าประสบความสำเร็จในพื้นที่อื่น ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้นำนโยบายลงสู่การปฏิบัติควรใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบท และให้มีความสมดุลระหว่างความซื่อตรงต่อนโยบายที่จะปฏิบัติ (Fidelity) กับการปรับนโยบายให้เหมาะสม (Adaptability) รวมทั้งควรอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลยุทธ์ในการดำเนินนโยบาย ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานการวิจัยเรื่องนี้ และส่งเสริมให้มีการวิจัยการนำนโยบายหนึ่ง ๆ ไปปฏิบัติในระยะยาว และกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ เข้าไปในวงจรการพัฒนา นโยบายหรือปรับปรุงนโยบายต่อไป และมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้กำหนดนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1) ควรอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในตัวนโยบาย สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการสำรวจทรัพยากรของหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนส่งต่อนโยบายเพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น

3) ควรมีการปรับยอดการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันไดให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในสมัยปัจจุบันเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพที่ดีขึ้น

4) ควรจะต้องมีช่องทางให้ส่งไปถึงผู้กำหนดนโยบายเพราะจะทำให้ข้อร้องเรียนนั้น ๆ อาจได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงจากผู้กำหนดนโยบายในครั้งถัดไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาตัวแบบ หรือโมเดลด้านสวัสดิการแห่งรัฐของต่างประเทศนั้น ๆ แล้วสังเคราะห์ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย

2) ควรมีการศึกษากิจการผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น กลุ่มผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่ กลุ่มผู้สูงอายุป่วยติดเตียง กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่บ้านพักคนชรา หรือสถานดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกด้านความต้องการและปัญหาต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

3) ควรศึกษาพื้นที่อื่น ๆ เช่น ภูมิภาค ท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งต่อไปเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเช่นกันว่าบริบทในแต่ละพื้นที่ มีกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร และได้ผลที่สอดคล้องกับการศึกษานี้หรือไม่

4) ควรมีการศึกษผลกระทบจากนโยบายสาธารณะอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการเกิดผลกระทบ เช่น ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ และศึกษาบทบาทของผู้ใช้หรือกลุ่มผู้ใช้

5) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ประสบความสำเร็จความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กิตติพัฒน์ นนทบุรีมธุล. (2544). *นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565)*. (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่

2). กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/0gSuV>

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.-ก). *รายงานการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปี พ.ศ 2555-2562*. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1/274>

กรรณิการ์ รุจิรวโรชิต. (2563). *การศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ ณ ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ.

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *รู้จัก “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” พร้อมล่อง 5 เขต กทม. มีคนสูงวัยมากที่สุด*. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1022359>

- กรวินท์ กรประเสริฐวิทย์ .(2558). *ทัศนคติความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรม และ คุณลักษณะการใช้งานของเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้เครื่องชำระค่าโทรศัพท์อัตโนมัติของประชาชนในกรุงเทพฯ ปี 2558*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ .
- จักรพงษ์ ฟองชัย และคณะ. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อนโยบายสาธารณะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม*, 8(1), 75-85.
- จิรวรา โรจนสกุลเกต. (2556). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร: ศึกษากรณีชาวจังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.
- เดอะแอกทีฟ ไทยพีบีเอส. (ม.ป.ป.). *รัฐสวัสดิการทางเลือกสู่การสร้างคนให้เท่ากันในสังคม?.* ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://theactive.net/dataviz/welfare>
- ไทยคู่ฟ้า. (2561). *มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน*. *วารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี*, ฉบับเดือนเมษายน – มิถุนายน, 3-42.
- พงษ์เทพ สันติกุล. (2550). *โลกาภิวัตน์: บทบาทและอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษาและสาธารณสุขของไทย* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดุขุบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มยุรี อนุমানราชธน. (2556). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- วรเดช จันทรศร. (2559). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ศิรินาถ ตงศิริ และคณะ. (2561). *ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำนโยบายสาธารณะสู่ไปสู่การปฏิบัติ: การวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหากลยุทธ์การปฏิบัติตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ*. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 12(1), 7-26.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). *นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สำนักพัฒนาสังคม. (ม.ป.ป.-ก). *ระบบเรียกดูข้อมูลของสำนักพัฒนาสังคม*. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://commu.bangkok.go.th/stat>
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัย สำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดดา.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2561). *การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับตำบลอย่างมีส่วนร่วม*. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 11(2), 217-232.
- อภิรักษ์ จันตะนี. (2561). *พุทธรัฐศาสตร์สำหรับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งพลเมือง*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 10(2), 287-966.
- อมรรัตน์ บุญญา. (2557). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yoder, D. (1985). *Personnel principles and policies*. NJ: Prentice Hal.

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19
Factors Affecting the Decision-Making Process for Vaccination
Against COVID-19

ณสิกาญจน์ ศิริคุรุรัตน์ธกร¹ และ เอื้อมพร ศิริรัตน์²

Nasikarn Sirikururattakorn¹ and Aueamporn Sirirat²

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}

Email: 63563827056@ssru.ac.th¹

Received: June 8, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีกระบวนการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับการตัดสินใจได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีน ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านการตัดสินใจ และด้านการพิจารณาทางเลือก ตามลำดับ 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรคมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ได้แก่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล และปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัยมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

คำสำคัญ: กระบวนการตัดสินใจ, วัคซีน, โควิด-19

Abstract

This research has the purpose for 1) to study the decision-making process for selection in against COVID-19 2) to study the interrelation between personal factor and decision-making process for selection in vaccination against COVID-19 3) to study factors vaccination affecting the

decision-making process for selection in vaccination against COVID-19. This research is the quantitative research and collecting data 400 sample population who are Thais age more than 18 years or older, living in Thailand. This research also uses questionnaire and data analysis by frequency, percent, mean standard deviation, t-test and F-test.

This study found that 1) the majority of sample population has high level of decision-making process COVID-19 vaccination in term of vaccination perception, risk acceptance, decision-making and alternative consideration with respectively 2) the gender, age, education, occupation and monthly average revenue have “no effect” for difference in decision-making for selecting COVID-19 vaccination. 3) the motivation factor for disease prevention is perception in disease severity in terms of perceiving the risk of disease, expectations in effectiveness and attitude factors towards vaccines. The hypothesis found that attitude and effectiveness in COVID-19 affects decision-making process for vaccination.

Keywords: Decision-Making Process, Vaccination, COVID-19

บทนำ

ไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (COVID-19) เป็นเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจแพร่เชื้อได้ทั้งทางตรงทางอ้อม จากการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อผ่านสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำตา น้ำลายหรือผ่านฝอยละอองขนาดใหญ่จากทางเดินหายใจที่เกิดจากการไอ จาม การพูดคุย โดยเข้าสู่ร่างกายได้ทางเยื่อต่าง ๆ เช่น ตา จมูก ปาก ผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 พบได้ในทุกเพศ ทุกวัยโดยผู้ได้รับเชื้อส่วนใหญ่มีอาการได้ตั้งแต่ไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยไม่รุนแรง จนถึงอาการรุนแรง มีภาวะแทรกซ้อนและเสียชีวิตอาการที่พบบ่อย คือ ไข้ ไอแห้ง ๆ ต่อเนื่อง จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส ผื่น ท้องเสีย ตาแดง (กรมควบคุมโรค, 2564)

วัคซีนแต่ละชนิดมีผลการวิจัยด้านประสิทธิภาพแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้นอกจากมาจากตัววัคซีนเอง ยังเป็นผลจากระเบียบวิธีวิจัยที่ออกแบบมาแตกต่างกันของแต่ละบริษัทอีกด้วยเช่น การวัดผลของวัคซีนในการป้องกันการเจ็บป่วยจากโรคโควิด-19 ในระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน (กลุ่มอายุ) หรือการทดสอบวัคซีนในพื้นที่ที่มีอุบัติการณ์โรคต่างกันรวมทั้งการเกิดการกลายพันธุ์ในหลายพื้นที่ อีกทั้งนอกจากประสิทธิภาพแล้ว ประเด็นความปลอดภัยก็เป็นประเด็นที่สำคัญในการพิจารณานำวัคซีนมาใช้แม้ว่าวัคซีนโควิด-19 จะถูกพัฒนาในเวลารวดเร็วกว่าวัคซีนชนิดอื่นที่ใช้เวลาเฉลี่ย 10 ปี แต่กระบวนการติดตามความปลอดภัยก็ไม่ได้มีข้อยกเว้นหรือย่อหย่อน อีกทั้งนับถึงตอนนี้มีการใช้วัคซีนมากกว่า 1,000 ล้านโดส ทั่วโลก (24 เม.ย. 2564) มีรายงานการเจ็บป่วยรุนแรงที่มีสาเหตุโดยตรงจากวัคซีนน้อยมากสำหรับวัคซีนที่นำมาใช้ใน ประเทศไทยทั้งสองชนิด มีข้อมูลความปลอดภัยที่ดี อาการไม่พึงประสงค์ส่วนใหญ่เป็นอาการเฉพาะที่และหายได้เอง ปัจจุบันยังไม่มีรายงานอาการไม่พึงประสงค์รุนแรงในอัตราที่สูงกว่าวัคซีนชนิดอื่นที่ใช้อยู่ทั่วไป (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

การพัฒนาวัคซีนโควิด-19 ใช้ระยะเวลาที่เร่งด่วน แต่ยังคงยึดหลักเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทำให้ผู้พัฒนาวัคซีนส่วนใหญ่อาจไม่ได้ทำการวิจัยในบางกลุ่มประชากรอย่างเพียงพอเนื่องจากเป็นประชากรกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีตั้งครรภ์และให้บุตรทำให้ยังมีข้อมูลด้านความปลอดภัยในประชากรเหล่านี้จำกัด ในเบื้องต้นจึงกำหนดให้ฉีดวัคซีนในประชากรที่มีข้อมูลเพียงพอก่อน และรอข้อมูลการวิจัยเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรเปราะบางเพื่อความมั่นใจว่า วัคซีนมีประสิทธิภาพและความปลอดภัย จึงค่อยขยายกลุ่มเป้าหมาย ตามหลักการควบคุมโรค วัคซีนที่ดีที่สุดคือ วัคซีนที่สามารถป้องกันความสูญเสียทางสุขภาพจากการติดเชื้อตั้งแต่ลดโอกาสติดเชื้อ การเจ็บป่วย การเสียชีวิตของผู้ได้รับวัคซีน และลดโอกาสการแพร่กระจายเชื้อจากผู้ได้รับวัคซีนไปยังบุคคลอื่น ในปัจจุบันข้อมูลการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของวัคซีนโควิด-19 ยังมีจำกัด โดยการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถใน “การลดโอกาสการเจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นสำคัญ” (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

ในเดือนมีนาคมพ.ศ. 2564 มีการรับรองวัคซีนป้องกันโควิด-19 ให้ใช้ในประเทศไทย อย่างไรก็ตามการจะเริ่มเห็นผลของวัคซีนในการลดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้นั้น พบว่าประชาชนในประเทศจะต้องได้รับวัคซีนครบโดส อย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศ แต่เนื่องจากวัคซีนมีการพัฒนาคิดค้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับยังมีการศึกษาที่ไม่มากพอ ทำให้ประชาชนยังเกิดความไม่เชื่อมั่นในวัคซีน อันส่งผลให้แม้จะมีวัคซีนแต่ประชาชนทุกคนอาจจะไม่ได้ตัดสินใจฉีดวัคซีน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะยังคงทำให้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังคงอยู่ (บวรลักษณ์ ขจรฤทธิ์, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19” ครั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับการฉีดวัคซีนให้กับทางสาธารณสุขและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกัน โควิด-19
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 แตกต่างกัน
2. ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ได้แก่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล ด้านการรับรู้อุปสรรค มีผลต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19
3. ปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัย มีผลต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

การทบทวนวรรณกรรม

ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนป้องกันโควิด-19

การพัฒนาวัคซีนซาร์ส-โควิ-2 (โควิด-19) ในปัจจุบันจากข้อมูลของทางองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2564 พบว่า มีวัคซีนโควิด-19 จำนวน 292 ชนิดที่ถูกผลิตขึ้น โดยมีจำนวน 184 ชนิด ที่กำลังอยู่ในช่วงการทดลองกับสัตว์และมีจำนวน 108 ชนิด ที่กำลังศึกษาในมนุษย์ ซึ่งวัคซีนเหล่านี้มีเทคโนโลยีการผลิตที่หลากหลาย โดยอาศัยองค์ความรู้ในเรื่องของโครงสร้างของไวรัสซาร์ส-โควิ-2 กระบวนการติดเชื้อเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ และการตอบสนองของร่างกายเมื่อมีการติดเชื้อมาประยุกต์ใช้ในการสร้างวัคซีน (กรมควบคุมโรค, 2564) เทคโนโลยีการผลิตวัคซีนโควิด-19 ที่มีการศึกษาในมนุษย์ในขณะนี้แบ่งออกเป็น 4 กระบวนการหลัก คือ

1. วัคซีนชนิดสารพันธุกรรม

วัคซีนชนิดสารพันธุกรรม ได้แก่ วัคซีนดีเอ็นเอ (DNA) หรือเอ็มอาร์เอ็นเอ (Messenger RNA, mRNA) เป็นวัคซีนที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ซึ่งมีการคิดต่อยอดมานานกว่า 30 ปี โดยการสังเคราะห์สารดีเอ็นเอหรือสารเอ็มอาร์เอ็นเอที่กำกับการสร้างโปรตีนสไปค์ของไวรัสซาร์ส-โควิ-2 โดยพบว่า วัคซีนเอ็มอาร์เอ็นเอสามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันขึ้นสูงมาก และวิธีในการบริหารง่ายกว่าดีเอ็นเอ จึงนำมาผลิตเป็นวัคซีนป้องกันอีโบลาและยังอยู่ในขั้นตอนพัฒนาเพื่อเป็นวัคซีนรักษามะเร็งบางชนิด เนื่องจากเอ็มอาร์เอ็นเอเป็นสารที่ไวต่อการถูกทำลายจึงต้องใช้สารเสริมฤทธิ์ (Adjuvants) ซึ่งเป็นสารสังเคราะห์จากไขมัน (Lipid Nanoparticle) เพื่อเป็นตัวห่อหุ้มป้องกันและส่งเอ็มอาร์เอ็นเอให้เข้าเซลล์เพื่อให้ไปกำกับการให้เซลล์ผลิตสารโปรตีนสไปค์ ทำให้เซลล์ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายสร้างแอนติบอดีขึ้นมาต่อต้าน

2. วัคซีนชนิดใช้ไวรัสเป็นพาหะ (Recombinant Viral Vector Vaccine)

วัคซีนกลุ่มนี้ใช้ไวรัสที่สามารถตัดแต่งพันธุกรรม เช่น ไวรัสอะดีโน (Adenovirus) เป็นไวรัสพาหะ โดยนำสารพันธุกรรมที่กำกับการสร้างโปรตีนสไปค์ของไวรัสซาร์ส-โควิ-2 มาสอดใส่แทนส่วน E1gene ซึ่งเป็นส่วนพันธุกรรมที่จำเป็นในการแบ่งตัวของไวรัสพาหะ ทำให้ไวรัสพาหะนี้ไม่สามารถแบ่งตัวก่อโรคได้ แต่จะกำกับการให้เซลล์ของมนุษย์สร้างโปรตีนสไปค์ที่มันพาไป ข้อดีของเทคโนโลยีการผลิตนี้ คือสามารถกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันได้ดี เนื่องจากเป็นการเลียนแบบการติดเชื้อตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถป้องกันโรคได้ตั้งแต่การฉีดเข็มแรก และอาจจะใช้เพียงโดสเดียวได้ เช่น วัคซีนของ Johnson & Johnson เป็นต้น ข้อเสียคือหากผู้รับวัคซีนมีประวัติการติดเชื้อไวรัสอะดีโนตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นไวรัสที่ก่อให้เกิดหวัดในช่วงที่ผ่านมาไม่นานอาจทำให้มีแอนติบอดีต่อไวรัสที่เป็นพาหะนี้ และส่งผลกระทบต่อกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้

3. วัคซีนที่ทำจากโปรตีนส่วนหนึ่งของเชื้อ (Protein Subunit Vaccine)

เทคโนโลยีการผลิตนี้มีการใช้มานาน และใช้ในการผลิตวัคซีนที่เป็นที่คุ้นเคย เช่น วัคซีนไข้หวัดใหญ่และวัคซีนตับอักเสบบี เป็นต้น การผลิตวัคซีนโควิด-19 ด้วยเทคโนโลยีการผลิตนี้ทำโดยการผลิตโปรตีนสไปค์ของไวรัสซาร์ส-โควิ-2 แล้วนำมาผสมกับสารกระตุ้นภูมิคุ้มกัน เมื่อฉีดเข้าสู่ร่างกายจะกระตุ้นให้ร่างกายสร้างแอนติบอดีต่อต้านโปรตีนสไปค์วัคซีนกลุ่มนี้กำลังมีการศึกษา คาดว่าวัคซีนกลุ่มนี้จะมีการใช้มากขึ้นในอนาคต เพราะจะมีการปรับเปลี่ยนชนิดของโปรตีนได้ไม่ยาก ทำให้สามารถผลิตเพื่อรองรับสายพันธุ์ที่ออกมาในอนาคตได้ดี

4. วัคซีนชนิดเชื้อตาย (Inactivated Vaccine)

วัคซีนกลุ่มนี้ผลิตโดยนำไวรัสซาร์ส-โควี-2 มาเลี้ยงขยายจำนวนมาก และนำมาฆ่าด้วยสารเคมีหรือความร้อน เมื่อฉีดวัคซีนจะกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันต่อไวรัสเชื้อตายดังกล่าว ข้อดีของเทคโนโลยีการผลิตนี้ คือ มีความคุ้นเคยในแง่ของประสิทธิภาพและความปลอดภัย เนื่องจากเทคโนโลยีนี้เป็นวิธีที่ใช้กับวัคซีนตับอักเสบบี และโปลิโอชนิดฉีดซึ่งมีการใช้มานาน แต่มีข้อเสียคือ ผลิตได้ช้าและมีราคาแพง เนื่องจากต้องเพาะเลี้ยงไวรัสในห้องปฏิบัติการนิรภัยระดับสูง (Biosafety Level 3) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง โดยในปัจจุบันพบว่าวัคซีนกลุ่มนี้มีความปลอดภัยสูงหลังจากมีการใช้ไปแล้วกว่า 300 ล้านโดส

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการป้องกันโรค

แบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ (Health belief Model) เป็นแบบแผนหรือรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมเพื่อใช้อธิบายการตัดสินใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ โดยครั้งแรกได้นำมาในการทำนายและอธิบายพฤติกรรมป้องกันการโรค (Preventive Health Behavior) ต่อมาภายหลังได้มีการดัดแปลงไปใช้ในการอธิบายพฤติกรรมเจ็บป่วย (Illness Behavior) และพฤติกรรมของผู้ป่วยในการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ (Sick-role Behavior) พัฒนาการของแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพเกิดขึ้นเมื่อนักวิชาการได้หันมาสนใจพฤติกรรมของมนุษย์กันมากขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถศึกษาทำความเข้าใจ และทำการควบคุมได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับพฤติกรรมสุขภาพ ได้รับความสนใจศึกษากันมากในตอนต้นของช่วงปี ค.ศ 1950-1960 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเริ่มแรกของการพัฒนาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ เนื่องจากในยุคนั้นการจัดบริการด้านสาธารณสุข ที่เน้นกิจกรรมด้านการป้องกันโรคมามากกว่ากิจกรรมด้านการรักษาพยาบาล ไม่ได้ได้รับความสนใจจากประชาชน คือ ประสบปัญหาประชาชนมารับบริการการป้องกันโรคน้อยลง (อาภาพร เฝ้าวัฒนา และคณะ, 2554)

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

นงนภัส เสาวรส (2561) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ซึ่งผู้บริโภคมักจะตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค

เปรมกมล หงษ์ยนต์ (2562) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคสามารถพิจารณาตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้เป็น 5 ขั้นตอน ซึ่งสรุป ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Problem Recognition) พฤติกรรมการซื้อจะมีจุดเริ่มต้นจากการที่ผู้บริโภคมีความต้องการที่อาจได้รับการกระตุ้นจากภายนอก เช่น สื่อโฆษณาที่จูงใจ หรือเห็นคนรอบข้างใช้สินค้านั้น ๆ เป็นต้น

2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) หลังจากผู้บริโภคเกิดความต้องการแล้ว การค้นหา ศึกษา ข้อมูลของสินค้านั้น ๆ สอดคล้องกับ Truman กล่าวว่า การค้นหาข่าวสาร/ข้อมูล (Information Search) ผู้บริโภคซึ่งถูกแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการจะรวบรวมข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่มีอยู่ทั่วไป

3. การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ (Evaluation of Alternatives) เมื่อผู้บริโภคได้มีการเสาะหาข้อมูลแล้ว จากนั้นผู้บริโภคจะเกิดความเข้าใจ และประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ขั้นตอนในการประเมินทางเลือกของผู้ซื้อที่มีแนวคิดพื้นฐาน

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) จากการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจทำให้ผู้บริโภคสามารถจัดลำดับความสำคัญของการเลือกซื้อได้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามอาจจะมีผลกระทบจากทัศนคติของผู้อื่นที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ และปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) หลังจากมีการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจ ถ้าผู้บริโภคพอใจอาจทำการซื้อซ้ำ แต่ถ้าไม่พอใจผู้บริโภคอาจเลิกซื้อสินค้าในครั้งต่อไป และอาจส่งผลเสียต่อเนื่องจากการบอกต่อ ทำให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้น้อยลงตามไปด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายเกี่ยวกับการตัดสินใจ สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในทางเลือกที่มีอยู่สองทางเลือกขึ้นไป โดยจะมีกระบวนการในการเลือกของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

นันท์ชนก จันทรเสน และคณะ (2560) ได้ให้ความหมายของ ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนาและเชื้อชาติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้ใช้บริการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) เพศ แบ่งแยกตามความต้องการของผู้ใช้บริการได้โดยดูจากเพศของผู้ใช้บริการ เป็นเกณฑ์ เพื่อเป็นเกณฑ์ในตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละเพศ ซึ่งผู้ใช้บริการที่มีเพศแตกต่างกัน มักจะมีทัศนคติการรับรู้ และการตัดสินใจแตกต่างกัน

2) อายุ กลุ่มผู้ใช้บริการที่มีอายุแตกต่างกัน ย่อมจะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่างกันตามช่วงวัย

3) สถานภาพครอบครัว ซึ่งแบ่งลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าสู่ชีวิตสมรส การแตกแยกของชีวิตสมรส ซึ่งอาจเกิดจากหลายกรณี คือ การตาย การแยกกันอยู่ การหย่าร้าง และการสมรสใหม่ โดยสถานภาพสมรสเป็นคุณลักษณะทางประชากรที่สำคัญที่เกี่ยวกับเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ได้รวบรวมและแบ่งแยกสถานภาพสมรสเป็น 5 ประเภท ได้แก่ โสดสมรสหม้ายและไม่สมรสใหม่หย่าร้างและไม่สมรสใหม่ และสมรสแต่แยกกันอยู่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

4) รายได้ ระดับการศึกษาและอาชีพ (Income Education and Occupation) รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพเป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด เนื่องจากระดับการศึกษามีผลต่ออาชีพ และอาชีพมีผลต่อรายได้ และรายได้ก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลทำให้ผู้ใช้บริการเลือกซื้อหรือไม่เลือกซื้อสินค้าหรือบริการ

สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการระบุความแตกต่างที่มีอยู่ในตัวบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้ในการอธิบาย

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นตัวแปรที่ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,494,932 คน (ประกาศสำนักทะเบียนกลาง ราชกิจจานุเบกษา, 2565) โดยผู้วิจัยคำนวณจากสูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Selection) โดยเลือกเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีสัญชาติไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด และทฤษฎี หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2-4 จะประเมินคำตอบเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค มีลักษณะแบบสอบถาม เป็น Rating Scale ประกอบด้วย 4 ด้าน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทัศนคติ มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 2 ด้าน

ส่วนที่ 4 กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 4 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอความร่วมมือกับประชาชนที่มีสัญชาติไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในการดำเนินการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ที่พัฒนาโดยใช้ Google Form จำนวน 400 ชุด

1.2 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการหาข้อมูลด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเก็บข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytic Statistics) ซึ่งประกอบด้วย t-test และ F-test (One - Way Analysis of Variance) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ทำให้มีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 แตกต่างกัน คือ t-test และ F-test (One - Way Analysis of Variance)

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ด้านการรับรู้อุปสรรค มีผลต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัย มีผลต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

ตารางที่ 1 กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	การแปล ความหมาย
ด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีน	3.90	0.90	มาก
ด้านการยอมรับความเสี่ยง	3.72	0.81	มาก
ด้านการพิจารณาทางเลือก	3.52	0.84	มาก
ด้านการตัดสินใจ	3.50	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านการยอมรับความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ด้านการพิจารณาทางเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และ ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50

2. ปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกัน โควิด-19

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี

เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล ด้านการรับรู้อุปสรรค มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความคาดหวังในประสิทธิผล มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัย มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัย มีผลต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19

ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	ก า ร แ ป ล ความหมาย
ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค	3.70	0.83	มาก
ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค	3.52	0.83	มาก
ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล	3.66	0.78	มาก
ด้านการรับรู้อุปสรรค	3.67	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ด้านการรับรู้อุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) จากการศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 พบว่าประชาชนมีกระบวนการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับการตัดสินใจได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีน ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านการตัดสินใจ และด้านการพิจารณาทางเลือก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะประชาชนได้รับรู้ผ่านการศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านจากสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์

อีกทั้งยังยอมรับความเสี่ยงของผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้นได้หลังจากฉีดวัคซีนยี่ห้อดังกล่าวแล้ว เนื่องจากกลัวความเสี่ยงที่อาจจะติดเชื้อโควิดมากกว่า และต้องการสร้างภูมิคุ้มกันและลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต และเพื่อนหรือกลุ่มที่ทำงานก็มีการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sherman et al. (2021) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความตั้งใจในการฉีดวัคซีน COVID-19 ในสหราชอาณาจักร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มสูงที่จะรับการฉีดวัคซีนป้องกัน COVID-19 อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kreps et al. (2020) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาที่จะรับการฉีดวัคซีน COVID-19 พบว่า ประชาชนเต็มใจที่จะฉีดวัคซีน

2) จากการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทุกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะประชาชนทุกคนยอมรับการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 เพราะเชื่อว่าวัคซีนสามารถป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ลงปอดที่รุนแรงได้ อีกทั้งในที่ทำงานก็มีการพิจารณาให้ฉีดวัคซีนเพื่อให้กิจการดำเนินต่อไป และทุกคนสามารถทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวรลักษณ์ ขจรฤทธิ์ (2564) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทั้งด้านเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, และอาชีพที่ต่างกัน ไม่ได้มีผลทำให้การตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในจังหวัดสมุทรปราการต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kreps, et al. (2020) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาที่จะรับการฉีดวัคซีน COVID-19 พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เพศ และเชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ มีความเต็มใจที่จะรับวัคซีน

3) จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ได้แก่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านความคาดหวังในประสิทธิผล และปัจจัยทัศนคติต่อวัคซีน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความปลอดภัย มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 อาจเป็นเพราะประชาชนทุกคนรับรู้ว่าการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 สามารถลดอัตราการเสียชีวิตได้ อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดยังระบารุนแรงอย่างต่อเนื่องเมื่อประชาชนทำการศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 และประสิทธิภาพของวัคซีนแต่ละยี่ห้อ ว่าประสิทธิผลของวัคซีนสามารถลดอัตราการติดเชื้อ กระตุ้นภูมิคุ้มกัน และลดอัตราการเสียชีวิตได้มากกว่าบุคคลที่ไม่ได้ฉีดจึงตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา ชื่นใจ (2564) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรค ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค และด้านความคาดหวังในประสิทธิผลส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 (Covid-19) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวรลักษณ์ ขจรฤทธิ์ (2564) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติต่อโรคโควิด-19 มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรนำวัคซีนป้องกันโควิด-19 เข้าถึงประชาชนให้ได้มากและเร็วที่สุด ซึ่งอาจจะประสานงานกับกลุ่มผู้นำประชาชนชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ในการช่วยนำวัคซีนเข้าฉีดให้กับประชาชน

2. จากการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจในการป้องกันโรคพบว่า ด้านการรับรู้อุปสรรค ไม่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 เนื่องจากประชาชนรับรู้ว่ามีจำนวนวัคซีนไม่มีเพียงพอต่อความต้องการ และไม่สามารถเลือกประเภทวัคซีนที่ฉีดได้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรเปิดโอกาสในการเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ให้กับประชาชนเพื่อการอำนวยความสะดวกในการฉีดวัคซีนตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักประชาธิปไตยที่ประชาชนควรจะได้รับ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากระบวนการประสานงานในการนำวัคซีนป้องกันโควิด-19 เข้าถึงประชาชน เพื่อพัฒนากระบวนการประสานงานการนำวัคซีนเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็วขึ้น

2. ควรทำการศึกษาการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักประชาธิปไตยของการตัดสินใจเลือกฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขของการได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางการให้วัคซีนโควิด-19 ในสถานการณ์การระบาด ปี 2564 ของประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอส อินเทอร์เน็ต จำกัด

ชนิษฐา ชื่นใจ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรใน

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงนภัส เสาวรส. (2561). การจับจ่ายออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ลาซาด้าของกลุ่มคนรุ่นมิลเลนเนียล. พิษณุโลก:

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นันท์ชนก จันทร์เสน และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากตลาดออนไลน์ กรณีศึกษา

บริษัท Lazada. วารสารนวัตกรรมและการจัดการ, 1(2), 79-88.

บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.

บวรลักษณ์ ขจรฤทธิ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 ของประชากรในจังหวัด

สมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31

ธันวาคม 2565. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 16 ง. หน้า 21-23.

เปรมกมล หงษ์ยนต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน ออนไลน์ (ลาซาด้า)

ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). *Mahidol Science Café update COVID-19 new variant “Omicron”, สิ่งที่เราไม่รู้ และแนวโน้มการวิจัยในอนาคต*. ค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://science.mahidol.ac.th/sdgs/3-010/>
- อภาพร เผ่าวัฒนา. (2554). การวิเคราะห์งานวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เผยแพร่ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข ระหว่างปี 2540-2552. *วารสารพยาบาล สาธารณสุข*, 26(2), 21-43.
- Kreps, S. et al. (2020). Factors associated with US adults’ likelihood of accepting COVID-19 vaccination. *JAMA network open*, 3(10), e2025594-e2025594.
- Sherman, S. M., et al. (2021). COVID-19 Vaccination intention in the UK: results from the COVID-19 vaccination acceptability study (CoVAccS), a nationally representative cross-sectional survey. *Human vaccines & Immunotherapeutics*, 17(6), 1612-1621.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

Factors Affecting Logistics Management Efficiency in the 2019 Corona Virus Outbreak

รวีพลอย ยุทธเจริญกิจ¹ และเอื้อมพร ศิริรัตน์²

Raweeploy Yutthacharoenkij¹ and Aueamporn Sirirat²

มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา^{1,2}

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}

Email: raweeploy1991@gmail.com¹

Received: June 9, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 2) เปรียบเทียบปัจจัยองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้อยู่คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่จดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 400 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 2) จำนวนพนักงาน และระยะเวลาดำเนินกิจการที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ในด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง และด้านการขนส่ง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ, โลจิสติกส์, ไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The aims of this research were to 1) study the level of logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak 2) comparison the interrelation between organization factors and of logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak and 3) study factors affecting logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak. This study is quantitative research using questionnaire for data collection and the sample population is 400 enterprises from small and medium enterprises which register at the Office of Small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP) by using system random sampling.

The result found that 1) The level of logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak is the highest level for overall. 2) The difference in number of staff and performance duration affect the difference in logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak. 3) The logistics performance factor affects the difference in logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak in term of packaging, selection into the location for factory and warehouse management, warehouse management and transportation. The hypothesis test found that logistics performance affect logistics management efficiency in the 2019 Coronavirus Outbreak in statistically significant at 0.05 level.

Keywords: Management Efficiency, Logistics, Coronavirus 2019

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (COVID-19) ได้สร้างความเสียหายไปยังหลายภาคส่วนในวงกว้าง ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจในด้านธุรกิจโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของสินค้า โดยเฉพาะในส่วนต้นน้ำและปลายน้ำของโซ่อุปทานที่ได้รับผลกระทบมากกว่าส่วนอื่น ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับต้นน้ำ (Upstream) ของโซ่อุปทานคือ การขาดแคลนวัตถุดิบในภาคการผลิต โดยเฉพาะวัตถุดิบที่ต้องนำเข้ามาจากประเทศที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในระดับรุนแรงจนทำให้ต้องมีการสั่งปิดโรงงาน โดยประเทศไทยจะได้รับผลกระทบกับสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในฐานการผลิตสินค้าของจีน อย่างไรก็ตามประเทศจีนสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้เป็นอย่างดี ทำให้ไม่ส่งผลให้เกิดการสะดุดของกระบวนการผลิตสินค้าในประเทศไทยมากนัก อย่างไรก็ตาม การขยายตัวอย่างมากของอุปสงค์สำหรับวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับเวชภัณฑ์และสินค้าสำหรับใช้ในระบบสาธารณสุข ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการอย่างมากในหลายประเทศทั่วโลก ยังถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งต่อการจัดการโซ่อุปทาน หากสถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศต่าง ๆ ยังไม่ทุเลาลง (สถาพร โอภาสานนท์, 2563)

การจัดการโลจิสติกส์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการในปัจจุบันตระหนักถึงอย่างมาก ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 การจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยผู้ประกอบการให้สามารถลดต้นทุนลงได้ ซึ่งก็หมายถึงผลกำไรที่เพิ่มขึ้น จากผลสำรวจการเติบโตทางเศรษฐกิจ 155 ประเทศทั่วโลก ที่ดำเนินงานขนส่งและโลจิสติกส์ พบว่า การพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศไทย (Logistics Performance Index: LPI) ในปี พ.ศ.2555 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 38 ซึ่งต่ำกว่าประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น (World Bank, 2012) ปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโลจิสติกส์ พ.ศ.2560-2564 โดยได้นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 5 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ที่มีการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้ความร่วมมือในอนุภูมิภาค (ขวัญเรือน มาลากุล ณ อยุธยา, 2562)

ประสิทธิภาพการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ จึงนับว่ามีความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานโดยจะทำให้ผู้ประกอบการทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กรและสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สำหรับการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์เป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านต้นทุน เวลา และการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างครบครัน อีกทั้งความท้าทายของการจัดการโลจิสติกส์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คือ การที่ไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของสถานการณ์ได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่แน่นอนของอุปสงค์ที่มีความอ่อนไหวสูงต่อกระแสข่าว และความรู้สึกของผู้คนที่มีส่วนสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างรวดเร็ว (กฤติยา เกิดผล และปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร, 2562)

จากปัญหาดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019” เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการทราบถึงข้อมูลและแนวทางในการพัฒนา การจัดการโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์

กลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์

กลยุทธ์ถือเป็นส่วนสำคัญหลักเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาขีดความสามารถระบบโลจิสติกส์ในประเทศไทย นั่นคือ โลจิสติกส์จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการซัพพลายเชนที่จะช่วยในการวางแผน สนับสนุน การควบคุมการไหลของกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมทั้งการเก็บรักษาสินค้าตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปสู่จุดสุดท้าย เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ การขับเคลื่อนและสนับสนุนกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ ควรประกอบด้วยกลไกหลัก ๆ ดังนี้ (Voortman, 2004), (Teahen, 2011), (ศราวุฒิ บุขหมั่น, 2558)

1) สร้างกลไกการพัฒนาและขับเคลื่อนโลจิสติกส์ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำอย่างมากเพื่อโน้มน้าวบุคลากรได้บังคับบัญชาให้ทุกคนเข้าใจ มุ่งเน้นไปที่เป้าหมายเดียวกัน ผู้นำต้องอดทนกล้าหาญ และ มีความรับผิดชอบในการสร้างระบบงานใหม่ให้เป็นรูปธรรม

2) สร้างการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและความรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงานด้าน โลจิสติกส์

3) สื่อสารและสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนดำเนินงานตามกลยุทธ์ การสื่อสารนี้รวมทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร

4) มีระบบการประเมินผลที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันในทุกระดับเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์และองค์กร

5) พัฒนาระบบข้อมูลด้านโลจิสติกส์สำหรับการบริหารจัดการโลจิสติกส์เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนงาน ได้แก่ ระบบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเคลื่อนย้ายสินค้า ข้อมูลต้นทุนและมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ รวมทั้งตัวชี้วัดระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในมิติต่าง ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์ในช่วงวิกฤตโรคระบาดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

โลจิสติกส์ ได้ทวีบทบาทความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิตของผู้คนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทุกคนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านอันเป็นผลมาจากมาตรการจำกัดช่วงเวลาการออกนอกบ้านของภาครัฐ ไปจนถึงการ Work from Home ที่ให้พนักงานส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่จากที่พักอาศัย ตามแนวปฏิบัติที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังดำเนินการเพื่อป้องกันการติดและการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 จนเกิดเป็นคำขวัญที่ใช้รณรงค์กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยว่า “โรคติดต่อจะไม่ติดต่อถ้าเราไม่ติดต่อกัน” (สภามหาวิทยาลัย, 2563)

กลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ในช่วงวิกฤตโรคระบาดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

การเลือกกลยุทธ์สำหรับการจัดการโลจิสติกส์เปรียบเสมือนการกลัดกระดุมเม็ดแรกเวลาใส่เสื้อ ที่หากกลัดผิดเม็ดจะทำให้การกลัดกระดุมเม็ดที่เหลือผิดไปทั้งหมด ระบบโลจิสติกส์ที่ดีจึงอยู่บนพื้นฐานของการเลือกกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ที่เหมาะสม โดยสามารถแบ่งกลยุทธ์โลจิสติกส์ออกเป็น 2 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ (1) กลยุทธ์ด้านประสิทธิภาพของต้นทุน (Cost Efficient) และ (2) กลยุทธ์ด้านการตอบสนองลูกค้า (Responsiveness)

1. กลยุทธ์ด้านประสิทธิภาพของต้นทุน (Cost Efficiency) กลยุทธ์ด้านประสิทธิภาพของต้นทุนเป็นกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด Lean ซึ่งมุ่งเน้นการขจัดความสูญเสีย (Waste) หรือ กิจกรรมที่ไม่สร้าง

คุณค่า (Non-value added activity: NVA) เช่นระยะเวลารอคอย ปริมาณสินค้าคงคลัง เป็นต้น โดยข้อจำกัดของกลยุทธ์นี้คือการที่ไม่สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ทัน จึงเหมาะกับสินค้าที่มีอุปสงค์ของลูกค้าที่ค่อนข้างคงที่คาดการณ์ง่ายและต่อเนื่อง และเป็นตลาดที่มีการแข่งขันกันด้านราคาเป็นสำคัญ

2. กลยุทธ์ด้านการตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) กลยุทธ์ด้านการตอบสนองลูกค้า เป็นกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด Agile ซึ่งอาศัยความเข้าใจในความต้องการของลูกค้าเพื่อสร้างโอกาสในการทำกำไร โดยมุ่งเน้นการสร้างความเร็วในการตอบสนอง (Quick Response) และความยืดหยุ่น (Flexibility) ในกระบวนการด้านโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและคาดการณ์ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่ออุปสงค์ของลูกค้ามีความไม่แน่นอนสูง ทั้งนี้กลยุทธ์ด้านการตอบสนองลูกค้า หรือ Agile จะไม่ให้ความสำคัญแก่การลดต้นทุนมากนัก หากต้องแลกมาด้วยการสูญเสียความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

แนวทางการจัดการโลจิสติกส์ในช่วงภัยพิบัติ

ที่จริงแล้วการจัดการโลจิสติกส์ในช่วงภาวะวิกฤตจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะของภัยพิบัติที่ต้องเผชิญ อาทิ วิกฤตที่เกิดจากภัยธรรมชาติอย่าง พายุ แผ่นดินไหว หรือภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์อย่าง การก่อการร้าย เป็นต้น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 เป็นตัวอย่างหนึ่งของภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อระบบโลจิสติกส์ โดยก่อนหน้านี้ประเทศไทยเคยประสบปัญหาวิกฤตน้ำท่วม ในปี 2554 ที่สร้างความเสียหายต่อโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมยานยนต์จากการที่ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก

วิกฤตการณ์จากภัยพิบัติทั้งสองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเกือบทศวรรษของประเทศไทยนี้มีความแตกต่างกันในเชิงของการจัดการโลจิสติกส์ โดยวิกฤตน้ำท่วมส่งผลให้เส้นทางสำหรับการกระจายสินค้าทางภาคพื้นดินโดนตัดขาด ทำให้ทั้งคนและสินค้าไม่สามารถเคลื่อนที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำต้องไปพึ่งพาการขนส่งสินค้าและการกระจายลงยังชีพโดยรูปแบบการขนส่งอื่น ๆ เช่น ทางเรือและทางอากาศ ทดแทนโดยที่จัดเก็บสินค้า (Storage) กลับมีบทบาทสำคัญและเป็นที่ต้องการอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่วิกฤตของโรคติดเชื้อ COVID-19 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดเก็บและการกระจายสินค้าแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม การขนส่งกลับกลายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการโลจิสติกส์ในช่วงโรคระบาด COVID-19 นอกจากนี้ปัญหาการบริหารสินค้าคงคลังที่เกิดกับวิกฤตทั้งสองก็มีสาเหตุที่แตกต่างกัน โดยอุปสรรคของการบริหารสินค้าคงคลังในวิกฤตน้ำท่วมที่ทำให้เกิดปัญหาสินค้าขาดตลาดในหลายพื้นที่ เป็นผลพวงมาจากความล้มเหลวในการกระจายสินค้าให้ทั่วถึงจากสาเหตุที่เส้นทางคมนาคมทางบกถูกน้ำท่วม ในขณะที่ปัญหาการบริหารสินค้าคงคลังในวิกฤต COVID-19 เกิดจากความยากในการพยากรณ์อุปสงค์ที่แท้จริงอันเป็นผลมาจากการที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าในปริมาณมาก ๆ เพื่อลดความถี่ในการซื้อปึงลง

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยองค์กร

ทศพร เตรณานันท์ (2561) ให้ความหมายของคำว่า ปัจจัยองค์กร คือ สามารถสร้างความรู้สึกร่วมในจิตใจของบุคคลที่มีต่อองค์กร ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมอันแสดงถึงความพยายามมุ่งมั่นของการคงอยู่ของบุคคลที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กรด้วยความทุ่มเทและเต็มใจ ด้วยตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความ

จงรักภักดีต่อองค์กรและมีความมุ่งมั่นทำให้ตนเองเป็นบรรทัดฐานทางสังคมให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะดำรงสถานะของการเป็นสมาชิกขององค์กรไว้

กฤติยา เกิดผล และปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร (2562) ให้ความหมายของคำว่า ปัจจัยองค์กรคือ การที่บุคคลมีความรู้สึกทางด้านจิตใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีจำนวนของสมาชิกภายในองค์กร มีความเต็มใจและมุ่งมั่นต้องการอยู่กับองค์กรโดยใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กรและมีความจงรักภักดีต่อองค์กรเพื่อเป็นบรรทัดฐานทางสังคม โดยไม่คิดที่จะทิ้งองค์กรไป

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมโลจิสติกส์

กิจกรรมโลจิสติกส์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับด้วยกัน คือระดับจุลภาค (micro level) และระดับมหภาค (macro level) ซึ่งทั้งสองระดับมีความสัมพันธ์กันคือ กิจกรรมโลจิสติกส์ระดับจุลภาคเป็นปัจจัย (input) ของโลจิสติกส์ระดับมหภาค และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนขบวนการหรือกิจกรรมย่อยที่เกิดขึ้นในระดับองค์กร ในขณะที่โลจิสติกส์มหภาคจะเป็นการจัดการขบวนการหรือกิจกรรมภาพรวมที่เกิดขึ้นในระดับองค์กร อุตสาหกรรมและระดับประเทศ เป็นต้น โดยทุกกิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของวัตถุดิบสินค้า ข้อมูลและบริการ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดของการบริโภคขั้นสุดท้าย เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้า

ความสำคัญของกิจกรรมโลจิสติกส์ ของโลกปัจจุบันคือ กระแสของโลกาภิวัตน์ และการค้าเสรีส่งผลให้แต่ละประเทศมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ทางการค้ามากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารที่รุดหน้าไปมาก ส่งผลกระทบโดยตรงกับการทำงานและการบริหารงานของบริษัทต่าง ๆ เช่น การทำวงจรชีวิตของสินค้าสั้นลง (Short Product Life Cycle) ความต้องการของผู้บริโภคมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตของธุรกิจแบบ Build- to - Orderจากสภาการณ์การแข่งขันที่สูงขึ้นดังกล่าวทำให้บริษัทมุ่งเน้นในการสร้างแบรนด์ (Brand Building) และเพื่อลดภาระในการบริหาร บริษัทจึงเลือกที่จะ Outsource กิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมหลักของบริษัท เช่น การ Outsource กิจกรรมโลจิสติกส์ เป็นต้น โดยเป็นการจัดหาสินค้าหรือบริการตามความต้องการของลูกค้า และส่งมอบสินค้าไปยังสถานที่ที่ลูกค้าระบุไว้ถูกต้องตรงตามเวลา และสินค้าอยู่ในสภาพสมบูรณ์ด้วยต้นทุนที่เหมาะสม (พิทักษ์พงษ์ ดิษฐานันต์, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) มีรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 3,046,793 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564)

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุตรคำนวณของยามาเน่ (Yamane,1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่าง 395 คน แต่เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านองค์กร มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 2 ข้อ คือ จำนวนพนักงาน และระยะเวลาดำเนินการ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale จำนวน 16 ข้อ คือ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1. การคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า (Demand and Forecasting and Planning) 2. การจัดซื้อจัดหา (Procurement) 3. การบรรจุหีบห่อ (Packaging) 4. การเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า (Facilities Site Warehousing and Storage) 5. การบริหารสินค้าคงคลัง (Inventory Management) 6. การขนส่ง (Transportation) แบบสอบถามส่วนที่ 2 จะประเมินคำตอบเป็น 5 ระดับ (Rating scale)

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale จำนวน 23 ข้อ คือ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านต้นทุน 2. ด้านเวลา 3. ด้านความน่าเชื่อถือ แบบสอบถามส่วนที่ 3 จะประเมินคำตอบเป็น 5 ระดับ (Rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ซึ่งจะสอบถามผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่จดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ว่าได้เข้าร่วมหรือรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จากนั้นเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามออนไลน์ตามรายชื่อที่สุ่มได้ จนครบตามจำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับสถิติการวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติอ้างอิงใช้การแจกแจง F-test และ Multiple Regression โดยเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้านเนื้อหา ด้วยการหาค่า IOC ปรากฏว่าค่าถามทุกข้อได้ค่า $IOC > 0.60$ ทุกข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha) จากกลุ่มทดลอง 30 คน ได้ค่า 0.80 ซึ่งมากกว่า 0.70 จึงเป็นระดับที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้ในการเก็บแบบสอบถามจริง

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้แบ่งกลุ่มจำนวนพนักงาน 51-250 คน ตอบแบบสอบถาม 149 คน (37.2%) มากที่สุด ที่แบ่งกลุ่มมากกว่า 1,000 คน ตอบแบบสอบถามเพียง 67 คน (16.8%) สำหรับระยะเวลาดำเนินการช่วง 5-10 ปี ตอบแบบสอบถามมากที่สุด 223 คน (55.71%) มากกว่า 20 ปี ตอบแบบสอบถาม 3 คน (0.81%)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา 2019 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือ

ลำดับ	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ	ลำดับที่
1	ด้านต้นทุน	3.87	0.91	มาก	1
2	ด้านเวลา	4.04	0.94	มาก	2
3	ด้านความน่าเชื่อถือ	3.77	0.94	มาก	3
รวมเฉลี่ย		3.89	0.93	มาก	-

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีระดับความสำคัญมากโดย มีค่ารวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.89$) และถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้งด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือมีระดับความสำคัญมากทุกด้าน ด้านเวลาจัดเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนด้านความน่าเชื่อถือจัดเป็นลำดับ 3 ($\bar{X} = 3.77$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

2.1 สามารถเขียนสมมติฐานการวิจัยด้านจำนวนพนักงาน ได้ดังนี้

H_0 : จำนวนพนักงานที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *ไม่แตกต่างกัน*

H_1 : จำนวนพนักงานที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *แตกต่างกัน*

ตารางที่ 2 ค่าความแปรปรวนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำแนกตามจำนวนพนักงาน

จำแนกตามจำนวนพนักงาน	SS	df	MS	f	Sig (p)
ระหว่างกลุ่ม	3.955	3	1.318	3.817	0.010*
ภายในกลุ่ม	136.770	396	0.345	-	-
รวม	140.725	399	1.663	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ถ้าค่า Sig (p) น้อยกว่า $\alpha=0.05$ จะปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ($p \leq \alpha$:ปฏิเสธ H_0) ตามผลการวิจัย ค่า Sig (p)=0.01 จึงน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า จำนวนพนักงานที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.2 สามารถเขียนสมมติฐานการวิจัยด้านระยะเวลาดำเนินกิจการ ได้ดังนี้

H_0 : ระยะเวลาดำเนินกิจการที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *ไม่แตกต่างกัน*

H_1 : ระยะเวลาดำเนินกิจการที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *แตกต่างกัน*

ตารางที่ 3 ค่าความแปรปรวนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำแนกตามระยะเวลาดำเนินกิจการ

จำแนกตามระยะเวลาดำเนินกิจการ	SS	df	MS	f	Sig (p)
ระหว่างกลุ่ม	4.401	3	1.767	4.261	0.006*
ภายในกลุ่ม	136.324	396	0.344	-	-
รวม	140.725	399	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05,

จากตาราง 3 พบว่า ถ้าค่า Sig (p) น้อยกว่า $\alpha=0.05$ จะปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ($p \leq \alpha$:ปฏิเสธ H_0) ตามผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig (p) = 0.006 จึงน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ระยะเวลาดำเนินกิจการที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ไวรัสโคโรนา 2019 *แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 สามารถเขียนสมมติฐาน ได้ดังนี้

H_0 : ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *ไม่แตกต่างกัน*

H_1 : ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 *แตกต่างกัน*

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์	B	SE	t	Sig (p)
ค่าคงที่ (constant)	.876	.102	8.609	.000*
ด้านการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า	-.005	.041	-.127	.899
ด้านการจัดซื้อจัดหา	.063	.045	1.386	.167
ด้านการบรรจุหีบห่อ	.165	.027	6.126	.000*
ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า	.227	.040	5.725	.000*
ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง	.137	.042	3.260	.001*

ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์	B	SE	t	Sig (p)
ด้านการขนส่ง	.195	.042	4.626	.000*
R square = 0.729 F = 175.871 Sig = 0.000*				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 ถ้าพิจารณา Sig(p) น้อยกว่า $\alpha=0.05$ จะปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ($p \leq \alpha$:ปฏิเสธ H_0) ผลจากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง และด้านการขนส่ง มีค่า Sig (p) น้อยกว่า 0.05 ทั้งหมด จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 หมายความว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทั้งหมดส่งผลโดยตรงกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยทั้งหมด (รวม 6 ด้าน) สามารถอธิบายการผันแปรของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้ร้อยละ 72.90

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มีการจัดการระยะเวลาการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กร อย่างเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จึงสามารถจัดส่งคำสั่งซื้อจากลูกค้าได้ตามระยะเวลาการจัดซื้ออย่างเหมาะสม อีกทั้งเมื่อจัดส่งเร็วทำให้ไม่มีปัญหาการคืนเงินค่าซึ่งมีผลต่อต้นทุนต่างๆ เช่น ปริมาณการสั่งซื้อ การจัดเก็บสินค้า อีกทั้งยังส่งผลต่อความน่าเชื่อถือจากลูกค้าของผู้ประกอบการโดยตรงที่มีความแม่นยำของการส่งมอบสินค้า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร สุวรรณศรี (2562) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าจากท่าเรือแหลมฉบังของธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์ พบว่า ผู้ให้บริการโลจิสติกส์จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค การดำเนินงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งสินค้า รองลงมาเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้และการจัดการเส้นทางการขนส่ง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา เกิดผล และปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร (2562) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การยกระดับประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ของโซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปภาคตะวันออก พบว่า การบริหารจัดการด้าน โลจิสติกส์นอกจากต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์แล้ว จะต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ด้วย โดยเฉพาะกิจกรรมการขนถ่ายวัสดุภายในกระบวนการผลิต ต้องเลือกระบบขนถ่ายวัสดุให้เหมาะสมกับงาน รวมไปถึงออกแบบผังโรงงานและผังการขนถ่ายให้สอดคล้องกับกระบวนการผลิต ซึ่งจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิตได้

2. เปรียบเทียบปัจจัยองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าทั้ง จำนวนพนักงาน และระยะเวลาดำเนินกิจการที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน โดยที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีจำนวนพนักงาน 51- 250 คน มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่า กลุ่มที่มีพนักงาน ไม่เกิน 50 คน และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีระยะเวลาดำเนินกิจการ 5-10 ปี มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาดำเนินกิจการ น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวีติ โฉมยา (2560) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของภาคการผลิตสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปสมุนไพรในภาคกลาง พบว่า ระยะเวลาดำเนินกิจการ ต้นทุน และจำนวนพนักงานมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฐาปนี เรืองศรีโรจน์ และคณะ (2562) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์

3. เมื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ในด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง และด้านการขนส่ง อาจเป็นเพราะการบรรจุหีบห่อมีการบ่งบอกรายละเอียดของสินค้าและสร้างการรับรู้ในตัวสินค้าได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการขนส่งยังมีการช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและการขนส่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงดีขึ้น และทำให้มีการบริหารสินค้าคงคลังอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาควบคู่กับกระบวนการอื่น ๆ ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการขนส่งตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปยังจุดที่มีการบริโภค จนกระทั่งสินค้าเหล่านั้นอยู่ในความรับผิดชอบของลูกค้าอย่างเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ ฉวีวงศ์ (2560) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งและคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ทุกกิจกรรมของโลจิสติกส์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ทั้งในด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤดี นิยมรัตน์ (2553) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องเบญจรงค์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการโลจิสติกส์ที่ดีทำให้สถานประกอบการมีกิจกรรมการบริการลูกค้า การวางแผนเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งของอาคารโรงงาน มีกิจกรรมการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบ การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ การบรรจุหีบห่อ การขนส่งและการจัดส่งโลจิสติกส์ย้อนกลับ การกระจายสินค้า การจัดการช่องทางจัดจำหน่าย และกิจกรรมการแปรรูป เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้ดี ซึ่งทำให้มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษาพบว่าจำนวนพนักงานที่มีจำนวนมากกว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรบริหารบุคคลให้เหมาะสมกับงานเพื่อให้บริหารจัดการโลจิสติกส์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาดำเนินกิจการที่มากกว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากผู้ประกอบการมีความเชี่ยวชาญในการจัดการโลจิสติกส์ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรศึกษากระบวนการทำงานบริษัทที่มีการจัดการที่ดีกว่าเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของบริษัทให้ดียิ่งขึ้น
3. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง และด้านการขนส่ง จะส่งผลต่อการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรพัฒนากระบวนการของปัจจัยดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าที่ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาเพิ่มขึ้น
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านการตลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา เกิดผล และปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี.
- ขวัญเรือน มาลากุล ณ อยุธยา. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางด้านโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ*, 9(1), 54-78.
- ฐาปนี เรืองศรีโรจน์, นวินดา ชื่อดตรง, ณัฐนิชา นิสัยสุข และพรทิพย์ รอดพัน. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ทศพร เตนานันท์. (2561). *การสร้างรายได้เปรียบทางธุรกิจโดยใช้กิจกรรมด้านโลจิสติกส์ธุรกิจค้าปลีก* เครื่องสำอางค์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นิธิตี โฉมยา. (2560). *การวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของภาคการผลิตสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปสมุนไพรในภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิทักษ์พงษ์ ดิษฐอนันต์. (2559). *แนวปฏิบัติการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และการตอบสนองในห่วงโซ่อุปทานที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน กรณีศึกษา: อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ฤดี นิยมรัตน์. (2553). *ปัญหาและความต้องการในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสำนักงานสรรพากรภาค 4*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศราวุฒิ บุขหมั่น. (2558). *กลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์: ศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการขนส่งไทย*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยภาคกลาง.
- ศศิธร สุวรรณศรี. (2562). *ประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าจากท่าเรือแหลมฉบังของธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สถาพร โอภาสานนท์. (2563). *การปรับตัวทางธุรกิจสู่ภัยโควิด19*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). *ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*. ค้นเมื่อ 26 กันยายน 2564, จาก <https://www.sme.go.th/th/>
- อาธิตญา ฉวีวงศ์. (2560). *ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งและคลังสินค้าใน จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- World Bank. (2012). *Access to information: Annual report*. Washington DC: World Bank.
- Yamane, T. (1973). *Statistics, Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row Ltd.

การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย

Effectiveness Development of Chinese Buddhist Sects

พระศิวฤทธิ์ ชัยทน¹, ศรีปริยญา ฐปกระจ่าง², สโรชนี ศิริวัฒนา³
Phra Siwarit Chaithon¹, Sriprarinya Toopgrajank² and Srochinee Siri wattana³

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}
E-mail: Siwarit1990@gmail.com¹

Received: June 8, 2023

Revised: June 29, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาส ของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 17 รูป/คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล รวมถึงควรมีความสามัคคีร่วมมือกันในการบริหารและพัฒนาคณะสงฆ์ มีการแบ่งงานที่ชัดเจน การมอบหมายงาน เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์จีน พัฒนาไปในทิศทางที่ปรับเข้ากับบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ เน้นจุดแข็ง เสริมจุดอ่อน เติบโตศาสนทายาทเพื่อการต่อเนื่องของการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีเป้าหมายที่ชัดเจน และปรับทัศนคติและความสามัคคีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานเป็นทีมช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากองค์กรภายนอก ใช้หลักพระธรรมวินัยในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควบคู่กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาคณะสงฆ์ และส่งเสริมให้บุคลากรคณะสงฆ์จีนได้ศึกษาด้านปริยัติ และเน้นเอกลักษณ์ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพ, คณะสงฆ์จีนนิกาย, พุทธศาสนา

Abstract

This article aims to present the effective development of Chinese sectarian organizations. The research model is qualitative research. The key informant is the abbot or the deputy abbot of the temple under Chinese sect and academics from the National Buddhism Office of 17

figures/person, using a specific selection method. The research instrumentare is in-depth interview content analysis.

The results showed that to improve effectiveness of chinese sect organization, there should be a plan for the implementation and implementation of planned plan, with inspection and monitoring and evaluation. Including there should be unity and cooperation in administration and development of sangha. There is a clear division of labor assignment provide opportunities for new generation to participate in administration of chinese sangha. Developed in a direction that is adapted to the context of today's society. But retaining its identity, emphasizing strengths, enhancing weaknesses, accelerating the creation of religious heirs for the continuation of development to be more effective, with clear goals and adjusting attitudes and unity to be in the same direction working as a team helps to solve problems arising from external organizations. Apply the principles of moral discipline in the management of sangha, along with use of good governance in development of sangha and to encourage personnel of chinese sangha to have a formal education and emphasizing the identity of chinese language and culture in a concrete manner.

Keywords: Effectiveness Development, Chinese Buddhist Sects, Buddhism

บทนำ

วัดและคณะสงฆ์เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ และหน่วยงานในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตใจต่อสมาชิกของสังคม ให้ความรู้แก่ประชาชน และยังมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณสุข รวมถึงการเมืองการปกครองของประเทศไทย (พระครูโสภณธำรงกิตติ และวรสิทธิ์ เจริญพุ่ม, 2562) ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับวัด มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุดได้มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไว้ว่า วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความใน มาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2535) วัดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อประชาชนและยังเป็นองค์กรหลักทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วัดเป็นที่พำนักอาศัย ศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นศาสนทายาทในการสืบสานอายุพระพุทธศาสนาต่อไป เมื่อพิจารณาในบริบททางสังคมพบว่า วัดในพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย ชุมชนท้องถิ่น และสังคมไทยเป็นอย่างมาก (พระครูสาคร ธรรมประสิทธิ์, 2564)

อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์จีนนิกายยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและศาสนทายาทในการเผยแผ่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมจีน การศึกษาความยากของพระสูตรภาษาจีน และความไม่สนใจศึกษาหลักธรรมของประชาชน รวมทั้งสถานที่วัดจีนบางแห่งคับแคบ มีมลภาวะจากควันธูป เป็นต้น (กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์, 2559) สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของวัดและคณะสงฆ์

ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้คือ พระสงฆ์ขาดการศึกษาพระธรรมวินัยในทางที่ถูกต้อง จึงเกิดปัญหาใหญ่ของคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ตามมา อันส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่สถานะของวัดและบุคลากรอันสำคัญของพระพุทธศาสนา นั่นคือด้านการปกครองพระภิกษุสามเณรที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย มีลักษณะเป็นไปตามอำนาจการสั่งการเป็นหลัก กระทั่งคณะสงฆ์ระดับผู้บริหารจำนวนไม่น้อยไม่เข้าใจในอำนาจหน้าที่บทบาทการปกครองตามพระธรรมวินัย และตามกฎหมายเถรสมาคม (พระครูวิสุทธา นันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร), (2559)

ดังนั้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์จึงได้นำประเด็นถึงความสำคัญของประสิทธิผลขององค์กรในการขับเคลื่อนภารกิจของคณะสงฆ์มาศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น และผู้ศึกษายังมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์มาศึกษาว่า ควรเป็นอย่างไรเพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายขององค์กรคณะสงฆ์มาศึกษา ในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้บุคลากรมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็ว การบริหารงานของวัดที่ดีในทุก ๆ ด้าน จะนำมาซึ่งศรัทธาของประชาชน และเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อนำเสนอการพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์มาศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ประสิทธิผลขององค์กรอยู่ที่ความสามารถในการผสมผสาน ส่วนย่อยขององค์กรเข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อไม่ให้งานของแต่ละส่วนซึ่งแตกต่างกันภายในองค์กรเดียวกันขัดแย้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเป้าหมายของบุคคลและเป้าหมายขององค์กร (Schein, 1970, p. 177) ซึ่งมยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล (2563) ได้ศึกษาประสิทธิผลขององค์กร บทความปริทรรศน์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการจัดการที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรเป็นสำคัญ พบว่า ความสำเร็จขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร และก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดีแก่องค์กร และคุณภาณัญญ์ สุวรรณนุรักษ์, อรุณ ไชยนิทย์ และภาณุพงศ์ สามารถ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร กรณีศึกษา: สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า (1) ปัจจัยองค์ประกอบด้านการบริหารของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างด้านการบริหารและการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านความร่วมมือของคนในองค์กร (2) ประสิทธิภาพของการบริหารสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน และด้านเวลา และ (3) รูปแบบการพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา คือ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ภายด้วยการกำหนดกลยุทธ์ โครงสร้างภารกิจ บทบาทหน้าที่มีการพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนในองค์กร โอกาส และอุปสรรคภายนอกองค์กร

เป็นแผนปฏิบัติการที่อธิบายถึงการจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมให้เหมาะสม และควรคำนึงถึงผลได้ผลเสียของงาน เช่น คุณภาพของงาน ปริมาณงาน และเวลา มีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างรอบคอบ เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 17 รูป/คน ซึ่งคัดเลือกจากการเลือกแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสของวัดคณะสงฆ์จีนนิกาย จำนวน 15 รูป และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการวัดจีนอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่สร้างขึ้นจากรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประกอบด้วยแนวคำถาม 6 ข้อ คือ 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์จีนนิกายในปัจจุบัน 2) ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย 4) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย 5) บทบาทของบุคคล หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย และ 6) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะเชิงโครงสร้างในการเก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย คือ เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้วยผู้บริหารเหล่านี้มีภาระงานที่มากในแต่ละวัน มีผลทำให้เวลาที่ใช้ในการนัดเข้าพบไม่ตรงกัน จึงกำหนดการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 – 45 นาที โดยระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงเพื่อเป็นหลักฐานเชิงยืนยัน สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์รายละเอียดของตัวแปรในกรอบแนวความคิดเพื่อผลลัพธ์ที่ถูกต้องและมีคุณภาพต่องานวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปจากข้อมูลที่ได้รับโดยการบรรยายพรรณนา (Narrative Approach) โดยตีความจากสิ่งที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์การดำเนินการขององค์กร การดำเนินการในปัจจุบัน และจำแนกข้อมูลเป็นชุด

2. ตีความและให้ความหมายเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการจำแนกข้อมูลในแต่ละเหตุการณ์ที่ต่างกัน รวมถึงชุดของแนวความคิดของแต่ละฝ่าย พร้อมกับเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ที่มีความแตกต่างด้านสถานที่ เวลา และบุคคล (สฤงค์ จันทวานิช, 2554)

3. ตรวจสอบความถูกต้อง สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย ผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 17 รูป/คน ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	สรุปความคิดเห็น
1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์จีนนิกายในปัจจุบัน	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์ จีนนิกาย	- มีการใช้ทรัพยากรขององค์กรได้อย่างบรรลุเป้าหมาย และมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ - มีการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีแผนการปฏิบัติงาน ตามระเบียบของคณะสงฆ์จีนนิกาย - มีประสิทธิภาพพอสมควร
	นักวิชาการสำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ	- มีโครงสร้างการบริหารงานที่เล็กและมีจำนวนบุคลากร รุ่นใหม่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน รอยต่อระหว่างช่วง อายุ - ด้านปริยัติศึกษายังมีน้อยเกินไป ด้านเผยแผ่ พระพุทธศาสนายังมีน้อย ด้านสังคมสงเคราะห์มี ประสิทธิผลค่อนข้างมาก
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์ จีนนิกาย	- ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร - คุณลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กร - การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เช่น การปกครอง การ ช่วยเหลือชาวบ้าน ชุมชน - การกำกับ ติดตาม ประเมิน ทรัพยากรในองค์กร - การวางแผน นโยบาย อำนาจ หน้าที่ในองค์กร - การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้บริหารในองค์กร
	นักวิชาการสำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ	- ปัจจัยเรื่องภาษาจีน ในการดำเนินการขององค์กร การต่อยอดสืบสานน้อยลง ทำให้ประสิทธิผลในการ ดำเนินงานน้อยลงไป - บุคลากรคณะสงฆ์จีนที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทยังมี น้อย - สถานศึกษาสำหรับจีนศึกษายังมีจำกัด
3. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์ จีนนิกาย	- การบริหารของผู้นำที่ล้มเหลวด้านงบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารเทคโนโลยี - การวางแผนนโยบายที่ไม่ชัดเจน

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	สรุปความคิดเห็น
		- ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยในการบริหารองค์กร - ขาดการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง
	นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	- การสื่อสาร ของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ช่องว่างบางอย่างและความเข้าใจเข้าถึงที่แตกต่างกันไป - ทักษะคติของบุคคลต่อปริมาณที่ได้รับมอบหมาย - ความสมัครสมานสามัคคีของหมู่คณะ
4. รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย	- ควรมีการวางแผนการดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล - ความร่วมมือกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม - ควรมีความสามัคคี ร่วมมือกันในการบริหารและพัฒนาคณะสงฆ์ - ควรมีการแบ่งงานที่ชัดเจน การมอบหมายงาน - เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์จีน
	นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	- พัฒนาไปในทิศทางที่ปรับเข้ากับบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ เน้นจุดแข็ง เสริมจุดอ่อน เติบโตทางศาสนาทายาท เพื่อการต่อเนื่องของการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป - มีเป้าหมายที่ชัดเจน - ปรับทัศนคติและความสามัคคีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
5. บทบาทของบุคคล หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย	- พระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส ควรช่วยกันวางแผนการดำเนินงาน การนำไปปฏิบัติ - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำกับติดตาม ประเมิน พัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	สรุปความคิดเห็น
	นักวิชาการสำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ	- มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม - มีภาวะการเป็นผู้นำสูง เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในองค์กร และประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบ - คณะผู้บริหารคณะสงฆ์เงินต้องกำกับ ดูแล ด้วยความถูกต้องทั้งทางพระธรรมวินัยและกฎ ระเบียบของคณะสงฆ์เงินเอง - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในฐานะหน่วยงานรัฐที่มีหน้าสนับสนุน ส่งเสริมฯ จะต้องสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง
6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์ เงินนิกาย	เจ้าอาวาส หรือ รองเจ้าอาวาสของ วัดในสังกัดคณะสงฆ์ เงินนิกาย	- การทำงานเป็นทีมช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากองค์กรภายนอก - มีความสามัคคีในองค์กร ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ปรีกษาหารือกัน - ใช้หลักพระธรรมวินัยในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควบคู่กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาคณะสงฆ์
	นักวิชาการสำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ	- เสริมสร้างศาสนทายาทที่ดีในการทำงาน เพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน เช่น ให้ความรู้คู่คุณธรรม ให้ได้บุคลากรที่จะเป็นฟันเฟืองให้องค์กรดำเนินไปได้อย่างมั่นคง - เพิ่มสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรคณะสงฆ์เงินให้ศึกษาด้านปริยัติ และเน้นเอกลักษณ์ภาษา วัฒนธรรมเงินให้ปรากฏแก่สังคมอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

จากตารางที่ 1 การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์เงินนิกายสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์เงินนิกายในปัจจุบัน คือ มีการใช้ทรัพยากรขององค์กรได้อย่างบรรลุเป้าหมาย มีวิธีการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแผนการปฏิบัติงานตามระเบียบของคณะสงฆ์เงินนิกาย มีโครงสร้างการบริหารงานที่เล็ก มีจำนวนบุคลากรรุ่นใหม่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ด้านปริยัติศึกษาและด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนายังมีน้อยเกินไป ส่วนด้านสังคมสงเคราะห์มีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์เงินนิกาย คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร คุณลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กร การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เช่น การปกครอง การช่วยเหลือชาวบ้าน ชุมชน การกำกับ ติดตาม ประเมิน ทรัพยากรในองค์กร การวางแผน นโยบาย อำนาจ หน้าที่ในองค์กร การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้บริหารในองค์กร ภาษาเงินในการดำเนินการขององค์กรมีการต่อยอดสืบสานน้อยลง บุคลากรคณะสงฆ์เงินที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทยังมีน้อย และสถานศึกษาสำหรับเงินศึกษายังมีจำกัด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย คือ การบริหารของผู้นำที่ล้มเหลวด้านงบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารเทคโนโลยี การวางแผนนโยบายที่ไม่ชัดเจน ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยในการบริหารองค์กร ขาดการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ทำให้เกิดช่องว่างบางและความเข้าใจที่แตกต่างกันไป ทักษะคติของบุคคลต่อปริมาณที่ได้รับมอบหมาย และความสมัคสมานสามัคคีของหมู่คณะ

4. รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล ความร่วมมือกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม ควรมีความสามัคคีร่วมมือกันในการบริหารและพัฒนาคณะสงฆ์ ควรมีการแบ่งงานที่ชัดเจน การมอบหมายงานเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์จีน พัฒนาไปในทิศทางที่ปรับเข้ากับบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ เน้นจุดแข็ง เสริมจุดอ่อน เติบโตสร้าง ศาสนทายาทเพื่อการต่อเนื่องของการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป มีเป้าหมายที่ชัดเจน และปรับทัศนคติและความสามัคคีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. บทบาทของบุคคล หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย คือ (1) พระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส ควรช่วยกันวางแผนการดำเนินงาน การนำไปปฏิบัติ มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม มีภาวะการเป็นผู้นำสูง เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในองค์กร และประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบ คณะผู้บริหารคณะสงฆ์จีนต้องกำกับ ดูแล ด้วยความถูกต้องทั้งทางพระธรรมวินัยและกฎ ระเบียบของคณะสงฆ์จีนเอง และ (2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำกับติดตาม ประเมิน พัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้ดียิ่งขึ้น และสนับสนุน ส่งเสริมอย่างจริงจัง

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย คือ การทำงานเป็นทีมช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากองค์กรภายนอก มีความสามัคคีในองค์กร ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ปรีกษาหารือกัน ใช้หลักพระธรรมวินัยในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควบคู่กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาคณะสงฆ์ เสริมสร้างศาสนทายาทที่ดีในการทำงาน เพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ให้ความรู้ คู่คุณธรรม ให้ได้บุคลากรที่จะเป็นฟันเฟืองให้องค์กรดำเนินไปได้อย่างมั่นคง เพิ่มสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรคณะสงฆ์จีนให้ศึกษาด้านปริยัติ และเน้นเอกลักษณ์ภาษา วัฒนธรรมจีนให้ปรากฏแก่สังคมอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่าการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล รวมถึงควรมีความสามัคคีร่วมมือกันในการบริหารและพัฒนาคณะสงฆ์ มีการแบ่งงานที่ชัดเจน การมอบหมายงาน เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์จีน พัฒนาไปในทิศทางที่ปรับเข้ากับบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ เน้นจุดแข็ง เสริมจุดอ่อน เติบโตสร้าง ศาสนทายาทเพื่อการต่อ เนื่องของการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป มีเป้าหมายที่ชัดเจน และปรับทัศนคติและความสามัคคีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับมยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล (2563) พบว่า ความสำเร็จขององค์กร

จึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร และก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดีแก่องค์กร สอดคล้องกับคุณภรณ์ ฐวรรณนุรักษ์, อรุณ ไชยนิทย์ และภานุพงศ์ สามารถ (2563) พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบด้านการบริหารของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างด้านการบริหารและการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านความร่วมมือของคนในองค์กร ประสิทธิภาพของการบริหารสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน และด้านเวลา และรูปแบบการพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา คือ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดกลยุทธ์ โครงสร้าง ภารกิจ บทบาทหน้าที่ที่มีการพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนในองค์กร โอกาส และอุปสรรคภายนอกองค์กร เป็นแผนปฏิบัติการที่อธิบายถึงการจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมให้เหมาะสม และควรคำนึงถึงผลได้ผลเสียของงาน เช่น คุณภาพของงาน ปริมาณงาน และเวลา มีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างรอบคอบเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และยังสอดคล้องกับ Schein (1970) กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรอยู่ที่ความสามารถในการผสมผสาน ส่วนย่อยขององค์กรเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานของแต่ละส่วนซึ่งแตกต่างกันภายในองค์กรเดียวกันขัดแย้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเป้าหมายของบุคคลและเป้าหมายขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 คณะสงฆ์จีนนิกายควรมีการส่งเสริม สนับสนุน การบริหารด้านงบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารเทคโนโลยี และควรมีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจน

1.2 คณะสงฆ์จีนนิกายควรส่งเสริมทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยในการบริหารองค์กร

1.3 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย และส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริม สนับสนุนการตัดสินใจในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย เพื่อเป็นแนวทางให้กับเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณร ในการขับเคลื่อนองค์กรในการบริหารจัดการองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาบทบาทของบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกายและปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย รวมทั้งการศึกษา ครั้งนี้ศึกษาเฉพาะองค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย ดังนั้น เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานขององค์กรสงฆ์ในภาพรวมจึงควร

ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะสงฆ์จีนนิกายและคณะสงฆ์ไทย ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ภัทร สุวรรณนุรักษ์ อรุณ ไชยนิทย์ และภานุพงศ์ สามารถ. (2563). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร กรณีศึกษา: สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรุงเทพฯ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 7(11), 147-165
- กนกวรรณ โกวิทพิงศ์. (2559). *การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร). (2559). *การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสาครธรรมประสิทธิ์. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์. *วารสารพุทธมอญ* *ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, 6(1), 177-189.
- พระครูโสภณธำรงกิตติ และวรสิทธิ์ เจริญพัฒน์. (2562). การจัดการวัดอย่างมีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์ภาค 15. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 6(2), 277-298.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพานกุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์กร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Schein, E. H. (1970). *Organizational Psychology*. NJ: Prentice-Hall.

วิธีการสร้างความสุขตามหลักพุทธปรัชญา

Creating Happiness in Buddhist Philosophy

จักรพงษ์ ทิพสงเนิน¹, รวิช ตาแก้ว² และกิริติ บุญเจือ³
Jakkapong Thipsungnoen¹, Ravich Takaew² and Kirti Bunchua³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}
E-mail: pumjakkapong@gmail.com¹

Received: June 1, 2023

Revised: June 29, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสุข และ 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างความสุขตามหลักพุทธปรัชญา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร เก็บข้อมูลจากเอกสารจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ นำมาวิเคราะห์ผลด้วยวิธีพรรณนา

ผลวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับความสุข วิเคราะห์ได้ว่าความสุขคือ การสบายทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมีทั้งความสุขที่เป็นส่วนตน และส่วนรวม ส่วนความสุขทางพระพุทธศาสนา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ความสุขในระดับโลกีย์ และความสุขในระดับโลกุตระ แต่ทางพระพุทธศาสนาเน้นความสุขในระดับโลกุตระสุข เพราะเป็นความสุขที่ไม่เจือปนในกิเลส อันปราศจากความทุกข์ทั้งปวง จนถึงการหมดสิ้นจากกิเลส จนเข้าถึงบรมสุข คือ พระนิพพาน และ 2) วิธีการสร้างความสุขตามกระบวนทรรศน์ต่าง ๆ ดังนี้ 1) กระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ ได้เน้นการสร้างความสุขในระดับร่างกาย 2) กระบวนทรรศน์ยุคโบราณบรรพ์ ได้เน้นการสร้างความสุขในระดับร่างกาย และยังส่งเสริมการสร้างความสุขในระดับจิตใจด้วย ซึ่งเป็นความสุขทางปัญญานั้นเอง 3) กระบวนทรรศน์ยุคกลางได้เน้นเสริมสร้างความสุขในระดับโลกุตระสุขมากกว่าโลกียสุข 4) กระบวนทรรศน์ยุคใหม่ยอมรับการเสริมสร้างความสุขในระดับโลกุตระสุข แต่ยอมรับวิธีการสร้างความสุขในระดับโลกียสุขที่เป็นความสุขทางกายทั้งหมด และ 5) กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เป็นการยอมรับวิธีการสร้างความสุขทั้งในระดับโลกียสุขและระดับโลกุตระสุข ว่าเป็นความสุขระดับโลก เป็นสิ่งที่ดีที่ควรทำและเป็นความสุขสูงสุดในทางปรัชญาศาสนา เป็นความสุขที่ยอดเยี่ยม ในการสนับสนุนให้เกิดความสงบสุขและสันติภาพแก่โลกได้

คำสำคัญ: การสร้างความสุข, พุทธปรัชญา, โลกุตระสุข

Abstract

The research article consists of the following objectives: 1) to study the concept of happiness, and 2) to study the creating of the happiness according to Buddhist philosophy. This study employed qualitative research. This was a document research method to collect from primary source and secondary source with the descriptive analysis.

The results of the research revealed that: 1) Happiness is the harmony of body and mind, and personal and public happiness aspects. Buddhist happiness can be divided into two levels: mundane happiness and supermundane happiness. However, Buddhism emphasizes happiness in the supermundane because it is happiness that is not mingled with desire, that is free of all suffering until the end of passion and ascension the supreme happiness, Nibbana. 2) There are methods for creating happiness according to various paradigms. As a result, 1) primitive paradigm emphasized creating happiness at the body level; 2) ancient paradigm emphasized creating happiness at the body level, while also promoting the creation of happiness of the mind, or intellectual happiness; 3) medieval paradigm emphasized enhancing happiness in the supermundane rather than mundane happiness; 4) modern paradigm did not accept the promotion of happiness in the supermundane, but did accept the creation of mundane happiness, which includes all happiness of the body; and 5) postmodern paradigm accepted the creation of both mundane and supermundane happiness as happiness in the world. It is a nice thing to do and is the supreme happiness in the philosophy of religion, excellent delight that promotes tranquility and peace to the world

Keywords: Creating Happiness, Buddhist Philosophy, Supramundane Happiness

บทนำ

หากจะกล่าวถึงความสุข ก็กล่าวถึงชีวิตมนุษย์ความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคม ซึ่งมนุษย์มีเป้าหมายที่ต้องไขว่คว้า คือ ต้องการชีวิตที่มีความสุข และจะทำให้ชีวิตมีความสุขขึ้นมาได้ โดยการตั้งความหวังไว้ในหลายๆ เรื่อง ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่นและสูงวัย โดยได้ตั้งความหวังในเรื่อง การเรียน การงาน การเงิน และอื่น ๆ อีกมากมาย จนไม่รู้แน่ชัดว่าต้องการอะไรกันแน่ และอะไรคือความสุขในชีวิต

ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่าเป็นภาษาบาลีว่า “จรถ ภิกขเว จาริกัม พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानัม เทเสถ ภิกขเว ธมฺมํ อาทิกฺกยาณํ มชฺฌเมกฺกยาณํ ปรีโยสานกฺกยาณํ” ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และเพื่อความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด (ที.ม.(ไทย) 4/32/40) (มหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539). จะเห็นได้ว่ามีคำสอนที่เป็นไปเพื่อความสุข แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความสุขเพียงอย่างเดียว แต่ทรงให้นำไปสั่งสอนชาวโลกด้วย โดยเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก ส่วนความสุขอีกแบบ พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสสรุปรวบยอดว่า เอโสวัน ทุกขสสนัน्हละคือที่สุดจบแห่งความทุกข์ สิ้นสุดแห่งความทุกข์ ไม่มีความทุกข์เหลืออยู่อีกต่อไป เป็นพระนิพพาน (พุทธทาสภิกขุ, 2553) อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนภิกษุว่า “แม้จะมีหน้าองด้วยน้ำตา ก็ควรอดทนฝืนใจ ประพฤติคุณงามความดี เพราะความดีมีผลเป็นความสุข” และตรัสไว้อีกว่า “ท่านทั้งหลายอย่ากลัวคุณงามความดีเลย เพราะสิ่งนี้เป็นชื่อของความสุข” (วคิน อินทสระ, 2556) ความจริงตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาว่า พระสูตรดังกล่าวนี้สามารถนำแนวคิดใดมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้บ้าง ไม่ใช่เพียงนั่งอ่านเพื่อความสนุกสนานตามแบบนิทานปรัมปรา เหมือนตามกระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ หรือนั่งอ่านเพื่อดูว่าคำสอนใดไม่ตรงกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เมื่อไม่ตรงก็นำไปทิ้งเสียไม่เก็บมาใส่ใจ เหมือนกับกระบวนทรรศน์ยุค

ส่วน สุขนิยม (Hedonism) คือ ลัทธิที่ถือว่า ความสุขเป็นความดีสูงสุดของชีวิต หรือ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตคือความสุข ความคิดของลัทธิสุขนิยมตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยาที่ว่า ตามธรรมชาติแล้ว มนุษย์แสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ (สุเชาว์ พลอยชุม, 2538) ฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่า สิ่งในชีวิตต้องการและแสวงหานั้น คือ ความสุข เขาต้องการได้รับความสุขและดำรงรักษามันไว้, การแสวงหาความสุขมี 2 แบบ คือ แสวงหาสิ่งที่ปราศจากความทุกข์ และความเจ็บปวด กับอีกแบบหนึ่ง แสวงหาสิ่งที่ให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย เพโลต์และโสคราตีสให้ความสำคัญแก่ความสุขน้อยมากและมองสิ่งนี้อย่างเหยียดหยาม เพราะถือว่าเป็นตัวที่ล่อให้มนุษย์เหินห่างจากการใช้ปัญญา แต่อริสโตเติลเห็นความสำคัญของความสุขมากกว่า เขาเห็นว่าถ้าปราศจากความสุขเป็นฐานแล้ว กิจกรรมทางปัญญาจะไม่ใช่ไปโดยราบรื่น (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532) ชาวสุขนิยมจะบอกว่า ถ้ามนุษย์เราฉลาดรอบคอบและมองการณ์ไกลแล้ว ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะช่วยทำให้มนุษย์แสวงหาความสุขได้อย่างดีเยี่ยม เราศึกษาวิทยาศาสตร์มิใช่เพราะมันมีค่าในตัวเอง สิ่งมีค่าสำหรับมนุษย์มีเพียงสิ่งเดียวคือ ความสุข ค่าของวิทยาศาสตร์อยู่เพียงว่ามันทำให้เราบรรลุความสุขสบายได้ดีขึ้น คนที่ควบคุมตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมได้ จึงเป็นการฝึกหัดจิตใจให้มีความสงบได้ จึงนับว่าเป็นผู้ที่มีความสุขระดับหนึ่ง (สุเชาว์ พลอยชุม, 2549) การมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขนั้น คือ ชีวิตที่ดี ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ก็คือการแก้ทุกข์หรือดับทุกข์ ในแต่ละขั้นในแต่ละเรื่อง ถือได้ว่าบรรลุเป้าหมายของชีวิตในระดับหนึ่งๆ หากสามารถแก้ทุกข์หรือดับทุกข์ได้หมดสิ้น ก็ได้ชื่อว่าบรรลุเป้าหมายของชีวิตอย่างสมบูรณ์ (สุเชาว์ พลอยชุม, 2549) ในหลักคำสอนทาง พุทธปรัชญา แม้ว่าจะสนับสนุนหลักมหาสุข แต่ก็ไม่ได้ละเลยความสำคัญของปัจเจกชน และ ถือว่าความสุขขึ้นได้ก็เพราะอาศัยปัจเจกชนเป็นจุดเริ่มต้น (เดือน คำดี, 2534) จากหลายหลายแง่มุมของธรรมชาติที่แต่ละสิ่งได้มีนั้นล้วนมุ่งสู่เป้าหมายหลักอันเป็นหัวใจของพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่า โอวาทปาติโมกข์ คือ ละเว้นการทำชั่ว มุ่งมั่นทำแต่ความดี และทำจิตใจให้ผ่องใส (พุทธทาสภิกขุ, 2542) พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ความสงบสุขแห่งจิตใจ เหนือกว่าความสุขอันเกิดจากการมีทรัพย์สินหรือการครอบครองทรัพย์สิน (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์, 2547) ส่วน พลาโต (Plato) มีความเห็นตรงกับโสคราตีส (Socrates) คือ ให้ความสำคัญเรื่องปัญญาหรือความรู้มากกว่า เพราะถือว่าปัญญานั่นเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ และเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์สมบูรณ์ที่สุด เพราะทั้งสองท่านคิดว่า ความสุขไม่ใช่เป็นสิ่งสูงสุดหรือเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การแสวงหา เพราะถือว่าความสุขนั้น มีทั้งในมนุษย์และสัตว์ ซึ่งทั้งสองต่างแสวงหาเหมือนกัน

ถ้ามนุษย์พอใจในความสุขและแสวงหาแต่ความสุข มนุษย์ก็ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ แต่สิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ หรือสูงส่งกว่าสัตว์ คือ กิจกรรมทางปัญญา ดังนั้น สัตว์จึงแตกต่างจากมนุษย์ตรงที่ มีแต่ความสุขหรือแสวงหาแต่ความสุข แต่ไม่มีความรู้และไม่แสวงหาความรู้หรือไม่มีกิจกรรมทางปัญญานั้นเอง พวกสโตอิก (Stoics) ถือว่าถ้ามนุษย์เอาชนะใจตนเองได้ มนุษย์จะมีความสุขอย่างแท้จริง ซึ่งแม้แต่การแสวงหาความสุขก็มีได้เป็นความสุขที่แท้จริง เพราะถือว่ายังอยู่ใต้อำนาจของความต้องการ สุขนิยมี 2 ลักษณะ คือสุขนิยมประเภทที่เสนอข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาว่า ความสุขเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่มนุษย์ทุกคนแสวงหา เรียกว่า สุขนิยมทางจิตวิทยา, ส่วนสุขนิยมที่เสนอว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรแสวงหาหรือพึงปรารถนา เรียกว่า สุขนิยมทางจริยศาสตร์ เพราะมิใช่เป็นการเสนอข้อเท็จจริง แต่เป็นการเสนอว่าอะไรมีคุณค่าควรแก่การแสวงหา หรือควรแก่การกระทำ (สุเชาว์ พลอยชุม, 2538) ประโยชน์ในทางพุทธศาสนาเป็นเรื่องของ “คุณค่าภายใน” ไม่ใช่ภายนอก ซึ่งเป็นคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การทำดีมีความสุข ซึ่งเป็นสุขแท้ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน เป็นหนทางไปสู่พระนิพพาน ซึ่งอยู่เหนือความต้องการของผลประโยชน์ทางวัตถุใด ๆ ทั้งสิ้นในโลกนี้ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นความต้องการเหนือโลกนั่นเอง ประโยชน์หลักในพุทธศาสนานั้น จัดว่าเป็นประโยชน์ในความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะเป็นประโยชน์จากการละอกุศลธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งส่วนตนและคนอื่น” หลักธรรมมีประโยชน์ต่อการนำไปตีความสิ่งต่าง ๆ ได้ครบทุกกระบวนการ ทั้งยังสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับกระบวนการหลังนวยุคสายกลาง ซึ่งเป็นกระบวนการทางปรัชญาที่ทันสมัยที่สุดในเวลานี้ ดังนั้น จึงควรมีการนำไป วิเคราะห์ วิจัย และวิธานหรือต่อยอดองค์ความรู้ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีและมีความสุขต่อไปในอนาคต ส่วนในแง่ของการตีความเชิงพุทธปรัชญา ได้มีความตระหนักรู้ในคุณค่าและยังเปิดกว้างต่อการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในระดับชาติ ควรสร้างพลังในการร่วมกันพัฒนา พึ่งพากันได้ มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน ในระดับครอบครัวก็การพอประมาณ รู้จักนำไปประยุกต์ใช้อย่างฉลาด โดยเฉพาะการบริหารตน บริหารคนในครอบครัว ต้องอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร เข้าใจกัน และเคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน รวมไปถึงการนำเอาหลักปรัชญากระบวนการหลังนวยุคสายกลางไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติ ในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับสังคมโลก ระดับประเทศชาติ รวมไปถึงในระดับครอบครัว และระดับปัจเจกชน ย่อมทำให้เกิดความสงบสุข และเกิดความสัมพันธ์ภาพในโลกได้

จากการศึกษาค้นคว้าปรัชญากระบวนการหลังนวยุคสายกลาง ก็พบว่า ปรัชญากระบวนการหลังนวยุคสายกลางเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีและมีความสุข ซึ่งก็เป็นปรัชญากระบวนการหลังนวยุคสายกลาง ที่ไม่เน้นให้มีการยึดมั่นถือมั่น โดยได้มีการส่งเสริมให้พัฒนาชีวิตให้มีความสุขแท้ตามสัจยัตถญาณปัญญา ตามหลักธรรมในการปฏิบัติของขรรวาส คือ ทาน ศีล ภาวนา ส่วนหลักธรรมในการปฏิบัติของพระภิกษุ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งนำไปสู่ความสุขนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสุข
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างความสุขตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา ด้วยวิธีการถกปัญหา (Discursive Research) โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลัทธิสุขนิยมได้แก่ 1) ความหมายของสุขนิยม 2) ประเภทของสุขนิยม และ 3) เกณฑ์ของความสุตามลัทธิสุขนิยม
2. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสุขในพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) เนื้อหาความสุข 2) ความหมายของความสุข 3) สาระสำคัญของความสุข 4) เกณฑ์ของความสุข
3. เสนอแนะการแก้ปัญหา วิธีการสร้างความสุขและข้อสงสัยเกี่ยวกับความสุขในพระพุทธศาสนา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาความสุขในทางพุทธปรัชญา การสร้างความสุขตามแบบของขรราวาส คือ การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ส่วนหลักธรรมในการสร้างความสุขของพระภิกษุ คือ การรักษาศีล การปฏิบัติให้เกิดสมาธิ การมีปัญญารอบรู้ รอบคอบ และรอบด้าน ซึ่งเป็นสิ่งนำไปสู่ความสุขตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ส่วนความสุขในทางพุทธปรัชญา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความสุขแบบโลกียสุข กับความสุขแบบโลกุตตรสุข ในความสุขทั้งสองประเภทยังแบ่งเป็นหลายระดับ ตั้งแต่ความสุขในระดับต่ำสุดอันได้แก่ กามสุข และความสุขระดับสูงสุดอันได้แก่ บรมสุขคือพระนิพพาน ตามหลักของพุทธปรัชญา จิตมีหลายระดับ ดังนั้นจึงแสดงความสุขไว้หลายระดับที่แตกต่างกัน ดังเช่น ความสุขในระดับของบุคคลธรรมดาหรือความสุขแบบขรราวาส และความสุขระดับนักบวชหรือบรรพชิต ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า ความสุขจะพบเห็นในคัมภีร์ทางศาสนา โดยเฉพาะในพระไตรปิฎกและอรรถกถาจารย์ ในพุทธปรัชญาได้กล่าวถึงความสุขระดับนิพพานสุข เป็นความสุขสูงสุดของชีวิต และเป็นความสุขที่มีผลจากการดับกิเลสอาสวะ ซึ่งเป็นการดับทุกข์ทั้งปวงได้อย่างสิ้นเชิง และเป็นความสุขสูงสุดในพุทธปรัชญา ความสุขที่เป็นจุดหมาย ซึ่งใช้คำเรียกว่าเป็นบรมสุขนั้นมากับปัญญาที่รู้แจ้ง ทำจิตให้เป็นอิสระที่แม้แต่ความสุขอย่างสูงสุดก็ครอบงำไม่ได้ และความสุขนั้นก็เป็อิสระสุขแท้สุขจริงไม่มีพิษไม่เป็นภัย ไม่ต้องหาไม่ต้องพึ่งพา ไม่ขึ้นต่ออะไร มีประจำอยู่กับตัว จะอยู่ไหนไปไหนเมื่อใดก็สดใสบิกบานเป็นสุขทุกเวลา สำหรับคนทั้งหลายที่ยังไม่ได้ถึงสุขสูงสุดนั้น ก็ไม่เป็นไร เมื่อรู้เข้าใจหลักแล้ว ก็มาพัฒนาความสุขกันต่อไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุตโต), 2554) ซึ่งเราสามารถเข้าถึงได้ด้วยการดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปดที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบและพระพุทธองค์ทรงวางไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับทุกคน ดังนั้นความสุขในพุทธปรัชญาหรือพระพุทธศาสนานั้นทำให้เราทราบว่า ความสุขในระดับบรมสุขคือพระนิพพาน เป็นความสุขสูงสุด เป็นความสุขที่เป็นผลมาจากการดับกิเลสอาสวะ ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง ซึ่งเป็นการดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง เป็นความสุขสูงสุดในพระพุทธศาสนา ซึ่งเราสามารถเข้าถึงได้ด้วยการดำเนินตามหลักอริยมรรคมีองค์แปดนั่นเอง จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยมุ่งสู่จุดเดียวกัน คือ หลีกเลียงทุกข์แสวงหาสุข ต่างกันที่ปัญหาที่เห็นและคำตอบที่พอใจ (กิริติ บุญเจือ, 2546)

ความสุขที่เราคิดว่าจะสุขนั้น ก็เหมือนกับอนาคตในอนาคต เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าความสุขของอนาคตในอนาคต จะเหมือนกับอนาคตในอดีต เพราะเราอาจจะเคยประสบความสุขเกี่ยวกับอนาคตในอดีตมาก็จริง แต่ก็

ไม่เคยประสบเกี่ยวกับความสุขของอนาคตในอนาคตเลย ความสุขในอดีตจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสุขได้จริง ๆ เราจึงต้องพยายามหาหลักการหรือวิธีที่เป็นหนทางเข้าถึงความสุขอื่นๆมาเพิ่มเติม ดังนั้น ความสุขในอนาคตจะไม่แน่ใจได้เลยว่าจะเดินตามกฎในอดีตเสมอ เช่น การที่เราเรียนจบ เราคิดว่าจะเป็นความสุขมากในชีวิต แต่เมื่อถึงเวลาที่เรียนจบจริง ๆ ความสุขที่เราคิดว่าสุขก็เปลี่ยนไป โดยความสุขในขณะที่เรียนจบกลับเปลี่ยนเป็น ถ้าได้งานทำดี ๆ คงมีความสุขมากกว่านี้ และเมื่อได้งานทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้ ความสุขก็อาจเปลี่ยนไปเป็น ถ้ามีเงินเดือนเยอะ ๆ คงมีความสุขมากกว่านี้ เมื่อมีเงินเดือนเยอะ ๆ กลับพบอีกว่ายังไม่มีความสุขพอ เพราะกว่าจะได้มาเยอะก็เหน็ดเหนื่อย ดังนั้นถ้าจะรักษาเงินที่ได้มาไม่ให้หมดไปคงจะสุขมากกว่านี้ เมื่อมองเห็นความสุขที่เปลี่ยนไปก็จะได้รู้ว่า ความสุขจริง ๆ ไม่มีอยู่จริง ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมเรามากขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน และสิ่งเหล่านี้จะทำให้มนุษย์มีความสุขมากขึ้นหรือเป็นเพียงความสะดวกมากขึ้นเท่านั้น ความสุขเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งในทางจริยธรรม และพระพุทธศาสนาก็สนับสนุนให้ปฏิบัติเพื่อเข้าถึงภาวะที่จะเสวยความสุขได้ในระดับต่าง ๆ มากมายหลายระดับ โดยเฉพาะเน้นให้พยายามบรรลุความสุขประณีตด้านในที่ไม่ต้องอิงอาศัยอาภิส ซึ่งมีประโยชน์ในทางจริยธรรมมาก (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต, 2552)

สุขของผู้ครองเรือน 4 ประการ คือ 1) สุขเกิดจากการมีทรัพย์ 2) สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3) สุขจากการไม่เป็นหนี้ 4) สุขจากการงานที่ไม่มีโทษ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2539) กลุ่มศาสนา วางมาตรการความประพฤติจากพื้นฐานของศาสนา มีเป้าหมายที่การหาความสุขในโลกหน้า กลุ่มนี้อาจเรียกได้ว่ากลุ่มวิมุตตินิยม คือกลุ่มผู้แสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ทุกอย่างเพื่อความสุขถาวร (กิริติ บุญเจือ, 2528) คนเราจะมีสุขต้องเป็นผู้มีความอดทน มีความเสียสละ อันเป็นคุณธรรมให้ได้รับความสุขในบั้นปลาย หมายถึงให้อดทนสร้างสมคุณธรรมเพื่อความสุขในบั้นปลาย ดังอริสโตเติลปรัชญาเมธีที่มีความเห็นว่าความสุขในความเบิกบานของชีวิต เป็นความสมบูรณ์ของชีวิต แต่ความสุขนั้นต้องมีมูลฐานมาจากคุณธรรม (วศิน อินทสระ, 2549) การดำเนินชีวิตของบุคคลในปัจจุบันต้องการประสบความสำเร็จและมีความสุขมากที่สุดในชีวิตอย่างแท้จริง ก็ต้องดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง คือจะต้องปฏิบัติถูกต้องต่อชีวิตตนเอง และต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคม ทางธรรมชาติ และทางวัตถุโดยทั่วไป รวมทั้งเทคโนโลยี คนที่รู้จักดำเนินชีวิตให้ถูกต้องย่อมมีชีวิตที่ดีงามและมีความสุขที่แท้จริง ซึ่งหมายถึงการหาความสุขที่เอื้อต่อการเกิดมีความสุขของผู้อื่นด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551) ความสุขโดยอาศัยปัญญา เป็นสิ่งที่ต้องพยายามหาความรู้ให้ลึกซึ้ง รอบคอบ โดยใช้จิตใคร่ครวญ อย่าใช้ปัญญาเพียงผิวเผินหรือใช้ปัญญาระดับปริตรตำราล้มปัญญา เพราะยังยึดมั่นอยู่ในความรัก ความใคร่ ความพอใจในอารมณ์อยู่ หรือใช้ปัญญาระดับมหัคคารล้มปัญญาเพราะยังยึดมั่นอยู่ในสิ่งที่มีรูปเป็นอารมณ์อยู่ แต่ควรใช้ปัญญาระดับอัปปมาณาล้มปัญญา เพราะเป็นมรรคปัญญา สามารถรู้แจ้งเห็นจริงซึ่งเป็นลักษณะแท้จริงแห่งพระนิพพาน (บุญมี แท่งแก้ว, 2545)

ดังนั้น ผู้วิจัยก็มีแนวคิดที่จะศึกษาให้ชัดเจนลงไปที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ก็ต้องพัฒนาไปเพื่อความสุข ถึงแม้คำสอนของพระพุทธเจ้าจะมีเกี่ยวกับเรื่องความทุกข์ก็ตาม ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงสอนแนวทางดับทุกข์ เมื่อดับทุกข์ได้ ก็จะได้พบกับความสุขนั่นเอง เมื่อการตีความเรื่องความสุขในทางพระพุทธศาสนาย่อมได้รับ

ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม และยังสามารถสร้างความสุขขึ้นมาได้โดยการ พัฒนาความสุขไปสู่ความเป็นสุขที่แท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา (Philosophical Research) โดยมีวิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research Methods) ใช้ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับบาลีและฉบับแปล เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เอกสารจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ, วิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ อันได้แก่ วิชาวิธี (Discursive) คือ การตั้งคำถามที่อาจตอบได้หลายคำตอบที่เป็นไปได้ การ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ปรากฏในเอกสารตำรา รวมไปถึงการรับฟังเหตุผลที่สนับสนุนแต่ละคำตอบ เพื่อหา คำตอบที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ และมีเหตุผลที่ดีเหนือกว่าทุกฝ่าย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสุขในพระพุทธศาสนา พบว่า ได้มีนักวิชาการทางด้านศาสนาและ นักวิชาการด้านอื่น ๆ ได้วิเคราะห์ไว้อย่างกว้างขวางซึ่งความสุขคือ การสบายทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมีทั้ง ความสุขที่เป็นส่วนตน และส่วนรวม ส่วนความสุขทางพระพุทธศาสนา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ความสุข ในระดับโลกีย และความสุขในระดับโลกุตระ โดยเน้นเรื่องความสุขที่เป็นสภาวะจิตที่หลุดพ้นจากกิเลสตัณหาทั้งปวง คือ หลุดพ้นจาก ความโลภ โกรธ หลง อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความสุขที่ได้เข้าถึงสภาวะนิพพานนั่นเอง ทั้งนี้ในพุทธ ศาสนาเน้นการสอนเรื่องทุกข์ โดยไม่สอนเรื่องความสุข พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทุกข์เพื่อให้รู้จักทุกข์ เพื่อจะได้รู้ วิธีออกจากทุกข์ เมื่อพ้นจากทุกข์ได้แล้วก็พบกับความสุข ซึ่งเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับความทุกข์ อาจจะกล่าวได้ว่า สร้างสุขได้จากความทุกข์นั่นเอง ดังนั้น พุทธปรัชญาหรือพระพุทธศาสนาสอนให้เข้าใจทุกข์ รู้เท่าทันความทุกข์ และอยู่ให้เป็นสุข ความสุขในที่นี้ได้รวมถึงการสร้างและพัฒนาความสุขให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น จนถึงบรมสุขคือ พระนิพพานนั่นเอง เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามอาจมองว่า การที่เราจะมีความสุขได้นั้นคงเป็นเพียงความสุขในโลกนี้ เท่านั้น ส่วนนักปรัชญาเมธีหลายสำนักกล่าวว่า “จงอย่าไปเที่ยวแสวงหาความสุขให้มากเลย ยิ่งท่านหามันเท่าไร ท่านจะยิ่งได้ความสุขน้อยลงเท่านั้น เพราะสิ่งมีค่าของชีวิตนั้น มิใช่อยู่ที่ความสุขจากวัตถุภายนอก แต่อยู่ที่ความ สงบของจิตใจ และในบางครั้งการตีความคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ก็ยังมีคำสอนจากผู้รู้นำมาตีความที่ขัด กันเอง เช่น ความสุขในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้มากมาย เช่น บางสำนักก็กล่าวว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้ สอนเรื่องสุข แต่สอนเรื่องทุกข์ และวิธีดับทุกข์เท่านั้น หรือบางท่านก็กล่าวว่า ถึงคำสอนในทางพระพุทธศาสนาจะ สอนเรื่องทุกข์ก็จริงอยู่ ถ้าพ้นทุกข์หรือดับความทุกข์ได้ ก็จะได้พบความสุข คือ สร้างสุขจากความทุกข์ ก่อนที่จะเป็น ความสุข ก็ย่อมผ่านความทุกข์มาก่อน เหมือนคำกล่าวที่ว่า ถ้าไม่เห็นทุกข์ ก็จะไม่พบความสุข นั่นเอง

2. วิธีการสร้างความสุขตามหลักพุทธปรัชญา ที่ได้จากการตีความวิธีสร้างความสุขในพุทธปรัชญาใน กระบวนทรรศน์ทั้ง 5 พบว่า

ยุคดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm) คือ กระบวนทรรศน์ที่ 1 นั้น ได้ให้ความสำคัญในการสร้างความสุขโดยถือเอาสิ่งสลับเป็นสำคัญ การเอาใจและทำตามความเชื่อโดยการอ่อนนอบบงสรวง เพื่อจะให้ท่านประทานพรให้ และเราจะสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา จึงพบได้ว่า ความสุขในยุคนี้จะเกิดมีขึ้นมาได้ก็เพราะการอาศัยเบื่องบนในการประทานให้เท่านั้น

ยุคโบราณ (Ancient Paradigm) คือ กระบวนทรรศน์ที่ 2 นั้น ได้ให้ความสำคัญว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นมีกฎเกณฑ์ตายตัวอย่างแน่นอน เช่น ความดี ความชั่ว ย่อมมีกฎเกณฑ์ และการสร้างความสุขในยุคนี้ ถ้าเป็นกลุ่มศาสนาก็จะมีแนวคิดที่ว่า ความสุขที่แท้จริงคือในโลกหน้าหรือชาติหน้าเท่านั้น ไม่อาจพบได้ในโลกนี้ ซึ่งบางกลุ่มอาจให้ความสำคัญเรื่องกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในโลกเป็นสำคัญ เมื่อทำตามกฎก็ย่อมได้รับผลคือความสุขนั่นเอง

ยุคกลาง (Medieval Paradigm) คือ กระบวนทรรศน์ที่ 3 โดยกระบวนทรรศน์ในกลุ่มนี้ อาจจะพัฒนาความเชื่อมาจากยุคโบราณ คือ เชื่อว่าในโลกใบนี้ มีกฎเกณฑ์ แต่กฎเกณฑ์นั้นยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เพราะความสุขที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโลก ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง ความสุขที่แท้จริงต้องสร้างขึ้น โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมในทางศาสนาเท่านั้น แม้ว่าในโลกไม่พบความสุขที่แท้จริง แต่ในโลกหน้าจะพบความสุขที่แท้จริงอย่างแน่นอน

ยุคनवयुค (Modern Paradigm) คือ กระบวนทรรศน์ที่ 4 ซึ่งกลุ่มนี้ได้เน้นในการพัฒนาจากกระบวนทรรศน์อดีต จนทำให้เทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างความสุข และหวังว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้เอง จะทำให้มนุษย์มีความสุขตามที่ต้องการ และเชื่อว่าเป็นความสุขที่แท้จริงและถาวร นั้นต้องสามารถอธิบายได้ตามวิธีการคิดของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความสุขตามหลักคิดแบบจิตวิทยา

ยุคหลังนวยุค (Postmodern Paradigm) ซึ่งเป็น กระบวนทรรศน์ที่ 5 โดยแนวคิดในกระบวนทรรศน์นี้ มองว่าวิทยาศาสตร์สร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมานั้น ไม่สามารถทำให้เกิดความสุขที่แท้จริงแก่มวลมนุษยโลก ให้เพียงแต่ความสับสนสลายเท่านั้น เหมือนกับที่ อิมมานูเอล คานท์ ได้กล่าวว่า ไม่ควรหลงใหลในวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์ไม่ได้ให้ความจริงอะไรแก่เรา ให้เพียงแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนทรรศน์ที่ 5 ยุคหลังนวยุคให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลในการสร้างความสุขโดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและของผู้อื่นที่เท่าเทียมกัน และการให้คุณค่าของชีวิตมนุษย์เท่าเทียมกัน เน้นสร้างความสุขและสันติภาพแก่โลก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีและมีความสุขอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ความสุขเป็นความดีสูงสุดในชีวิต หรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิตก็คือความสุขนั่นเอง เพราะบางคนมีความสุขในการสร้างสวรรค์ คิดค้นแสวงหาอะไรใหม่ ๆ พบที่ไร้มันเฝ้าใจที่นั่น บางคนเอาอย่างพระปัจเจกพุทธเจ้า คือ รู้ไว้มีความสุขคนเดียว ไม่มีบาร์มีพอที่จะเผื่อแผ่แก่คนอื่น แต่ก็มีไม่น้อยที่เอาอย่างองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ พบแล้ว มีความสุขแล้ว ก็ชอบที่จะเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นด้วย (กิริติ บุญเจือ, 2546) ด้วยเหตุผลนี้หลายคนเชื่อว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนเรื่องความสุข แต่เน้นสอนเรื่องความทุกข์ วิธีดับทุกข์ และให้ความสำคัญเรื่องการแก้ไขปัญหาคความทุกข์ จึงทำให้ผู้วิจัยอยากจะศึกษาว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนแต่เรื่องทุกข์ โดยไม่สอนเรื่องสุขจริงหรือไม่ ดังนั้นจึงต้องมาศึกษาวิจัย เรื่องวิธีการสร้างความสุขในพุทธปรัชญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบ ว่า ความสุขใน

พระพุทธศาสนามีจริงไหม ถ้ามีจะมีในแบบใด ระหว่างสุขนิยม หรือวิมุตตินิยม จากการศึกษาและวิจัยก็เพื่อหาคำตอบในเชิงปรัชญาให้ได้คำตอบที่ดีและถูกต้องที่สุดและมีเหตุผลที่สุด อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการตีความเรื่องความสุขในทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลายระดับ และมีการตีความเรื่องความสุขที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหลายแนวคิดก็มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งกันได้ อย่างไม่รู้จักจบจักสิ้น และมีทั้งความสุขที่เป็นไปในทางบวกและทางลบ หรือเป็นไปในทางดีและทางชั่วนั่นเอง แต่สิ่งสำคัญความสุขที่จะทำให้เกิดสุขได้นั้นก็ต้องเกิดจากการสร้างขึ้นหรือการพัฒนา โดยอาจจะพัฒนาจากความสุขเพียงเล็กน้อย ไปสู่ความสุขที่ยิ่งใหญ่หรือสุขที่เพิ่มขึ้น โดยในทางคำสอนทางพระพุทธศาสนา เน้นเจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสิน ดังพุทธพจน์ที่เป็นภาษาบาลีได้กล่าวไว้ว่า “เจตนาหัง ภิกขเว กัมมัง วาหามิ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดูก่อนภิกษุทั้งหลายตัวเจตนาอันแหละเป็นกรรม ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความดี ความชั่ว หรือรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุข ต้องดูที่เจตนาของการกระทำนั้น ๆ ด้วย ว่าต้องการความสุขจริง ๆ หรือไม่ หรือเพียงต้องการแค่ความสะดวกสบายเท่านั้น และผู้วิจัยยังคิดต่อไปว่า ความสุขในพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นเพียงว่า ลัทธิสุขนิยมเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องมาศึกษาวิจัยกันให้ชัดเจนว่า ความสุขในพุทธปรัชญาเป็นแนวคิดแบบไหน ดังนั้น จึงต้องศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการสร้างความสุขในพุทธปรัชญา” เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความสุขในพระพุทธศาสนาสามารถตีความได้มากกว่าลัทธิสุขนิยมได้หรือไม่ และสามารถพัฒนาเป็นความสุขหลังนยุคสายกลางได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะวิจัยในเชิงปรัชญา เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดจากทุกฝ่ายเพื่อนำมาประนีประนอมเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้มีเหตุผลที่ดีที่สุดและเป็นเหตุผลที่เหนือทุกฝ่าย ส่วนการศึกษาแนวคิดของสุขนิยม มี 2 ลักษณะ คือ สุขนิยมประเภทที่เสนอข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาว่า ความสุขเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่มนุษย์ทุกคนแสวงหา เรียกว่าสุขนิยมทางจิตวิทยา, ส่วนสุขนิยมที่เสนอว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรแสวงหาหรือพึงปรารถนา เรียกว่าสุขนิยมทางจริยศาสตร์ เพราะมิใช่เป็นการเสนอข้อเท็จจริง แต่เป็นการเสนอว่าอะไรมีคุณค่าควรแก่การแสวงหาหรือควรแก่การกระทำ (สุเชาวน์ พลอยชุม, 2538)

2. หากตีความ “ความสุขในพุทธปรัชญา” ตามแนวคิดดังกล่าวจะพบว่า “วิธีการสร้างความสุขในพุทธปรัชญา” ตามบริบทนี้แล้วจะเห็นได้ว่า เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามมีจุดอ่อนที่ดีความหมายที่แคบ โดยไม่สนใจในข้อความนี้ว่า มีความหมายที่มีหลายนัยยะ จึงสรุปได้ว่า วิธีการสร้างความสุขในทางพระพุทธศาสนาไม่เหมาะที่จะตีความเพียงว่าเป็นความสุขตามแนวคิดลัทธิสุขนิยม แต่ควรมองว่าสามารถตีความได้มากกว่าลัทธิสุขนิยม เพราะพุทธปรัชญาได้อธิบายถึงความสุขที่มีมากกว่าความสุขทางกาย แต่ได้ให้ความหมายของความสุขทางใจด้วย และที่มากกว่าความสุขทางกายคือ ความสุขที่ได้จากการหลุดพ้นจากสุขทางกายและสุขทางใจ ซึ่งเป็นความหมายที่มีความสำคัญมากกว่าความสุขทั่วไป ส่วนข้อสรุปที่ว่า ความสุขที่สำคัญในพุทธปรัชญา ตามพุทธสุภาษิตที่กล่าวไว้ว่า “นิพพาน ปรม สุข” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539). ซึ่งแปลว่าได้ใจความว่า “นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง” ตามความหมายของคำว่า นิพพาน คือ สภาพจิตที่หลุดพ้นเป็นอิสระจากกิเลสตัณหา จิตใจที่ร้อนรุ่มด้วยความโลภ โกรธ และหลงนั้น จะมุ่งออกไปข้างนอก หากเราได้นำใจกลับเข้ามาดูใจตนเองแล้ว สิ่งที่ร้อนจะสงบเอง มีความสุขสงบสบาย เป็นอิสระในตัวเอง ไม่เกิดทุกข์ เนื่องจากการผันแปรของวัตถุภายนอก เป็นอิสระโดยไม่ต้องอาศัยภายนอกทั้ง 5 ไม่มีตัวปรุงใด ๆ เกิดความสุขสบายแก่ผู้นั้น เพราะในชีวิตคนเราแสนสั้นนัก ถ้ารู้จักใช้เวลาที่เหลือทำจิตให้หลุดพ้นจากเครื่องพันธนาการทั้งหลาย อยู่กับตัวเอง เราจะพบความสุขสงบที่แท้จริง ที่มนุษย์ทุกคนสามารถ

รับรู้ได้ ดังนั้นผู้วิจัยมองว่า วิธีการสร้างความสุขตามแนวคิดของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง จึงสอดคล้องกับพุทธปรัชญาที่สามารถตีความได้มากกว่าลัทธิสุขนิยม เพราะพุทธปรัชญาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้คุณค่าแก่ชีวิตมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยเน้นการสร้างความสุขและสันติภาพแก่โลกเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นความสุขแท้ตามความเป็นจริงอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต และยังเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ควรนำทศรूपิวิจัยนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแสวงหาความสุข โดยการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีและมีความสุข และเปิดเป็นโครงการอบรมเป็นประจำก็จะได้ประโยชน์ไม่มากนักน้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างความสุขกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักพุทธธรรม
2. การสร้างความสุขตามหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในอริยมรรคมีองค์ 8
3. การพัฒนาคุณภาพให้มีความสุขตามหลักปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2528). *ชุดพื้นฐานปรัชญา จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กิริติ บุญเจือ. (2546). *ชุดเซนต์จอห์นสอนปรัชญาภาษาง่ายเล่มต้น ปรัชญาประจำชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2547). *ศาสนา ชีวิต และสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุภาพใจ.
- เดือน คำดี. (2534). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญมี แท่งแก้ว. (2545). *พุทธปรัชญาเถรวาท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). *หลักพุทธศาสนาที่บอกว่าอะไรเป็นอะไร*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *หัวใจนิพพาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: สยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2532). *จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย.

- วศิน อินทสระ. (2556). *โศกนาฏกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สมุทรปราการ: ก้อนเมฆ.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2538). *ปรัชญาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2549). *พุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น
ในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
Political Communication and Public Participation affecting Local Development
in Bang Si Thong Municipality, Bang Kruai District,
Nonthaburi Province

ภาวิช รุจาฉันท

Phawat Rujachan

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University, Thailand

E-mail: prujachan@gmail.com

Received: June 10, 2023

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษา 1) การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในเทศบาลตำบลบางสีทอง ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Cochran สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research were to study 1) political communication of the people affect the local development in Bang Si Thong Municipality, Bang Kruai District, Nonthaburi Province, and 2) public participation of the people affecting local development in Bang Si Thong Municipality, Bang Kruai District, Nonthaburi Province. This research employs quantitative methodology. The sample group was people in Bang Si Thong Municipality aged 18 years and over without knowing the exact number by WG Cochran's formula were 400 people, by selecting purposive sampling. The statistics used Data were analyzed by descriptive statistics, frequency and percentage, mean, standard deviation and inferential statistics. The hypothesis was tested using Pearson's correlation method.

The results showed that: 1) the political communication of the people, overall, it was at a high level. 2) the public participation of the people, overall, it was at a high level. The results of the hypothesis testing revealed that political communication and public participation of the people. There was a relationship with local development in the area of Bang Si Thong Municipality, Bang Kruai District, Nonthaburi Province, at the significance level of 0.01.

Keywords: Political Communication, Public Participation, Local Development

บทนำ

การสื่อสารเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในทางการเมืองไทยมาตั้งแต่อดีตโดยมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด อุดมการณ์ทางการเมืองจากผู้ปกครองไปยังประชาชนเพื่อจูงใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบความศรัทธา เชื่อมั่นและความรักดีต่อผู้ปกครองซึ่งในสังคมปัจจุบันสถานการณ์ทางการเมืองและ สังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารรวมถึงพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทำให้การสื่อสารทางการเมืองมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองเกือบทั้งหมด การสื่อสารทางการเมืองจึงเสมือนเส้นใยของระบบการเมือง เนื่องจากมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชน และรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาล ให้ประชาชนได้รับรู้ในขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาล ที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล สอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดี (วัฒนา นนทชิต, 2559)

จากการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีของวัฒนา นนทชิต และกรวิทย์ เกษกลาง (2565) ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลของคนรุ่นใหม่ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบทบาทด้านการเสนอความคิดเห็นทางการเมืองท้องถิ่นการเป็น

สื่อกลางระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน การถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น และการให้ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มคนรุ่นใหม่ระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการปรับเปลี่ยนทางการเมืองท้องถิ่นการเริ่มสนใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดทำกิจการสาธารณะ และการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยบทบาทด้านการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น การถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น และการเสนอความคิดเห็นทางการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเริ่มสนใจทางการเมืองการมีส่วนร่วมตัดสินใจทำกิจการสาธารณะและการปรับเปลี่ยนทางการเมืองท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และในทางกลับกันเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงในระดับท้องถิ่นและทางอ้อมในระดับชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวจะนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านคุณภาพระบบบริการและการดูแลประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารตนเองโดยตรงในระดับท้องถิ่นตลอดจนบริหารประเทศทางอ้อมในภาพรวม ทั้งนี้การได้รับผลสะท้อนจากประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 เป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับตลอดทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การเมืองระดับท้องถิ่นจึงเป็นรากฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (ศราวุธ ชันธิชัย และคณะ, 2564)

ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประชาชนมีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันมีลักษณะการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองตามที่กฎหมายได้รับรองไว้ โดยที่ประชาชนตระหนักรับรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่ไม่ได้มีบทบาทในการเป็นตัวแสดงทางการเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ค ไลน์เป็นช่องทางในการพูดคุยกับเพื่อน บุคคลอื่นและใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การระดมความคิดเห็น การสร้างกระแสทางการเมือง การติดตามตรวจสอบรัฐบาลและการแสดงออกในอุดมการณ์ทางการเมือง (สุเชาว์ ชยมชัย, 2564)

เทศบาลตำบลบางสีทองจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และเทศบาลตำบล พ.ศ.2537 โดยยกฐานะจากสภาตำบลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น โครงสร้างคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล (ก.ท.) ได้ดำเนินการกำหนดขึ้นของเทศบาลตำบลขึ้นใหม่ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 ต่อมาคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) ได้มีมติให้กำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ในปี 2545 เทศบาลตำบลบางสีทองซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 ถูกกำหนดให้เป็นเทศบาลตำบลขนาดกลางนับจากได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลบางสีทอง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางสีทอง อย่างเป็นทางการจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2552 ซึ่งในครั้งนั้นกฎหมายได้กำหนด ให้มีการเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลโดยตรง

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรคือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบไปด้วย การสื่อสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหา อุปสรรคการสื่อสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
3. ขอบเขตด้านเวลา ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

โรเจอร์ (Rogers, 1976 อ้างถึงใน เบญจวรรณ แจ่มจำรูญ, 2557) ให้ความหมายว่า การติดต่อสื่อสารเป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงความรู้สึกรู้สึกความคิด หรือการกระทำ ต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่จะเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมและทัศนคติที่แสดงออกโดยเปิดเผย

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2555) กล่าวถึงการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารเป็นการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารโดยผ่านสื่อ โดยผู้ส่งสารจะถ่ายทอดความคิดของตนเองเป็นคำพูดหรือสัญลักษณ์ไปสู่ผู้รับสาร และผู้รับสารตีความหมายให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารแล้วถ่ายทอดความคิดของตนเองกลับสู่ผู้รับสารอีกครั้งหนึ่งโดย

ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น คำพูด ท่าทาง รวมไปถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์วิทยุกระจายเสียง ฯลฯ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จดหมาย สื่อวิดีโอ ฯลฯ

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

Chesebro (1976) ได้กล่าวถึง การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยา การเมืองและจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อมาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง เป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสาร ในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสารการสื่อสารทางการเมือง

Graves and Konieczna (2015) การสื่อสารทางการเมือง ในความหมายกว้าง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำ หรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตนเอง การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ การกล่าวคำปราศรัยของนักการเมือง ความหมายเชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและทัศนคติอันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่จะมองการสื่อสารทางการเมืองโดยนัยแห่งความหมายนี้ การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย 3 ส่วน 1) องค์กรทางการเมือง (Political Organization) 2) สื่อ (Media) 3) ประชาชน (Citizens) หรือผู้รับสาร (Audience)

แนวคิดการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Ruedin (2007) เสนอว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการ และยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลจะแสดงออกโดยการปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาลแต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น เดินขบวนประท้วงการฉ้อฉล เป็นต้น และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือการเสียภาษี เป็นต้น

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2551) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขและเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมทั้งเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายรายงานการประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ระบุว่า แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 4 ประการด้วยกัน คือ 1) การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิและเป็นเอกสิทธิของบุคคลที่ต้องให้ความเคารพและให้เกียรติ บุคคลต้องไม่ถูกบังคับและครอบงำ 2) การมีส่วนร่วม คือการทำงานเป็น

กลุ่ม เป็นผลรวมของข้อผูกมัดของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกในรูปของพฤติกรรมร่วม และผลประโยชน์ร่วม บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าโครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา 3) การมีส่วนร่วม คือสำคัญของกระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมถูกดำเนินการใน 2 บริบท คือ ประการแรก นักบริหารจะต้องทำในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวัง และต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประการที่สอง โครงการพัฒนาต้องให้ประชาชนรับรู้เข้าใจในโครงการและรู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็น รวมทั้งประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากผลโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วม คือการชี้วัดการพัฒนาชนบท ยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นฐานมากขึ้นเท่าใดก็แสดงว่าผลประโยชน์จะตกเป็นของประชาชนมากขึ้นเท่านั้น

บุญเสริม นาคสาร (2549) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชนหากปรากฏว่า ผู้แทนของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้องหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริงในทางตรงกันข้าม กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบโดยทุจริตหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

2. การริเริ่มเสนอแนะ (Initiatives) เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชนหรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบายร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. การประชาพิจารณ์ (Public Hearings) เป็นการแสดงออกของประชาชน ในการเฝ้าดูตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทนของประชาชนในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใดๆ ก็ตามอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสียก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมายนโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้

4. การแสดงประชามติ (Referendum) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญหรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมายหรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2542) ได้สรุปรวมบทบาทของปัจเจกชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากผลการวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในฐานะปัจเจกได้ดังนี้

1. ปัจจัยความสนใจหรือความผูกพันกับการเลือกกับการเลือกตั้งหรือการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. ปัจจัยการประกาศตัวสังกัดพรรคการเมือง โดยที่ผู้ประกาศตัวว่าสังกัดพรรคการเมืองจะมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าผู้ที่มิได้ประกาศตัว

3. ปัจจัยอายุคือ ผู้ที่มีอายุมากกว่าหรือผู้อาวุโสมีแนวโน้มจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยหรือคนหนุ่มสาว
4. ปัจจัยความนิยมตัวบุคคลในการแข่งขันทางการเมืองถ้าบุคคลใดมีความนิยมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการแข่งขันทางการเมืองย่อมต้องการที่จะให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีความแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีได้นิยมในตัวบุคคลใดเป็นพิเศษ
5. ปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจ และการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับความผูกพันทางการเมือง
6. ปัจจัยเพศ โดยเพศชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ทำให้เพศชายเป็นเพศที่เป็นผู้นำในทุก ๆ ด้าน ส่วนเพศหญิงถูกอบรมขัดเกลาให้เป็นผู้ตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยประชาชนในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเทศบาลตำบลบางสีทอง ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จำนวน 400 ราย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 และสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ดังสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1954) ขนาดของตัวอย่างที่ได้เท่ากับ 384 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และสอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัย จำแนกแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (check List) 2) แบบสอบถามการสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหา อุปสรรคการสื่อสารทางการเมือง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในส่วนปัจจัยพื้นฐานคุณสมบัติด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง สรุปการใช้สถิติได้ดังนี้
 - 1) ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยวิธีการคำนวณ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2

2. สถิติเชิงอนุมาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

ผลสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 อายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท มีสถานภาพสมรส นับถือศาสนาพุทธ และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี

1. การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 1 การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง

ข้อ	การสื่อสารทางการเมือง	ค่าสถิติ		ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ในชุมชนของท่านมีการสื่อสารทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.16	.909	มาก	1
2	ในชุมชนของท่านมีการสื่อสารทางการเมือง ข้อเท็จจริง ทักษะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างคนในชุมชน	3.93	.573	มาก	3
3	ในชุมชนของท่านได้มีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของทางการเมืองและประชาชน	3.85	.886	มาก	4
4	ในชุมชนของท่านมีช่องทางที่หลากหลายในการเสนอข่าวสารข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้	4.00	.725	มาก	2
5	ในชุมชนของท่านประชาชนยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่มีความแตกต่าง	3.70	.784	มาก	5
	ภาพรวม	3.92	0.775	มาก	

จากตารางที่ 1 การสื่อสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 3.92$, S.D.= 0.775) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) ในชุมชนของท่านมีการสื่อสารทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) รองลงมา 2) ในชุมชนของท่านมีช่องทางที่หลากหลายในการเสนอข่าวสารข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และนโยบายของ

รัฐบาลให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) 3) ในชุมชนของท่านมีการสื่อสารทางการเมือง ข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างคนในชุมชน ($\bar{x} = 3.93$) 4) ในชุมชนของท่านได้มีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของทางการเมืองและประชาชน ($\bar{x} = 3.85$) และ 5) ในชุมชนของท่านประชาชนยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่มีความแตกต่าง ($\bar{x}=3.70$)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	3.96	0.784	มาก	2
2	การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชน	3.83	0.740	มาก	4
3	การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.99	0.753	มาก	1
4	การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.95	0.748	มาก	3
	ภาพรวม	3.93	0.756	มาก	

จากตารางที่ 2 ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.756) เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) รองลงมา 2) การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$) 3) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.95$) 4) การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

อภิปรายผล

1. การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมการสื่อสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือในชุมชนของท่านมีการสื่อสารทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง รองลงมา ในชุมชนของท่านมีช่องทางที่หลากหลายในการเสนอข่าวสารข้อมูลทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือในชุมชนของท่านประชาชนยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่มีความแตกต่าง สอดคล้องกับภักดีธิดา รุจิโชค (2564) ได้ศึกษาการสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล

ผลการวิจัย พบว่าการสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลมีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสื่อดิจิทัล โดยมีหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์รัฐทำหน้าที่ดูแลภาพลักษณ์ของรัฐบาลร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลและเป็นไปตามนโยบายประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัลคือ การวางแผนการสื่อสารทางการเมือง เพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล นโยบาย การสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาล ในสื่อยุคดิจิทัล ปัจจัยที่สนับสนุนการสื่อสารการเมืองและรูปแบบการสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 4) การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภูริทัศน์ ชาติน้ำเพชร (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยองค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมของไทยได้แก่ด้านการออกเสียงการเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสนทนาทางการเมือง การร่วมแสดงสัญลักษณ์ของพรรค การเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง การติดต่ออย่างเป็นทางการ การเป็นสมาชิกพรรคในการทำกิจกรรมทางการเมือง และการร่วมรณรงค์นโยบายทางการเมือง โดยที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การสร้างถนน การใช้พื้นที่พื้นที่สร้างสวนสาธารณะ
2. ควรให้ความสำคัญกับทัศนคติของประชาชนด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีเวลา ไม่ชอบหรือไม่สนใจ ไม่เห็นประโยชน์ของการรับข่าวสารทางการเมือง และมองว่า การเมืองน่าเบื่อ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาพฤติกรรม的开รับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่อื่น ๆ
2. ควรทำการศึกษาพฤติกรรม的开รับข่าวสารการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่าง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน เป็นต้น

3. ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกถึงพฤติกรรมทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมือง มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา รุจิโชค. (2564). การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(1), 25-34.
- กฤษิทัศน์ ขาติน้ำเพชร. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 2(1), 37-46.
- เบญจวรรณ แจ่มจำรูญ. (2557). ปัจจัยบรรยากาศในการสื่อสารภายในองค์กร กระบวนการในการสื่อสาร และสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กรของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญเสริม นาคสาร. (2549). ผลในทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน. เอกสารประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 7 เรื่อง การเมืองฐานประชาชน: ความยั่งยืนของประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.
- วัฒนา นนทชิต. (2559). การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฏร์ธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(3), 80-87.
- วัฒนา นนทชิต และ กรวิทย์ เกาะกลาง. (2565). การสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นยุคดิจิทัลในการส่งเสริมพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฏร์ธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 12(2), 297-311.
- ศราวุธ ชันธวิชัย และคณะ. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 703-720.
- ศิริชัย พงษ์รัชชัย. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเชาว์ ชยมชัย. (2564). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบพีระมิด. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 2(1), 95-104.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. (2551). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2542). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). *พฤติกรรมและการสื่อสารในองค์กร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chesebro, J. W. (1976). Political communication. *Quarterly Journal of Speech*, 62(3), 289-300.
- Graves, L., & Konieczna, M. (2015). Qualitative political communication| sharing the news: Journalistic collaboration as field repair. *International Journal of Communication*, 9, 19.
- Ruedin, D. (2007). Testing Milbrath's 1965 Framework of Political Participation: Institutions and Social Capital. *Contemporary Issues & Ideas in Social Sciences*, 3(3), 1-46.

ปัจจัยในการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19

ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting on Purchase Brand Name Bag during the Covid-19

Epidemic of Consumer in Bangkok

ไพบรียา วิลัยรัตน์¹ และ เอื้อมพร ศิริรัตน์²

Praiya Wilairut¹ and Auemporn Sirirat²

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2}

E-mail: praiyawil@gmail.com¹

Received: November 1, 2022

Revised: June 29, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยค่านิยมที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่ซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ใช้สูตรของ Cochran โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยค่านิยมมีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถนำไปพยากรณ์การเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 81.20 และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถนำไปพยากรณ์การเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 90.90

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การเลือกซื้อ, กระเป๋าแบรนด์เนม

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the social value factors affecting on purchase of brand name bags during the Covid-19 epidemic of consumers in Bangkok and 2) the marketing mix factors affecting on purchase of brand name bags during the Covid-19 epidemic of consumers in Bangkok. This research was quantitative research. The sample consisted of 400 consumers who used to buy Brand name bags during the Covid-19 epidemic in Bangkok. By using questionnaires as a tool to collect data statistics were used in the analysis. These are frequency, percentage, mean and standard deviation. And the statistics used in multiple regression analysis.

The results revealed that: 1) the social value factors affecting on purchase of brand name bags statistically significant at 0.05. which can be used to predict the purchase of brand name bags during the Covid-19 epidemic of consumers in Bangkok by 81.20% 2) the marketing mix factors were product, place, promotion and process affecting on purchase of brand name bags statistically significant at 0.05. which can be used to predict the purchase of brand name bags during the Covid-19 epidemic of consumers in Bangkok by 90.90%

Keywords: The Marketing Mix, Purchase, Brand Name Bags

บทนำ

ปัจจุบันกระแสนิยมสินค้าแบรนด์เนมในสังคมไทยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องประดับ รองเท้า ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนในสังคมมากกว่าการเป็นสิ่งของเครื่องใช้ หากยังเป็นเครื่องแสดงฐานะทางเศรษฐกิจ ที่ใช้ในการเสริมสร้างบุคลิกและภาพลักษณ์ทางสังคมอีกด้วย แนวโน้มในการใช้สินค้าแบรนด์เนมในปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประชากรชาวไทยมีกำลังซื้อเพิ่มสูงขึ้น และการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและพักอาศัยในประเทศไทยจากทั่วทุกมุมโลก ทำให้มีแบรนด์สินค้าระดับโลกหลากหลายแบรนด์เข้ามาเปิดร้านจำหน่ายสินค้าแบรนด์เนมที่กรุงเทพมหานคร มากขึ้น (ศศิณฑา เลาสินณรงค์, 2557) ตลาดสินค้าแบรนด์เนม จึงเป็นอีกหนึ่งดัชนีที่ชี้วัดการเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย โดยที่ผ่านมตลาดสินค้าแบรนด์เนม มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้หลากหลายร้านค้าถูกปิดตัวลง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อยอดขายสินค้าแบรนด์เนม ไม่ว่าจะเป็นกระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องประดับ รองเท้า และอุปกรณ์เสริมต่าง ๆ ลดลงอย่างเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ภาพรวมในปี 2563 ตลาดสินค้าแบรนด์เนมระดับโลกมีการเติบโตลดลง 23% โดยมีมูลค่าอยู่ที่ 283,000 ล้านยูโร (ราว 10 ล้านล้านบาท) (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2565)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สินค้าแบรนด์เนมต่าง ๆ จำเป็นต้องขยายไปยังช่องทางอื่น ๆ เช่น ช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่ายขึ้นในช่วงล็อกดาวน์ ส่งผลให้ในปี 2564 ยอดขายสินค้าแบรนด์เนมทั่วโลกฟื้นตัวเต็มที่จนถึงระดับก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบกับ

มาตรการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ และการออมที่เพิ่มขึ้นของครัวเรือนที่ช่วยกระตุ้นการใช้จ่าย อีกทั้งโอกาสที่น้อยลงในการใช้จ่ายเพื่อรับประทานอาหารเช้าหรือเดินทางท่องเที่ยว ทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากเลือก ใช้เงินกับบริการหรือสินค้าแบรนด์เนมมากขึ้น สำหรับประเทศไทยแม้ในปี 2564 ที่ผ่านมามีปัจจัยท้าทายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เข้ามาอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากสถานการณ์คลี่คลายลง รัฐบาลได้มีคำสั่งการผ่อนปรนมาตรการล็อกดาวน์ ทำให้ผู้คนกลับมาเดินทางได้ตามปกติอีกครั้ง ส่งผลให้มียอดขายหน้าร้านเพิ่มมากขึ้น ควบคู่ไปกับการขายผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อปรับให้เข้ากับพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนไปที่หันมาสั่งสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น จากเดิมที่นิยมไปเลือกซื้อด้วยตนเองตามห้างสรรพสินค้า

สินค้าแบรนด์เนมส่วนใหญ่ที่คนไทยให้ความสนใจอันดับต้น ๆ คือ เสื้อผ้า เครื่องสำอาง และกระเป๋า ซึ่งกระเป๋าแบรนด์เนมเป็นเครื่องประดับอีกชิ้นหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลย ไม่เพียงเท่านั้น ยังเป็นเหมือนเครื่องอำนวยความสะดวกด้านการบรรจุสิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นที่ต้องพกพาแล้ว กระเป๋ายังเป็นเครื่องประกอบการแต่งกายที่ช่วยเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ให้เกิดความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น โดยกระเป๋าแบรนด์เนม จะได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุดในประเทศ โดยในปี 2564 มีรายได้เฉลี่ยถึง 40,200.77 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ประชากรส่วนใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครจึงเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูงที่มีกำลังในการใช้จ่ายใช้สอยสินค้าแบรนด์เนมสูง เฉกเช่นการถือครองกระเป๋าแบรนด์เนมที่พบเห็นกันได้อย่างแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันความนิยมกระเป๋าแบรนด์เนมไม่เพียงแต่นิยมในผู้บริโภคสุภาพสตรีเท่านั้น ผู้บริโภคชาย และกลุ่มเพศทางเลือกก็นิยมใช้กระเป๋าแบรนด์เนมเช่นกัน โดยผู้บริโภคบางกลุ่มไม่ได้ซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมเพียงเพื่อความสวยงามและเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัวเท่านั้น แต่ซื้อมาเพื่อเก็งกำไรในอนาคต เช่น กระเป๋าหนังต่าง ๆ เป็นต้น

จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความนิยมกระเป๋าแบรนด์เนมเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นโอกาสที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนม โดยจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (กมล โสระเวช, 2557 ญัฐชิสสา อัฐศักดิ์, 2558 ภาวิณี แสงมณี และเบจมาภรณ์ อิศรเดช, 2558 บุศรา พิชกุล, 2562) และปัจจัยค่านิยม (อรสิริ ทศนาวรากุล, 2554 กมล โสระเวช, 2557 ภาวิณี แสงมณี และเบจมาภรณ์ อิศรเดช, 2558) พบว่า ปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยผู้ศึกษาหวังว่าการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายกระเป๋าแบรนด์เนม ในการนำข้อมูลจากการวิจัยไปวางแผนการตลาด และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยค่านิยมที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยค่านิยมมีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ เรื่อง ปัจจัยในการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษา คือ พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดระยะเวลาการทำวิจัย เป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้น 4 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2565 ถึง 31 ตุลาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ซื้อกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ จึงคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างในการวิจัยโดยใช้สูตรของ Cochran (1997)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จำนวน 385 คน ซึ่งถือว่าจำนวน 400 คน เป็นสัดส่วนที่เป็นไปตามมาตรฐานทางสถิติ (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2557) และใช้การเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อิงทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ซึ่งอาศัยการเก็บข้อมูลแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยค่านิยม และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ไปแจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 400 ชุด นำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

(1) ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

(2) ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายระดับ ปัจจัยค่านิยม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. สถิติในการทดสอบสมมุติฐาน

(1) การทดสอบสมมุติฐาน ข้อที่ 1 ใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample T-Test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบความแตกต่างระหว่างตัวแปร จะนำไปสู่การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD

(2) การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.25 มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 50.25 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.75 ตามลำดับ

1. ปัจจัยค่านิยมที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ประเด็น โดยมีความคิดเห็นต่อประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมทำให้ท่านมีความมั่นใจ กล้าเข้าสู่สังคมชั้นสูงมากขึ้น มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมา ประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมสามารถยกระดับฐานะทางสังคมของผู้ใช้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพให้ผู้ใช้ดูดีได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ใช้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมแสดงถึงการประสบความสำเร็จในชีวิตของผู้ใช้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในตัวของผู้ใช้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และประเด็นกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยค่านิยม

ปัจจัยค่านิยม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. กระเป๋าแบรนด์เนมทำให้ท่านมีความมั่นใจ กล้าเข้าสู่สังคมชั้นสูงมากขึ้น	4.04	0.750	มาก
2. กระเป๋าแบรนด์เนมช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในตัวของผู้ใช้ได้	3.86	0.946	มาก
3. กระเป๋าแบรนด์เนมช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพให้ผู้ใช้ดูดีได้	3.96	0.825	มาก
4. กระเป๋าแบรนด์เนมช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ใช้ได้	3.92	0.858	มาก
5. กระเป๋าแบรนด์เนมแสดงถึงการประสบความสำเร็จในชีวิตของผู้ใช้ได้	3.90	0.806	มาก
6. กระเป๋าแบรนด์เนมสามารถยกระดับฐานะทางสังคมของผู้ใช้ได้	4.00	0.771	มาก
7. กระเป๋าแบรนด์เนมช่วยสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม	3.83	0.827	มาก
รวม	3.93	0.483	มาก

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ด้าน โดยมีความคิดเห็นต่อด้านราคา มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 รองลงมา ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์	4.03	0.402	มาก
ด้านราคา	4.05	0.650	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.99	0.448	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.90	0.762	มาก
ด้านบุคคล	3.91	0.666	มาก
ด้านกระบวนการ	3.95	0.421	มาก
ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.82	0.539	มาก
รวม	3.95	0.378	มาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ มีการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ไม่แตกต่าง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยค่านิยม	b	SE	β	t	p-value	tolerance	VIF
ค่าคงที่	3.381	0.192		17.609	0.000*		
X1	-0.001	0.026	-0.001	-0.02	0.984	0.993	1.007
X2	0.014	0.023	0.033	0.614	0.539	0.789	1.267
X3	-0.078	0.064	-0.161	-1.216	0.225	0.230	5.697
X4	0.150	0.062	0.320	2.424	0.016*	0.230	5.705
X5	-0.023	0.031	-0.046	-0.744	0.457	0.594	1.682
X6	-0.015	0.025	-0.028	-0.588	0.557	0.986	1.015
X7	0.105	0.031	0.215	3.356	0.001*	0.553	1.808
R = 0.445 R ² = 0.812 R ² adj = 0.096 SE _{est} = 0.382							
F = 7.069 Sig = 0.000 Durbin-Watson = 1.364							

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถนำไปพยากรณ์การเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19

ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 90.90 คือ ด้านกระบวนการ มีค่า Beta = 0.447 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่า Beta = 0.241 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่า Beta = 0.163 และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่า Beta = 0.885

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ปัจจัยส่วนประสม ทางการตลาด	b	SE	β	t	p-value	tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.928	0.246		3.778	0.000*		
ด้านผลิตภัณฑ์	0.085	0.042	0.085	2.021	0.044*	0.851	1.176
ด้านราคา	0.016	0.047	0.026	0.35	0.727	0.265	3.770
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.147	0.049	0.163	2.982	0.003*	0.503	1.988
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.127	0.049	0.241	2.602	0.010*	0.176	5.683
ด้านบุคคล	0.033	0.042	0.054	0.777	0.438	0.314	3.181
ด้านกระบวนการ	0.428	0.041	0.447	10.406	0.000*	0.817	1.224
ด้านลักษณะทางกายภาพ	-0.071	0.038	-0.095	-1.861	0.063	0.578	1.729
R = 0.639	R ² = 0.909		R ² adj = 0.398			SE _{est} = 0.313	
F = 38.696	Sig = 0.000		Durbin-Watson = 1.646				

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ปัจจัยค่านิยมที่มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับค่านิยมที่ว่ากระเป๋าแบรนด์เนมทำให้มีความมั่นใจ กล้าเข้าสังคมชั้นสูงมากขึ้น และสามารถยกระดับฐานะทางสังคมของผู้ใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัย กมล โสระเวช (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยค่านิยมและส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมของผู้หญิงวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่านิยมที่ว่าใช้กระเป๋าแบรนด์เนมแล้วทำให้เกิดความมั่นใจ กล้าเข้าสังคมชั้นสูง เป็นคนทันสมัย เพื่อยกระดับฐานะทางสังคม เมื่อมีรายได้สูงขึ้นมักจะเลือกกระเป๋าแบรนด์เนมยี่ห้อที่แพงขึ้น ตามค่านิยมพวกสังคมชั้นสูง

ค่านิยมกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ใช้ได้ และกระเป๋าแบรนด์เนมช่วยสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 สอดคล้องกับ ภาสวรรณ ชีรอรอด (2555) ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพและค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคเพศหญิงในการเลือกซื้อกระเป๋าหิ้ว วิตทอง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่านิยมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อกระเป๋าหิ้ว วิตทอง และขัดแย้งกับรัตนากวีธรรม (2558) ศึกษาเรื่อง คุณค่าตราสินค้า ค่านิยมของลูกค้า และทัศนคติต่อแบรนด์หรูที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมของ

ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่านิยมของลูกค้า ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความชอบ และด้านสัญลักษณ์ ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัย บุศรา พิชะกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมผ่านช่องทาง ออนไลน์ของนิสิต นักศึกษาปริญญาโท ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์เนม ผ่านช่องทางออนไลน์ และสอดคล้องกับ ปันตดา กันกา และชิน โสภณ วิสิฐนิธิกิจ (2564) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมมือสอง พบว่า ด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมมือสอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ปัจจัยค่านิยม ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญควรมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงสินค้าและการให้บริการ ให้น่าสนใจและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อเป็นการตอบสนองค่านิยมของผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจและภูมิใจในสินค้า อีกทั้งเป็นการเพิ่มภาพลักษณ์ของแบรนด์ เพื่อที่จะทำให้ผู้บริโภคหันมาตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เรามากที่สุด

ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการรักษาชื่อเสียงของแบรนด์ รวมถึงควรพัฒนารูปลักษณ์กระเป๋าแบรนด์เนมให้มีความทันสมัย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบรนด์ สามารถใช้งานได้ตลอดทุกวัย และคำนึงถึงคุณภาพ ความคงทน ของวัสดุที่ใช้ในการผลิตกระเป๋าแบรนด์เนม เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้มากที่สุด

ด้านราคา ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าและควรมีหลากหลายระดับราคาให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อ เพื่อให้ลูกค้าหลากหลายกลุ่มรายได้ เข้าถึงและจับต้องได้ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ เสริมกับหน้าร้าน เพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กับลูกค้าที่ไม่สะดวกเดินทางและสร้างการรู้จักและประชาสัมพันธ์ให้คนเข้าถึงแบรนด์มากขึ้น

ด้านส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในราคาพิเศษ การให้ส่วนลด หรือของสมนาคุณ สำหรับเทศกาลต่าง ๆ หรือวันพิเศษของลูกค้า เพื่อเป็นการจูงใจให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น

ด้านบุคคล ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญการกล่าวทักทายลูกค้า มีอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุภาพและเป็นกันเองกับลูกค้า และควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าที่ทางร้านค้า จำหน่ายเป็นอย่างดี เนื่องจากเมื่อลูกค้าตั้งถามและต้องการคำแนะนำ ต้องให้ข้อมูลแก่ลูกค้าได้

ด้านกระบวนการ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าทั้งในระบบออนไลน์ และหน้าร้านที่สะดวกรวดเร็ว ง่ายตาย เพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงร้านได้ง่ายและให้ความรู้สึกว่าการซื้อสินค้าจากแบรนด์เป็นเรื่องที่ง่าย รวมทั้งความถูกต้องของสินค้าและความปลอดภัยของการชำระเงิน ถ้าหากเกิดความผิดพลาดจากร้านจะทำให้แบรนด์มีความน่าเชื่อถือที่ลดลง

ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญการจัดวางสินค้า โดยการแบ่งหมวดหมู่สินค้าให้ชัดเจน เพื่อให้ลูกค้าสามารถหาสินค้าได้ง่าย อีกทั้งควรมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี เช่น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าร้านมาเลือกซื้อสินค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรระบุประเภท ยี่ห้อหรือแบรนด์ เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ว่าผู้บริโภคให้ความสนใจและกระเป๋แบรนด์ยี่ห้อหรือแบรนด์ใดมากที่สุด
2. ควรทำการขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยให้กว้างขึ้น โดยทำการศึกษาและวิจัยผู้บริโภคที่อาศัยนอกเหนือจากเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น เขตปริมณฑล จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น หรือทำการศึกษาและวิจัยกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นภาพรวมภายในประเทศ และหลากหลายข้อมูลจากหลายจังหวัด
3. ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋แบรนด์เนม เช่น ปัจจัยทัศนคติ ปัจจัยคุณค่าตราสินค้า เป็นต้น ซึ่งการศึกษาและวิจัยจะทำให้ได้ตัวแปรที่หลากหลายมากขึ้น และทำให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋แบรนด์เนม

เอกสารอ้างอิง

- กมล โสระเวช. (2557). ปัจจัยค่านิยมและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกซื้อกระเป๋แบรนด์เนมของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 7(2), 123-136.
- ณัฐรัชิตา อัฐศักดิ์. (2558). ปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนมทางออนไลน์ประเภทกระเป๋ และรองเท้าสุภาพสตรี (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุศรา พิชกุล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋แบรนด์เนมผ่านช่องทางออนไลน์ของนิสิตนักศึกษาปริญญาโท เขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2565). แบรนด์เนมอัฟราคา 1 ใน 7 เทรนด์สะท้อนตลาดโลกแบ่งบาน. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-856311>

- ปนัดดา กันกา และชินโสณ วิสิฐนิจิโก. (2564). พฤติกรรมการเลือกซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมมือสอง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 11(1), 150-160.
- ภาวิณี แสงมณี และเบจมาภรณ์ อิศรเดช. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนม ของพนักงานบริษัท บริเวณศูนย์การค้าสยามพารากอน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 3(3), 239-249.
- ภาสวรรณ ชีรอรณ. (2555). บุคลิกภาพและค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคเพศหญิงในการเลือกซื้อกระเป๋าหิ้วสตรี วัยทอง ในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- รัตนา กวีธรรม. (2558). คุณค่าตราสินค้า ค่านิยมของลูกค้า และทัศนคติต่อแบรนด์หรูที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ศศิณา เล่าหลินณรงค์. (2557). คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (ความตั้งใจ ความสนใจ ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมแท้ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุจิตรา บุญรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). 8 สถิติรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>
- อรสิริ ทัศนาวรากุล. (2554). ค่านิยมการบริโภคสินค้าแบรนด์เนมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์การค้าสยามพารากอนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (การศึกษาเฉพาะบุคคลบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย

Factors Influencing Image of Chinese Monks in Thailand

พระชาตรี ดาบศรี¹, ทวี แจ่มจำรัส² และสำเนียง มณีฉาย³

Phra Chatree Dabsri¹, Tawee Jamjumrus² and Samneang Maneeshine³

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: Jakandokmai@gmail.com¹

Received: June 9, 2023

Revised: June 29, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน และ 2) ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน ที่มีต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเป็นวิธีเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ พุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตั้งของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 400 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีน แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน อยู่ในระดับมาก และ 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ และปัจจัยภายนอก มีอิทธิพลทางตรงต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์, พระสงฆ์จีน, แรงจูงใจ, ปัจจัยภายนอก, ปัจจัยภายใน

Abstract

This article aims to study 1) the level of image of Chinese monks in Thailand, motivation for religious practice, external factors, internal factors and roles of Chinese monks, and 2) the causal factors such as religious motivation, external factors, internal factors, and roles of Chinese monks toward image of Chinese monks in Thailand. The research model was Quantitative Research. The sample group were 400 buddhists who live in area of temple under Chinese Sect in Bangkok and surrounding provinces using purposive samplings. The research tools were

questionnaires. The statistics used for data analysis were descriptive statistics and structural equation model.

The results showed that: 1) external factors were at the highest level, followed by image of Chinese monks, motivation for religious practice, internal factors and roles of Chinese monks at a high level, and 2) the motivation to minister and external factors directly influenced image of Chinese monks in Thailand

Keywords: Image, Chinese Monks, Motivation, External factors, Internal factors

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 31 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ในมาตรา 43 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขันไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน” และมาตรา 67 บัญญัติว่า “รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย” (พุทธรัชช ปราบนอก, 2558)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการติดต่อสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างกว้างขวาง และเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว และง่ายขึ้น จึงสามารถรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์ รวมถึงข่าวเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่แสดงออกมาให้ประชาชนรับรู้ ซึ่งในปัจจุบันข่าวสารภาพลักษณ์ด้านลบของพระสงฆ์ที่แสดงออกตามสื่อต่าง ๆ มีให้เห็นบ่อยครั้งขึ้น (เสรี วงษ์มณฑา, 2558) ภาพลักษณ์เปรียบเสมือนหางเสือกำหนดทิศทางพฤติกรรมของปัจเจกชนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่รอบตัว จะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเชิงบวก แต่หากเขามีภาพลักษณ์เชิงลบต่อสิ่งเหล่านั้น เขาก็จะมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมเชิงลบออกมาเช่นกัน และสิ่งสำคัญคือภาพลักษณ์นั้นก่อให้เกิดอคติในการพิจารณาพฤติกรรมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เคยมีภาพลักษณ์มาก่อนหน้านี้ เพราะภาพลักษณ์เป็นเรื่องฝังใจยากที่จะแก้ไขเป็นสิ่งที่ค่อนข้างถาวร หากไม่มีข้อมูลเด่นชัดเข้าไปมีผลกระทบต่อนภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์ก็ไม่

เปลี่ยนแปลง เพราะภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยาก หากมองว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี ทุกอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็就会被มองว่าดีไปด้วย แม้แต่สิ่งที่ไม่ดีจะถูกมองว่าดี และหากมองว่าอะไรเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทุกสิ่งเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ไม่ได้ไปหมด แม้แต่สิ่งที่ดีก็อาจถูกมองด้วยความเคลือบแคลงสงสัย ไม่แน่ใจว่าดีจริงหรือไม่ เป็นต้น (ณัฐธัญพงศ์ กสิพันธุ์, 2561)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย อันจะนำมาซึ่งแนวทางปรับปรุงและปรับใช้ให้พระสงฆ์ได้เข้าใจในความคิดของพุทธศาสนิกชนได้มากที่สุด เพื่อที่จะเผยแพร่ธรรมะ อบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้พุทธศาสนิกชนมีจิตสำนึกและจริยธรรมอันดีงามของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน ที่มีต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีนส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย
2. แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ส่งผลต่อบทบาทของพระสงฆ์จีน
3. แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ และปัจจัยภายนอก ส่งผลต่อปัจจัยภายใน
4. ปัจจัยภายนอกส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ

การทบทวนวรรณกรรม

Robinson & Barlow (1999) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล อาจได้จากประสบการณ์ทางตรง (direct experience) และประสบการณ์ทางอ้อม (indirect experience) ที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กรหรือสถาบัน โดยที่ Lesley (1971) ได้กล่าวถึง ความประทับใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อองค์กร สถาบัน บุคคล หรือกลุ่มบุคคลนั้น มีรากฐานมาจากผลกระทบระหว่างบุคคลกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่ง ความประทับใจได้จากการมีความรู้ และความเข้าใจในข้อเท็จจริงประกอบเป็นภาพลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องและรับรู้ถือเป็นความรู้ สึกเชิงการตีความหมาย (interpreted sensation) หรือความประทับใจต่อสิ่งที่ปรากฏให้เห็นหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กระบวนการเกิดมโนทัศน์ (process of imagery) ดังนั้นภาพลักษณ์ จึงไม่ใช่เรื่องของความเป็นจริง (reality) แต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่พจน์ ใจชาญสุขกิจ (2559) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ (image) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมักจะเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยมีข้อเท็จจริงเป็นหลักอ้างอิงอยู่ด้วย อาศัยประสบการณ์ การค้นคว้าหาความรู้การหลอมรวมและสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จนทำ

ให้เกิดความเชื่อ การรับรู้การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็นภาพลักษณ์ของตนเอง และแสดงออกในรูปของพฤติกรรม โดยผ่านการคิดและกลั่นกรองของแต่ละคนมาแล้วจึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรง เป็นการผ่านการตีความหมายการเลือกสรรและการให้ความหมายของตนเอง

ปภาวี บุญกลาง (2560) กล่าวว่า ภาพลักษณ์องค์กรที่ดีนั้นจะช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมั่นคงจากการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน การเกิดความศรัทธาต่อองค์กร ในทางธุรกิจอาจตีค่าภาพลักษณ์ องค์กรเสมือนทรัพย์สินมีค่า โดยภาพลักษณ์องค์กรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ธุรกิจ คือ ช่วยสร้างบุคลิกและคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการ ช่วยนำเสนอความแตกต่างที่ชัดเจน ไม่สร้างความสับสนระหว่างคู่แข่ง และสร้างภาพในจิตใจก่อให้เกิดพลังทางอารมณ์ ความรู้สึก โดยถ่ายทอดผ่านการสื่อสาร

สรุปว่า ภาพลักษณ์คือ มุมมองของประชาชนหรือบุคคลเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการได้ รับสัมผัสหรือรับรู้ต่อองค์กร สถาบัน หน่วยงาน บริษัท กลุ่ม ชุมชนต่าง ๆ อาจเป็นความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจนำเสนอให้สาธารณะชนรับรู้ ภาพที่ปรากฏในมุมมองของผู้รับรู้หากเป็นภาพลักษณ์ที่ดีก็จะทำให้ประชาชนหรือบุคคลเกิดความประทับใจน่าเชื่อถือ แต่หากเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีก็จะทำให้ไม่เกิดความประทับใจ ไม่น่าเชื่อถือต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ นอกจากความหมายของภาพลักษณ์แล้ว ภาพลักษณ์สามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ หลายประเภท

พระมหานรงค์ จิตตโสภโณ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า พระสงฆ์ไทยมีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่าง ๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ในทำนองเดียวกับ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ภารกิจงานของคณะสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์หมายถึงการช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้ และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึก อาชีพแก่ ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหลักการสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับ เรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้ วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทาน การบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาลการให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การ ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์จีน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวัง หรือความรู้สึกของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อที่พระสงฆ์จีน ประกอบด้วย ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตั้งของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ วัดโพธิ์แมนคุณาราม วัดมังกรกมลาวาส วัดบำเพ็ญจีนพรต วัดทิพวารวิหาร วัดเล่งจิวเจงเสี่ย และ วัดบรมราชากาญจนานิกะคอนุสรณ์ (วัดเล่งเน่ยยี่2) ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 400 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% และสัดส่วนของประชากร เท่ากับ 0.50 ดังสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1954) ขนาดของตัวอย่างที่ได้เท่ากับ 384 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่มีอยู่แล้ว ทำการออกแบบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และสอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย แรงงูใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert) ข้อคำถามมีค่าความเที่ยง (Reliability) จากการคำนวณตามวิธีของ Cronbach' alpha มีค่าระหว่าง 0.868 - 0.925

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด
- 3) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและ
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติดังนี้

1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย ใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) โดยการปฏิบัติตนในวัดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.16) รองลงมาคือ การปฏิบัติตนต่อฆราวาส (ค่าเฉลี่ย = 4.15) กิจวัตรของสงฆ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) และการปฏิบัติตนในที่สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย = 4.11) ตามลำดับ

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) โดยการสนับสนุนความเจริญก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.22) รองลงมาคือการจัดสรรกิจนิมนต์ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) การจัดสวัสดิการ (ค่าเฉลี่ย = 4.13) และการสร้างความมั่นคงในเพศบรรพชิต (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ตามลำดับ

ระดับปัจจัยภายนอก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.21) โดยการได้รับเป็นพระธรรมทูตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.28) รองลงมาคือ การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของพุทธศาสนิกชน (ค่าเฉลี่ย = 4.23) การปกครองของคณะสงฆ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) และการได้รับสมณศักดิ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) ตามลำดับ

ระดับปัจจัยภายใน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.09) โดยการพุทธพาณิชย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.11) รองลงมาคือ การลดความขัดแย้ง (ค่าเฉลี่ย = 4.10) การศึกษาของพระสงฆ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.09) และการอดอูตริมนุสกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ตามลำดับ

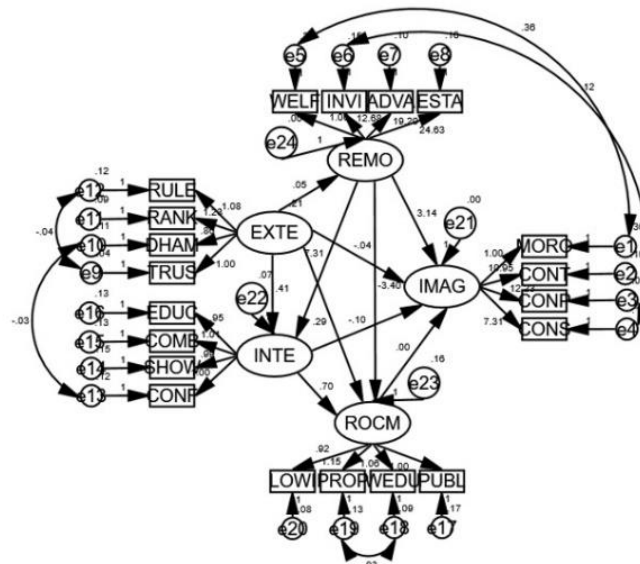
ระดับบทบาทของพระสงฆ์จีน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) โดยการอนุรักษนิยม ปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.24) รองลงมาคือ การศึกษาสงเคราะห์ (ค่าเฉลี่ย = 4.15) สาธารณสงเคราะห์ (ค่าเฉลี่ย = 4.13) และการเผยแผ่ศาสนาธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.04) ตามลำดับ

2. ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน ที่มีต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้เทคนิคแบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยผู้วิจัยทำการปรับเปลี่ยนแบบจำลอง (modification indices) เพื่อได้แบบจำลองที่เหมาะสมเข้ากับข้อมูลได้ดีที่สุด ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตาราง 1 และภาพ 1

ตาราง 1 ดัชนีการเข้าได้ดีกับข้อมูล

ค่าดัชนี	เกณฑ์การเข้าได้ดีกับข้อมูล	แบบจำลอง
Chi-square/df	≤ 3.00	2.08
GFI	≥ 0.90	0.97
AGFI	≥ 0.90	0.93
RMSEA	≤ 0.05	0.02
RMR	≤ 0.05	0.04
NFI	≥ 0.90	0.98

ภาพที่ 1 แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ และปัจจัยภายนอก มีอิทธิพลทางตรงต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 96.0 ส่วนปัจจัยภายในและบทบาทของพระสงฆ์จีน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย

อภิปรายผล

1. ปัจจัยภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการได้รับเป็นพระธรรมทูตมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพราะปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่ผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า พระสงฆ์ไทยมีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่าง ๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงที่สุด

รองลงมา ได้แก่ เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขาธิการแต่ละเจ้าคณะเป็นตำแหน่งสุดท้าย มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2561) กล่าวว่า พระธรรมทูตใช้เฉพาะในวงการพระพุทธศาสนา หมายถึง การเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหน้าที่ของพวกเราไม่เพียงแคร์รักษาคำสั่งสอนต้องการเผยแผ่คำสั่งสอนด้วย ในอดีตเพียงแต่รักษาก็เพียงพอเพราะพระพุทธศาสนาไม่มีคู่แข่ง แต่ในยุคปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนามีคู่แข่งมาก จึงจำเป็นที่เราทั้งหลายนอกจากจะรักษาแล้วต้องทำให้แพร่ขยายด้วยการพระธรรมทูตเป็นวิธีหนึ่งที่จะให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายขยายไปทั่วโลก พระพุทธศาสนามีหลักฐานยืนยงก็จริง แต่ว่าพอเข้าไปในประเทศใดท้องถิ่นใดมักจะไปบูรณาการ เข้ากับวัฒนธรรมชนบประเพณีท้องถิ่นนั้น ๆ จนบางที่เราที่หาจุดเดิมหรือแก่นของเราไม่พบ

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ และปัจจัยภายนอก มีอิทธิพลทางตรงต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย เพราะภาพลักษณ์เป็นภาพที่เกิดขึ้นในใจบุคคลที่มีต่อองค์กร หรือหน่วยงานแห่งใดแห่งหนึ่งโดยรวมไปถึงการบริหารจัดการ และการบริการขององค์กรนั้น ๆ โดยภาพลักษณ์เป็นภาพในใจบุคคลที่มีบุคลาการหรือพระสงฆ์ เป็นภาพในความทรงจำของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระสงฆ์จีนอาจรับรู้ได้ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการบอกต่อกันมา และแรงจูงใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกตัวพระสงฆ์จีน ซึ่งกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันและแรงดึงดูดในการปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Crompton (1979) กล่าวว่า แรงจูงใจจะซ่อนเร้นคือการหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่จำเจ การสำรวจและการประเมินตนเอง การพักผ่อน ความต้องการเกียรติภูมิ ความต้องการที่จะถอยกลับไปสู่สภาพดั้งเดิม การกระชับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และการเสริมสร้างการสังสรรค์ทางสังคม และสอดคล้องกับ และภาวิ บุญกลาง (2560) กล่าวว่า ภาพลักษณ์องค์กรที่ดีนั้นจะช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมั่นคง จากการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน การเกิดความศรัทธาต่อองค์กรในทางธุรกิจอาจตีค่าภาพลักษณ์ องค์กรเสมือนทรัพย์สินมีค่า โดยภาพลักษณ์องค์กรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และวัดของคณะสงฆ์จีนนิกาย ควรวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย

1.2 คณะสงฆ์จีนนิกายควรกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้พระสงฆ์จีนมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของพุทธศาสนิกชนเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่ความเลื่อมใส ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา

1.3 คณะสงฆ์จีนนิกายควรวางแผน และบริหารจัดการภายในองค์กรพระพุทธศาสนา ให้ตรงตามความต้องการของพุทธศาสนิกชน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พุทธศาสนิกชนต่อบทบาทของพระสงฆ์จีนในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนและพระสงฆ์ไทยเพื่อสามารถมองเห็นความแตกต่าง และนำไปสู่การพัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีต่อไป

2.2 ควรศึกษาแรงจูงใจในการมาทำบุญวัดจีนของพุทธศาสนิกชนไทยเชื้อสายจีน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธัญพงศ์ กสิพันธ์. (2561). ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(1), 1-14.
- ปภาวี บุญกลาง. (2560). ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร กรณีศึกษา สาขาในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2559). ความรู้เรื่องภาพลักษณ์: องค์ประกอบของภาพลักษณ์. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/71706>
- พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ. (2560). พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาอำเภอภูเวียงจังหวัดขอนแก่น (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พุทธรักษ์ ปรานนอก. (2558). ศาสนาโลก. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 32(3), 49-69.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2558). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- Crompton, J. (1979). Motivations for Pleasure Vacation. *Annals of Tourism Research*, 6, 408-424.
- Lesley, P. (1971). *Lesley's Public Relations Handbook*. Englewood Cliffs, N.L.: Prentice-Hall.
- Robinson, C. & Barlow, W. (1999). *Public Relation Journal*. New York: Appleton Century Crafts.

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงคลังของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ Inventory Management Optimization of Pla Ralon Nikhom Songkhro Community Enterprise Group

อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย¹, ภิรายุ แสนบุตตา², นภัสวรรณ คุ่มครอง³
Amornrat Muenjitnoy¹, Phirayu Seanbudda², Napassawan Kumklong³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: amornrat.mu@ssru.ac.th¹

Received: August 31, 2022

Revised: June 30, 2023

Accepted: June 30, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถานการณ์ทางการตลาดที่มีการแข่งขันกันทางธุรกิจอย่างรุนแรง จากสถานการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตสินค้า อันเนื่องจากลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการผู้ผลิตสินค้าที่สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลูกค้าที่หลากหลายตามความต้องการและมีอำนาจต่อรองสูงนำไปสู่ การกดราคา ผู้ผลิตสินค้าต้องปรับตัวรับการแข่งขันที่เข้มข้นและต้องแบกรับต้นทุนในการบริหารจัดการจากการ ปรับตัวให้ได้เพื่อความอยู่รอดขององค์กร ซึ่งการจัดการสินค้าคงคลังให้มีประสิทธิภาพเป็นส่วนที่สำคัญในการ บริหารจัดการต้นทุนในการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการ สินค้าคงคลังและลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ ในการ บริหารสินค้าคงคลังของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบไม่มี โครงสร้างจากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลเอกสารทางการเงินและบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมา คำนวณการจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังตามทฤษฎี ABC Analysis เป็นการแบ่งประเภทสินค้าคงคลัง เป็นกลุ่มตามมูลค่าของสินค้าที่หมุนเวียนในรอบปีออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม A , กลุ่ม B และ กลุ่ม C ตามลำดับ ความสำคัญ การจำแนกประเภทสินค้าคงคลังออกเป็นกลุ่มนั้นช่วยให้ผู้รับผิดชอบในดูแลสินค้าคงคลังและกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนสามารถจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด เพื่อที่นำผลที่ได้จากการ จัดกลุ่มสินค้าคงคลังตามทฤษฎี ABC Analysis สามารถนำไปกำหนดนโยบายในการควบคุมสินค้าคงคลังแต่ละ กลุ่มได้ ทั้งนี้ส่งผลทำให้ประหยัดเวลาในการดูแลควบคุมสินค้าคงคลังและประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

คำสำคัญ: การจัดการสินค้าคงคลัง, ABC Analysis, การควบคุมสินค้าคงคลัง

Abstract

At present, the market situation is fiercely competitive in business. From such a situation, it may have a severe impact on product manufacturers. This is because customers can choose to use the services of manufacturers that can respond to their needs efficiently. And a wide variety of customers with high demand and bargaining power leads to pressure on prices. Product manufacturers have to adapt to strong competition and must bear the cost of management from adapting for the survival of the organization. The efficient inventory management is an important part of managing the operating costs of the organization. Therefore, this research aims to study the inventory management process and reduce the cost of inventory management of Pla Ralon Nikhom Songkhro community enterprises. In inventory management of Pla Ralon Nikhom Songkhro community enterprises by collecting unstructured data from interviews. Which gathered information, financial and accounting documents of community enterprises to calculate inventory prioritization according to ABC Analysis. Inventory is categorized into groups according to the value of the products circulating during the year into 3 groups, namely Group A, Group B and Group C, in order of importance. Classifying inventory into groups allows inventory managers and community enterprises to prioritize inventory differently. In order to bring the results of inventory grouping according to ABC Analysis can define policy to inventory control for each group. And save a time to control inventory and also save money that over of necessary of community enterprises to create maximum benefits.

Keywords: Inventory Management, ABC Analysis, Inventory Control

บทนำ

ปัจจุบันวิวัฒนาการด้านผลิตของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการบริหารจัดการคลังสินค้าจะมุ่งเน้นการส่งมอบสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการ และส่งมอบสินค้าให้ทันเวลาตรงตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าของทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลต่อสถานการณ์ทางการตลาดที่มีการแข่งขันกันทางธุรกิจอย่างรุนแรงจากสถานการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการ อันเนื่องจากลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการคลังสินค้าตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลูกค้าที่หลากหลายตามความต้องการและมีอำนาจต่อรองสูงนำไปสู่การกดราคา สถานประกอบการต้องปรับตัวรับการแข่งขันที่เข้มข้นและต้องแบกรับต้นทุนจากการปรับตัวให้ได้

ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการนำวัตถุดิบในชุมชนมาสร้างรายได้กับชุมชนและมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ส่งผลทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลายกลุ่มต้องทำการปรับตัวทั้งลดต้นทุนในการผลิต และสร้างรายได้

เพิ่มในการจำนวนสินค้าของทางกลุ่ม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องทำการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและการลดต้นทุน อีกทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้การบริหารสินค้าคงคลังให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคจะช่วยลดต้นทุนจากการมีสินค้าคงคลังมากเกิดความต้องการและค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้าให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ปลาร้าหลนและปลาร้าบองเป็นสินค้าที่นำเอามาปลาร้ามาผ่านกระบวนการแปรรูป ในแต่ละพื้นที่มีกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันออกไป การผลิตปลาร้าหลนและปลาร้าบองมีการขยายตัวจากระดับครัวเรือนเป็นระดับธุรกิจเพิ่มขึ้น อาชีพค้าขายปลาร้าหลนและปลาร้าบองนั้นมีการขยายตัวอย่างมากและสิ่งที่ดึงดูดให้ผู้บริโภคซื้อสินค้านั้นเป็นลูกค้าประจำ คือ รสชาติ แต่ไม่ได้หมายความว่า เพียงรสอร่อยแล้วจะส่งผลให้กิจการดำเนินอย่างราบรื่นเพราะยังมีปัจจัยสำคัญหลายประการซึ่งผู้ค้าไม่ควรมองข้าม ทั้งเรื่อง ความสะอาด การบริการ วัตถุดิบนำมาจัดทำควรได้มาตรฐาน ทำเลที่ตั้งร้านหรือช่องทางจัดจำหน่ายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายว่าจะเลือกยกจุกขายได้ขึ้นมาแล้วสามารถพิชิตใจลูกค้าได้และปัจจุบัน

ปลาร้าหลนและปลาร้าบองถือว่าเป็นอาหารผู้ผลิตขายให้แก่ผู้บริโภคได้เลือกซื้อกันหลากหลาย และปลาร้าหลนและปลาร้าบองเป็นสินค้าตัวหนึ่งที่น่าสนใจเป็นตัวเลือกสำหรับผู้ที่ยื่นขอรับประทานปลาร้าหลนและปลาร้าบองซึ่งมีสถานที่ผลิตอยู่ที่ วิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 224/1 หมู่ที่ 5 ถนน ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ได้เป็นผู้ผลิตปลาร้าหลนจำหน่ายภายใต้แบรนด์ “ปลาร้าหลนแม่แต” และ “ปลาร้าบองแม่แต” มีการออกแสดงสินค้าตามงาน OTOP ทั้งในอุดรธานีและต่างจังหวัด ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ สู่ผลิตภัณฑ์เฉพาะถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์และสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่ชุมชน และออกแบบแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจระดับชุมชนฐานราก สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ เป็นวิสาหกิจที่ขายปลีกและส่ง โดยมีความต้องการสินค้าจากลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่ทางวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์มีการบริหารสินค้าคงคลังที่ไม่ดีพอทำให้สั่งซื้อวัตถุดิบเป็นจำนวนมาก และในการสั่งซื้อวัตถุดิบบางครั้งจะได้รับสินค้าไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดทำให้สินค้าบางรายการมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่ในทางตรงกันข้ามสินค้าบางรายการมีปริมาณที่มากเกินไปเกินกว่าความต้องการขาย

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้รับการปรึกษาหารือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการคลังสินค้าที่เกิดปัญหาในกระบวนการจัดการสินค้าคงคลังและการดูแลสินค้าคงคลังในคลังสินค้า ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีกระบวนการจัดการสินค้าคงคลังเพื่อช่วยลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังและช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสภาพการทำงานในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเอาการวิเคราะห์แบบ ABC Analysis มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงคลังของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสินค้าคงคลังและลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังของของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปลาร้าหลนและแจ่วบอง เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด 20 คน โดยจำหน่ายสินค้าประมาณ 16 รายการ ซึ่งแบ่งประเภทสินค้าตามลักษณะของสินค้า ได้แก่ ปลาร้าหลน, แจ่วบอง, แจ่วบองแมงดา, ปลาช่อนแดดเดียว, ปลานิลแดดเดียว, ปลาเนื้ออ่อนแดดเดียว, น้ำพริกเผาปลาอย่าง, ปลาอย่างป่น, น้ำปลาร้าต้มสุก, น้ำพริกนรกแมงดา และน้ำพริกปลาป่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้ในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องในการผลิต และรวบรวมข้อมูลเอกสารทางการเงินและบัญชี การบริหารสินค้าคงคลังจำนวน จำนวน 9 คน คือ ผู้จัดการร้านโดยการตั้งแต่การจัดซื้อ จัดเก็บ ตลอดจนเบิกจ่ายสินค้าคงคลัง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนการทำงานของพนักงานแต่ละแผนกในการสั่งซื้อสินค้า การเก็บรักษา สินค้าคงคลัง และดำเนินงานอื่น ๆ สัดส่วนการบริโภคค่าใช้จ่ายสินค้าแต่ละประเภทและระยะเวลาในการดำเนินการสั่งซื้อสินค้าเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณ ABC Analysis โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เพื่อให้มั่นใจว่าใช้ข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลที่ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี ABC Analysis เพื่อจัดแบ่งประเภทของสินค้าคงคลัง โดยแบ่งออกตามมูลค่าของสินค้าชนิดนั้น ในการบริหารหรือการควบคุมสินค้าคงคลังมีหลายวิธีที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน ซึ่งหนึ่งในวิธีที่มีความนิยมนำมาประยุกต์ใช้กัน คือ การวิธี ABC Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการสินค้าคงคลัง โดยหัวใจหลักของวิธี ABC Analysis คือการให้ความสำคัญสินค้าตามมูลค่า ไม่ว่าจะเป็นมูลค่าความสำคัญของการใช้งานหรือมูลค่าของเงิน ดังนั้นการวิเคราะห์จัดกลุ่มทฤษฎี ABC Analysis เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการจัดกลุ่มสินค้า ซึ่งการแบ่งประเภทสินค้าคงคลังเป็นกลุ่มตามมูลค่าของสินค้าที่หมุนเวียนในรอบปีออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม A , กลุ่ม B และ กลุ่ม C ตามลำดับความสำคัญ ซึ่งจะพิจารณาจากปริมาณและมูลค่าของสินค้าคงคลังเป็นการแบ่งเกณฑ์ ดังนี้

สินค้ากลุ่ม A คือ จะประกอบด้วยสินค้าที่มีเพียงไม่กี่รายการ หรือมีจำนวน SKU (Stock Keeping Unit) น้อยอาจเพียง 5 – 15% แต่เป็นรายการสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าสูงเกิน 70 – 80%

สินค้ากลุ่ม B คือ เป็นส่วนของสินค้าที่มีมูลค่ารองลงไป จะได้รับความสำคัญน้อยลงจะประกอบด้วยสินค้านายการระหว่าง 15 – 30% แต่เป็นรายการสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าต่ำกว่า 30%

สินค้ากลุ่ม C คือ เป็นส่วนของสินค้าที่มีมูลค่าน้อยสุด จะได้รับความสำคัญน้อยที่สุด ประกอบด้วยสินค้านายการ 50 – 60% แต่เป็นรายการสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าต่ำเพียง 5 - 10%

การวิเคราะห์จัดกลุ่มทฤษฎี ABC Analysis ได้ประยุกต์มาจากหลักการของพาราโต โดยวิลเฟรโด พาราโต (Vilfredo Pareto) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาลี ตั้งข้อสังเกตว่า “สิ่งที่สำคัญจะมีอยู่เป็นจำนวนที่น้อยกว่า

สิ่งที่ไม่สำคัญซึ่งมักจะมีจำนวนที่มากกว่า ในอัตราส่วน 20 : 80 นั่นคือ การให้ความสำคัญกับกลุ่มสินค้าจำนวนน้อยมีมูลค่ามาก ซึ่งมีมูลค่ามากกว่ากลุ่มสินค้าจำนวนมากที่โดยรวมมีมูลค่าน้อย” (Diana et al ,2017)

ผลการวิจัย

การจัดกลุ่มสินค้าของวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มสินค้าตามวิธี ABC Analysis เพื่อทำการจำแนกสินค้าคงคลัง ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ จำหน่ายสินค้า 16 รายการ ซึ่งแบ่งประเภทสินค้าตามลักษณะของสินค้า ได้แก่ ปลาร้าหลน, แจ่วบอง, แจ่วบองแมงดา, ปลาช่อนแดดเดียว, ปลานิลแดดเดียว, ปลาเนื้ออ่อนแดดเดียว, น้ำพริกเผาปลาอย่าง, ปลาอย่างป่น, น้ำปลาร้าต้มสุก, น้ำพริกนรกแมงดา และน้ำพริกปลาป่น

ตารางที่ 1 ข้อมูลรายการสินค้าคงคลังและปริมาณการใช้สินค้าคงคลังในรอบปี 2564

รายการที่	รายการสินค้าคงคลัง	ขนาดบรรจุ	ปริมาณการใช้สินค้าต่อปี	ราคาต่อหน่วย (บาท)
1	ปลาร้าหลน (กระปุก)	200 กรัม	540	80
2	ปลาร้าบอง (กระปุก)	50 กรัม	2860	20
3	ปลาร้าบอง (กระปุก)	100 กรัม	2280	35
4	ปลาร้าบอง (กระปุก)	200 กรัม	2250	50
5	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	150 กรัม	320	40
6	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	240 กรัม	270	80
7	ปลาช่อนแดดเดียว (ถุง)	100 กรัม	430	100
8	ปลานิลแดดเดียว (ถุง)	150 กรัม	320	150
9	ปลาเนื้ออ่อนแดดเดียว (ถุง)	100 กรัม	410	100
10	น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก)	200 กรัม	460	100
11	ปลาอย่างป่น (ซอง)	50 กรัม	250	50
12	ปลาอย่างป่น (ซอง)	200 กรัม	220	150
13	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	250 กรัม	350	20
14	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	500 กรัม	440	40
15	น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก)	100 กรัม	280	40
16	น้ำพริกปลาป่น (ซอง)	200 กรัม	170	150

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลรายการสินค้าคงคลังและปริมาณการใช้สินค้าคงคลังในรอบปี 2564 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ปลาร้าหลน (กระปุก) ขนาด 200 กรัม ราคา 80 บาท, ปลาร้าบอง (กระปุก) ขนาด 50, 100 และ 200 กรัม ราคา 20 บาท, 35 บาท และ 50 บาท ตามลำดับ, แจ่วบองแมงดา (กระปุก) ขนาด 150 และ 240 กรัม ราคา 40 บาท และ 80 บาท ตามลำดับ, ปลาช่อนแดดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม ราคา 100 บาท , ปลานิล

แตดเดียว (ถุง) ขนาด 150 กรัม ราคา 150 บาท, ปลาเนื้ออ่อนแตดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม ราคา 100 บาท, น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก) ขนาด 200 กรัม ราคา 100 บาท, ปลาอย่างป่น (ซอง) ขนาด 50 และ 200 กรัม ราคา 50 บาท และ 150 บาท ตามลำดับ, น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด) ขนาด 250 และ 500 กรัม ราคา 20 บาท และ 40 บาท ตามลำดับ, น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก) ขนาด 100 กรัม ราคา 40 บาท และน้ำพริกปลาป่น (ซอง) ขนาด 200 กรัม ราคา 150 บาท

ตารางที่ 2 มูลค่าสินค้าคงคลังที่หมุนเวียนในรอบปี 2564

รายการ ที่	รายการสินค้าคงคลัง	ขนาด บรรจุ	ปริมาณการใช้สินค้า ต่อปี	ราคาต่อหน่วย (บาท)	มูลค่าต่อ ปี
1	ปลาร้าหลน (กระปุก)	200 กรัม	540	80	43,200
2	ปลาร้าบอง (กระปุก)	50 กรัม	2860	20	57,200
3	ปลาร้าบอง (กระปุก)	100 กรัม	2280	35	79,800
4	ปลาร้าบอง (กระปุก)	200 กรัม	2250	50	112,500
5	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	150 กรัม	320	40	12,800
6	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	240 กรัม	270	80	21,600
7	ปลาช่อนแตดเดียว (ถุง)	100 กรัม	430	100	43,000
8	ปลานิลแตดเดียว (ถุง)	150 กรัม	320	150	48,000
9	ปลาเนื้ออ่อนแตดเดียว (ถุง)	100 กรัม	410	100	41,000
10	น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก)	200 กรัม	460	100	46,000
11	ปลาอย่างป่น (ซอง)	50 กรัม	250	50	12,500
12	ปลาอย่างป่น (ซอง)	200 กรัม	220	150	33,000
13	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	250 กรัม	350	20	7,000
14	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	500 กรัม	440	40	17,600
15	น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก)	100 กรัม	280	40	11,200
16	น้ำพริกปลาป่น (ซอง)	200 กรัม	170	150	25,500

จากตารางที่ 2 แสดงมูลค่าสินค้าคงคลังที่หมุนเวียนในรอบปี 2564 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ปลาร้าหลน (กระปุก) ขนาด 200 กรัม มีมูลค่า 43,200 บาท, ปลาร้าบอง (กระปุก) ขนาด 50, 100 และ 200 กรัม มีมูลค่า 57,200 บาท, 79,800 บาท และ 112,500 บาท ตามลำดับ, แจ่วบองแมงดา (กระปุก) ขนาด 150 และ 240 กรัม มีมูลค่า 12,800 บาท และ 21,600 บาท ตามลำดับ, ปลาช่อนแตดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม มีมูลค่า 43,000 บาท, ปลานิลแตดเดียว (ถุง) ขนาด 150 กรัม มีมูลค่า 48,000 บาท, ปลาเนื้ออ่อนแตดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม

มีมูลค่า 41,000 บาท, น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก) ขนาด 200 กรัม มีมูลค่า 46,000 บาท, ปลาอย่างป่น (ซอง) ขนาด 50 และ 200 กรัม มีมูลค่า 12,500 บาท และ 33,000 บาท ตามลำดับ, น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด) ขนาด 250 และ 500 กรัม มีมูลค่า 7,000 บาท และ 17,600 บาท ตามลำดับ, น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก) ขนาด 100 กรัม มีมูลค่า 11,200 บาท และ น้ำพริกปลาป่น (ซอง) ขนาด 200 กรัม มีมูลค่า 25,500 บาท

ตารางที่ 3 ร้อยละของมูลค่าสินค้าคงคลังในรอบปี 2564

รายการ ที่	รายการ สินค้าคงคลัง	ขนาด บรรจุ (กรัม)	ปริมาณ การใช้ สินค้า ต่อปี	ราคา ต่อ หน่วย (บาท)	มูลค่าของสินค้าคงคลัง (บาท)				จัดลำดับ ความสำคัญ
					มูลค่า ต่อปี	มูลค่า สะสม	ร้อยละ ของ มูลค่า	ร้อยละ ของ มูลค่า สะสม	
1	ปลาร้าหลน (กระปุก)	200	540	80	43,200	43,200	7.06	7.06	7
2	ปลาร้าบอง (กระปุก)	50	2860	20	57,200	100,400	9.35	16.41	3
3	ปลาร้าบอง (กระปุก)	100	2280	35	79,800	180,200	13.04	29.45	2
4	ปลาร้าบอง (กระปุก)	200	2250	50	112,500	292,700	18.39	47.83	1
5	แจ่วบองแมง ดา (กระปุก)	150	320	40	12,800	305,500	2.09	49.93	13
6	แจ่วบองแมง ดา (กระปุก)	240	270	80	21,600	327,100	3.53	53.46	11
7	ปลาช่อนแดด เดียว(ถุง)	100	430	100	43,000	370,100	7.03	60.48	6
8	ปลานิลแดด เดียว (ถุง)	150	320	150	48,000	418,100	7.84	68.33	4
9	ปลาเนื้ออ่อน แดดเดียว (ถุง)	100	410	100	41,000	459,100	6.70	75.03	8
10	น้ำพริกเผา ปลาอย่าง (กระปุก)	200	460	100	46,000	505,100	7.52	82.55	5

รายการ ที่	รายการ สินค้าคงคลัง	ขนาด บรรจุ (กรัม)	ปริมาณ การใช้ สินค้า ต่อปี	ราคา ต่อ หน่วย (บาท)	มูลค่าของสินค้าคงคลัง (บาท)				จัดลำดับ ความสำคัญ
					มูลค่า ต่อปี	มูลค่า สะสม	ร้อยละ ของ มูลค่า	ร้อยละ ของ มูลค่า สะสม	
11	ปลาอย่างป่น (ซอง)	50	250	50	12,500	517,600	2.04	84.59	14
12	ปลาอย่างป่น (ซอง)	200	220	150	33,000	550,600	5.39	89.98	9
13	น้ำปลาร้าต้ม สุก (ขวด)	250	350	20	7,000	557,600	1.14	91.13	16
14	น้ำปลาร้าต้ม สุก (ขวด)	500	440	40	17,600	575,200	2.88	94.00	12
15	น้ำพริกนรก แมงดา (กระปุก)	100	280	40	11,200	586,400	1.83	95.83	15
16	น้ำพริกปลา ป่น (ซอง)	200	170	150	25,500	611,900	4.17	100	10

จากตารางที่ 3 แสดงร้อยละของมูลค่าสินค้าคงคลังในรอบปี 2564 และทำการจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังของแต่ละรายการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับที่ 1, 2, 3 คือปลาร้าบอง (กระปุก) ขนาด 200, 100 และ 50 กรัม, ลำดับที่ 4 คือ ปลานิลแดดเดียว (ถุง) ขนาด 150 กรัม, ลำดับที่ 5 คือ น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก) ขนาด 200 กรัม, ลำดับที่ 6 คือ ปลาช่อนแดดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม, ลำดับที่ 7 คือ ปลาร้าหลน (กระปุก) ขนาด 200 กรัม, ลำดับที่ 8 คือ ปลาเนื้ออ่อนแดดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม, ลำดับที่ 9 คือ ปลาอย่างป่น (ซอง) ขนาด 200 กรัม, ลำดับที่ 10 คือ น้ำพริกปลาป่น (ซอง) ขนาด 200 กรัม, ลำดับที่ 11 คือ แจ่วบองแมงดา (กระปุก) ขนาด 240 กรัม, ลำดับที่ 12 คือ น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด) ขนาด 500 กรัม, ลำดับที่ 13 คือ แจ่วบองแมงดา (กระปุก) ขนาด 150 กรัม, ลำดับที่ 14 คือ ปลาอย่างป่น (ซอง) ขนาด 50 กรัม, ลำดับที่ 15 คือ น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก) ขนาด 100 กรัม, ลำดับที่ 16 คือ น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด) ขนาด 250 กรัม

ตารางที่ 4 การแบ่งกลุ่มของสินค้าคงคลังตามวิธี ABC Analysis

รายการ การ ที่	รายการสินค้าคง คลัง	ขนาด บรรจุ (กรัม)	ปริมาณ การใช้ สินค้าต่อ ปี	ราคา ต่อ หน่วย (บาท)	มูลค่าของสินค้าคงคลัง (บาท)				จัดกลุ่ม ABC Analysis
					มูลค่า ต่อปี	มูลค่า สะสม	ร้อยละ ของ มูลค่า	ร้อยละ ของ มูลค่า สะสม	
1	ปลาข้าวหลาน (กระปุก)	200	540	80	43,200	43,200	7.06	7.06	B
2	ปลาข้าวบอง (กระปุก)	50	2860	20	57,200	100,400	9.35	16.41	A
3	ปลาข้าวบอง (กระปุก)	100	2280	35	79,800	180,200	13.04	29.45	A
4	ปลาข้าวบอง (กระปุก)	200	2250	50	112,500	292,700	18.39	47.83	A
5	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	150	320	40	12,800	305,500	2.09	49.93	C
6	แจ่วบองแมงดา (กระปุก)	240	270	80	21,600	327,100	3.53	53.46	C
7	ปลาช่อนแดด เดียว(ถุง)	100	430	100	43,000	370,100	7.03	60.48	B
8	ปลานิลแดดเดียว (ถุง)	150	320	150	48,000	418,100	7.84	68.33	B
9	ปลาเนื้ออ่อน แดดเดียว (ถุง)	100	410	100	41,000	459,100	6.70	75.03	B
10	น้ำพริกเผาปลา ย่าง (กระปุก)	200	460	100	46,000	505,100	7.52	82.55	B
11	ปลาอย่างป่น (ซอง)	50	250	50	12,500	517,600	2.04	84.59	C
12	ปลาอย่างป่น (ซอง)	200	220	150	33,000	550,600	5.39	89.98	C
13	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	250	350	20	7,000	557,600	1.14	91.13	C

รายการ ที่	รายการสินค้าคง คลัง	ขนาด บรรจุ (กรัม)	ปริมาณ การใช้ สินค้าต่อ ปี	ราคา ต่อ หน่วย (บาท)	มูลค่าของสินค้าคงคลัง (บาท)				จัดกลุ่ม ABC Analysis
					มูลค่า ต่อปี	มูลค่า สะสม	ร้อยละ ของ มูลค่า	ร้อยละ ของ มูลค่า สะสม	
14	น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด)	500	440	40	17,600	575,200	2.88	94.00	C
15	น้ำพริกนรก แมงดา (กระปุก)	100	280	40	11,200	586,400	1.83	95.83	C
16	น้ำพริกปลาป่น (ซอง)	200	170	150	25,500	611,900	4.17	100	C

จากตารางที่ 4 แสดงการแบ่งกลุ่มของสินค้าคงคลังตามวิธี ABC Analysis ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ สินค้าคงคลังที่อยู่ในกลุ่ม A มีรายละเอียดดังนี้ ปลาร้าบอง (กระปุก) ขนาด 50, 100 และ 200 กรัม ซึ่งสินค้าคงคลังกลุ่มนี้ต้องมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและเข้มงวดมาก การสั่งและการใช้สินค้าคงคลังจะต้องมีการจดบันทึกรายการที่สั่งซื้ออย่างละเอียดครบถ้วน และสมบูรณ์มากที่สุด มีการตรวจสอบอยู่เสมอสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง

สินค้าคงคลังที่อยู่ในกลุ่ม B มีรายละเอียดดังนี้ ปลาร้าหลน (กระปุก) ขนาด 200 กรัม, ปลาช่อนแดดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม, ปลานิลแดดเดียว (ถุง) ขนาด 150 กรัม, ปลาเนื้ออ่อนแดดเดียว (ถุง) ขนาด 100 กรัม และ น้ำพริกเผาปลาอย่าง (กระปุก) ขนาด 200 กรัม ซึ่งสินค้าคงคลังกลุ่มนี้ต้องมีการควบคุมตามปกติ มีการควบคุมอย่างเข้มงวดระดับปานกลาง คือ มีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เช่น ทุก ๆ 1 เดือน หรือ 3 เดือน แล้วแต่การบริหารของกลุ่มวิสาหกิจ โดยจะต้องมีการบันทึกรายการสินค้าเช่นเดียวกับสินค้ากลุ่ม A บันทึกการเบิกจ่าย แม้ว่าจะมีการทำการสั่งซื้อไม่บ่อยครั้ง เพื่อลดความเสี่ยงในการสูญหาย และพยายามตรวจสอบสินค้าคงคลังในคลังสินค้าให้ปลอดภัยและเพียงพอไม่ให้เกิดภาวะขาดแคลนสินค้า

สินค้าคงคลังที่อยู่ในกลุ่ม C มีรายละเอียดดังนี้ แจ่วบองแมงดา (กระปุก) ขนาด 150 และ 240 กรัม, ปลาอย่างป่น (ซอง) ขนาด 50 และ 200 กรัม, น้ำปลาร้าต้มสุก (ขวด) ขนาด 250 และ 500 กรัม, น้ำพริกนรกแมงดา (กระปุก) ขนาด 100 กรัม และ น้ำพริกปลาป่น (ซอง) ขนาด 200 กรัม ซึ่งสินค้าคงคลังกลุ่มนี้ต้องมีการจดบันทึกเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีการจดบันทึกเลย เป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าต่ำแต่มีจำนวนมาก การควบคุมไม่จำเป็นต้องเข้มงวดมากนัก มีการตรวจสอบนับสินค้าบางเป็นครั้งคราว โดยใช้ระบบสินค้าคงคลังแบบสิ้นงวด คือเว้นระยะสักพักแล้วทำการตรวจสอบคลังสินค้าว่าขาดเหลือไปเท่าใดแล้วทำการสั่งซื้อสินค้ามาเพิ่ม

ตารางที่ 5 ผลการจำแนกประเภทสินค้าคงคลังตามวิธี ABC Analysis

กลุ่ม	ปริมาณการใช้สินค้าคงคลังต่อปี (หน่วย)	มูลค่าสินค้าคงคลังต่อปี (บาท)	ร้อยละมูลค่าของ สินค้าคงคลัง
A	7,390	249,500	40.77
B	2,160	221,200	36.15
C	2,300	141,200	23.08

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นปริมาณการใช้สินค้าคงคลังต่อปี, มูลค่าสินค้าคงคลังต่อปี และ ร้อยละมูลค่าของสินค้าคงคลัง ซึ่งมีข้อมูลดังนี้ ในกลุ่ม A มีปริมาณการใช้สินค้าคงคลังต่อปี 7,390 หน่วย, มูลค่าสินค้าคงคลังต่อปี 249,500 บาท และ ร้อยละมูลค่าของสินค้าคงคลัง 40.77, ในกลุ่ม B มีปริมาณการใช้สินค้าคงคลังต่อปี 2,160 หน่วย, มูลค่าสินค้าคงคลังต่อปี 221,200 บาท และร้อยละมูลค่าของสินค้าคงคลัง 36.15 และกลุ่ม C มีปริมาณการใช้สินค้าคงคลังต่อปี 2,300 หน่วย, มูลค่าสินค้าคงคลังต่อปี 141,200 บาท และร้อยละมูลค่าของสินค้าคงคลัง 23.08

อภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการจัดการสินค้าคงคลังและทำการจัดกลุ่มของสินค้าคงคลังของวิสาหกิจชุมชนตามวิธี ABC Analysis แล้วนั้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในคลังสินค้าได้ดังนี้

1. ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำแนกได้ว่าสินค้าใดเป็นสินค้าคงคลังกลุ่ม A ซึ่งเป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของลูกค้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้พื้นที่ในคลังสินค้าจัดเก็บสินค้าคงคลังเหล่านี้ให้มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า และทำการจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ของแต่ละกลุ่มส่งผลให้ลดเวลาในการค้นหาสินค้าคงคลังในคลังสินค้า และในขณะเดียวกันยังสามารถลดการสำรองสินค้าคงคลังกลุ่ม B และ กลุ่ม C ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าต่ำให้น้อยลงได้ ส่งผลทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังลงได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วรรณวิภา (2560). ทำการวิจัยการวางแผนคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิค ABC analysis กรณีศึกษาบริษัท XYZ จำกัด โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ประยุกต์ใช้เทคนิค ABC analysis ในการจัดหมวดหมู่ของสินค้าคงคลังแล้วทำการจัดวางเรียงสินค้าที่มียอดขายสูงสุดไว้ใกล้ประตูทางออก และสินค้าที่มียอดขายปานกลางหรือเคลื่อนไหวนปานกลางและยอดขายสินค้าต่ำ หรือเคลื่อนไหวนช้าไว้ภายในคลังสินค้า ทำให้ลดระยะเวลาและระยะทางในการเดินหยิบสินค้าได้อย่างเหมาะสม และยังสามารถสอดคล้องกับ ชนิชา หมอยาดี และคณะ (2563) ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาระบบคลังสินค้าเวชภัณฑ์ของร้านขายยาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ประยุกต์ใช้ ABC Analysis ในการจัดระดับความสำคัญของแต่ละประเภทสินค้า แล้วนำผลที่ได้รับมาออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการสินค้าคงคลังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้พนักงานจัดเก็บสินค้าสามารถหยิบสินค้าได้สะดวกมากยิ่งขึ้นและมีความผิดพลาดในการทำงานน้อยลง

2. ประเมินการสำรองสินค้าได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำแนกได้ว่าสินค้าใดเป็นสินค้าคงคลังกลุ่ม A ซึ่งเป็นสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของลูกค้า ซึ่งการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลของสินค้าคงคลังของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด จะช่วยเพิ่มความแม่นยำในการประมาณการสำรองสินค้าคงคลังได้ และเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดปริมาณสินค้าสำรองและการคำนวณต้นทุนของสินค้าคงคลัง และในขณะเดียวกันเมื่อมีความแม่นยำในการประมาณการสำรองสินค้าคงคลังแล้วทำให้ลดการสำรองสินค้าคงคลังที่เกินความจำเป็นลงไป ส่งผลทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาร้าหลนนิคมสงเคราะห์ลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนภัทร (2563) ทำการวิจัยการบริหารจัดการสินค้าคงคลังสำหรับร้านสะดวกซื้อที่จำหน่ายสินค้าประเภทอาหารที่มีข้อจำกัดอายุของสินค้าที่สั้น โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ประยุกต์ใช้เทคนิค ABC analysis ทำการคัดเลือกรายการสินค้าแล้วจากนั้นทำการพยากรณ์ความต้องการสินค้าเพื่อประมาณการสำรองสินค้าให้ได้อย่างแม่นยำที่สุดโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์ (MAPE)

3. ใช้ทรัพยากรในการบริหารสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในการบริหารสินค้าคงคลัง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร เวลา หรือพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ควรมีการบริหารจัดการให้ประยุกต์ใช้กับสินค้าคงคลังที่มีมูลค่าสูง และมีการควบคุมอย่างใกล้ชิดของสินค้าคงคลังกลุ่ม A จะทำให้ทราบได้ทันทีว่าสินค้าคงคลังรายการใดมีการเปลี่ยนแปลงความสำคัญไป เช่น จากเดิมสินค้าคงคลังรายการนี้อยู่ในกลุ่ม A อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นกลุ่ม B หรือ กลุ่ม C ได้ตามปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้าในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นการดูแลเข้มงวดในสินค้าคงคลังกลุ่ม A ช่วยให้ความเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับสินค้าคงคลังตามคุณค่าที่มีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วรพล และคณะ (2020) ทำการวิจัยเพื่อจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังประเภทอุปโภคและบริโภค ในกลุ่มสินค้าเครื่องปรุงรสและอาหารแห้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและตรวจนับ กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้า XYZ โดยใช้เทคนิค ABC classification analysis โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยพบว่าสามารถจัดการสินค้าคงคลังในกลุ่มสินค้าเครื่องปรุงรสและอาหารแห้งนำไปสู่การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพได้

4. เพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า

ระดับการให้บริการขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ปริมาณการขาย , ระดับราคาและผลกำไร ซึ่งการรับรู้ถึงสินค้ารายการใดให้กำไรมากน้อยที่แตกต่างกันอย่างไร จะช่วยให้สามารถจัดระดับการให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยชุมพล และคณะ (2563) ทำการวิจัยในการปรับปรุงปฏิบัติการและการจัดการคลังสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ใช้ ABC Analysis กำหนดนโยบายในการดำเนินงานภายในคลังสินค้า ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเบิกจ่ายสินค้าออกจากคลังสินค้า และกระบวนการสั่งซื้อสินค้าเข้าคลังสินค้า รวมทั้งกำหนด ROP ให้กับลูกค้าแต่ละกลุ่มโดยใช้ระดับการให้บริการเป็นปัจจัยในการกำหนดตามมูลค่าของการสั่งซื้อเพื่อเพิ่มการตอบสนองให้กับลูกค้าได้สูงที่สุด

5. เพิ่มอัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง

ความชัดเจนในความต้องการใช้และปริมาณสินค้าสำรองที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มอัตราการหมุนเวียนสินค้าคงคลังในคลังสินค้าได้สูงขึ้น ส่งผลทำให้ลดความเสี่ยงจากการที่มีสินค้าคงคลังค้างสต็อกและลดต้นทุนในส่วน of สินค้าเสื่อมคุณภาพลงไปได้ และช่วยลดต้นทุนในส่วน of ค่าเก็บรักษาสินค้าที่เป็นส่วนเกินความต้องการของลูกค้าลงไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรายบุล (2559) ทำการวิจัยในการจัดการคลังสินค้าที่ใช้ในการเก็บรักษามีเตอร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคลังสินค้า และช่วยลดปริมาณสินค้าคงคลังมากเกินไป โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ประยุกต์ใช้เทคนิค ABC classification analysis จัดลำดับความสำคัญในการเคลื่อนไหวของสินค้าทำให้ทราบถึงรายการของสินค้าที่มีการหมุนเวียนเข้าและออกภายในคลังสินค้า และนำมาปรับปรุง lay out ในการจัดคลังสินค้าพบว่าคลังสินค้ามีประสิทธิภาพดีขึ้น

สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์การจัดการสินค้าคงคลังด้วยเทคนิคแบบ ABC Analysis ช่วยให้ผู้ดูแลในส่วน of สินค้าคงคลังและสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่มีปริมาณมากๆ และยัง สามารถจัดเรียงลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลังได้ ช่วยให้การดูแลรักษาสินค้าคงคลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มสินค้าคงคลังในการศึกษาวิจัยที่กล่าวในเนื้อหาข้างต้นเป็นค่าประมาณการตามหลักในการคำนวณแบบ ABC Analysis ซึ่งการควบคุมสินค้าคงคลังในแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับนโยบายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายใต้เงื่อนไขที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว และเกิดต้นทุนในการบริหารสินค้าคงคลังที่ต่ำที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิตรายบุล ปทุสะโร. (2559). *การเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า และลดปริมาณสินค้าคงคลังของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชนิชา หมอยาดี ปัญญารักษ์ โกศลวัฒน์ เกียรติกุลไชย จิตต์เอื้อ และชุตีระ ระบอบ. (2563). *แนวทางการแก้ไข ปัญหาการจัดการคลังสินค้าเวชภัณฑ์: กรณีศึกษาร้านขายยาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม*. วารสารนวัตกรรมและการจัดการ, 5, 5 – 14.
- ชัยชุมพล สิงสอน และกาญจนา กาญจนสุนทร. (2563). *ศึกษาทฤษฎี ABC Analysis เพื่อการปรับปรุง ปฏิบัติการและการจัดการคลังสินค้า*. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธนภัทร รัตนจำรูญ. (2563). *การพยากรณ์และควบคุมระดับสินค้าคงคลังของร้านสะดวกซื้อ* (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วรพล อารีย์ วชรียา แชมเมืองปัก ภคพล แซ่ลิ้ม และนันทวัฒน์ สาวิสิทธิ์. (2563). การประยุกต์ใช้เทคนิค ABC classification analysis เพื่อการจัดการสินค้าคงคลังกลุ่มเครื่องปรุงรสและอาหารแห้ง : กรณีศึกษา ห้างสรรพสินค้า XYZ. *วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 5(2), 153 – 166.
- วรรณวิภา ชื่นเพชร. (2560). *การวางแผนคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิค ABC ANALYSIS* กรณีศึกษา บริษัท AAA จำกัด (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Diana L., Francisco A., Soumaya Y. & Ada A. (2017). A multi – start algorithm to design a multi – class classifier for a multi – criteria ABC inventory classification problem. *Expert systems with application*, 81(1), 12 – 21.

คำแนะนำการส่งบทความ

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นวารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) โดยมีกำหนดออก ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม
2. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดพิมพ์เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการ สำหรับคณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา

นโยบายพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา รับพิจารณาบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ขอบเขตของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review)

กระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว
2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพงานวิชาการ และประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
3. ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อถ้อยแถลงต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการถ้อยแถลงนี้ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Peer Review)
4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าบทความนั้นๆควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่งหรือปฏิเสธการตีพิมพ์

1. ข้อกำหนดต้นฉบับ

1.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 8-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษพิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

- ขนาดกระดาษ A4
 - กรอบของข้อความ ในแต่ละหน้าให้มีขอบเขตดังนี้ จากขอบบนของกระดาษ 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.0 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว
 - หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ในตำแหน่งด้านขวาดังแต่ต้นจนจบบทความ
 - ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์ 8 point
 - ตัวอักษร การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 8-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point และพิมพ์ตามที่กำหนดดังนี้
 - ขนาดกระดาษแยกเป็นสองคอลัมน์เดียว

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ (Title)	ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)	กำหนดตรงกลาง, ตัวหนา	ขนาด 20 point,
ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)	ตัวหนา	กำหนดริมขวา (ไม่ต้องระบุตำแหน่งการ พิมพ์หรือค่านำหน้าชื่อ)	ขนาด 16 point
ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน	ตัวปกติ	ด้านล่างการอ้างอิง	ขนาด 14 point
อีเมล (Email)	ตัวปกติ	กำหนดริมขวา	ขนาด 14 point
ชื่อบทคัดย่อ ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา	กำหนดริมซ้าย	ขนาด 16 point
ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย	ตัวธรรมดา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
คำสำคัญ (Keywords) ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา สำหรับหัวข้อ ตัวปกติ สำหรับเนื้อหา *ประมาณ 3-5 คำ	กำหนดชิดขอบซ้าย	ขนาด 16 point
เนื้อหาบทความ หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	กำหนดชิดซ้าย	ขนาด 16 point
หัวข้อรอง	ตัวหนา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
เนื้อหา	ตัวปกติ	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
ข้อความในภาพและตาราง	ตัวปกติ	-	ขนาด 16 point
ข้อความอ้างอิง (ด้านล่าง)	ปกติ	-	ขนาด 16 point

2. ส่วนประกอบของบทความ

1. **บทความวิชาการ** หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับ เนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่าง)

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ชื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

1.2 **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน และควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-300 คำควรเป็นบทคัดย่อที่สั้นใช้คำได้กระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น

1.3 **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูลทั้ง

1.4 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุ ถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

1.5 **เนื้อหา (Body of Text)** เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นย่อๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

1.6 **สรุป (Conclusion)** เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับ โดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร

1.7 **เอกสารอ้างอิง (Reference)** เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบAPA (American Psychological Association)

2. **บทความวิจัย** ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ชื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

2.2 **ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด** ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือคำนำหน้าชื่อแต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรถ

2.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด หรือไม่เกิน 300 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย และผลการวิจัย)

2.4 **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

2.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัยมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

2.7 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การค้นหา สรุปย่อ และวิเคราะห์ผลการวิจัยของผู้อื่นที่เคยได้ทำวิจัยและถูกตีพิมพ์ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับบทความ

2.8 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

2.9 ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

2.10 อภิปรายผล (Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

2.11 สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

2.12 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ใช้รูปแบบการอิงแบบ APA (American Psychological Association)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In text citation)

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Year Format)

ภาษาไทย (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ภาษาอังกฤษ (นามสกุล, ปี ค.ศ.)

3.2 อ้างอิงในเนื้อหาจากสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา เอกสาร)

กรณีผู้แต่งคนเดียว

การอ้างอิงให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) หรือนามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ตามด้วยเครื่องหมาย (, ปีที่พิมพ์ เครื่องหมาย (,) ตามด้วยหมายเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิงใส่ไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(กิงกาน แก้วดี, 2556)

กรณีที่สรุปเนื้อหาหมดทั้งเล่ม ไม่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ต้องระบุเลขหน้า

เช่น

(กิงกาน แก้วดี, 2556)

กรณีที่ใช้ฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ นำหน้าให้คงไว้เหมือนที่ปรากฏในหน้าหนังสือ

เช่น

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2556)

กรณีผู้แต่งมีศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพไม่ต้องใส่ เช่น ศาสตราจารย์กุลพล แสงจันทร์ เป็น

(กุลพล แสงจันทร์, 2556)

การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่อง แต่ผู้แต่งคนเดียวกัน ให้เขียนชื่อผู้แต่งครั้งเดียว แล้วเรียงปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, 2556; 2557)

กรณีผู้แต่ง 2 คน

กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนที่ 1 ตามด้วยเครื่องหมาย (,) เว้นวรรคหนึ่ง ตามด้วย “และ” ไม่เว้นวรรค ตามด้วยผู้แต่งคนที่ 2

เช่น

(กิงกาน แก้วดีและประยงค์ ยิ่งยืน, (2556)

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และเครื่องหมายมหัพภาค (.) ตามด้วยเครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรคตามด้วยชื่อสกุลคนที่ 2 แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

(William & Sales, 2008)

กรณีผู้แต่ง 3-6 คน

ชาวไทยใช้ชื่อ ชื่อสกุล คั่นเครื่องหมายจุลภาค (,) และเว้นวรรคหน้าผู้แต่งทุกคน และใช้คำว่า “และ” โดยไม่เว้นวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้าย

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, เกียรติขจร เจริญยิ่ง, และสมหญิง ใจซื่อ, 2544).

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และใช้เครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้าย แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

Salmon, Earman, Wilson, McGarry, & Hopman, (2009)

กรณีผู้แต่งเป็นสถาบัน

ให้ลงรายการด้วยหน่วยงานระดับสูงก่อน และตามด้วยหน่วยงานระดับรอง ลงมา

เช่น

(มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, บัณฑิตวิทยาลัย, 2560)

เอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ลงชื่อแล้วตามด้วยปีที่พิมพ์ และเลขหน้า

เช่น

(การพัฒนา, 2556)

กรณีไม่ใช่ผู้เขียน แต่เป็น ผู้รวบรวม เรียบเรียง ผู้แปล หรือบรรณาธิการ

ให้ลงรายการด้วยชื่อ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และบอกต่อท้ายว่าเป็น “ผู้รวบรวม”

“ผู้เรียง” “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้แปล”

เช่น

(โกวิท รักษาติ, บรรณาธิการ, 2556)

(Shah & Ratcliffe, editor, 2009)

อ้างอิงในเนื้อหาจากโสตทัศนวัสดุ

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบหรือผู้ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ผลิต ตามด้วย
เครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) และลักษณะของโสตทัศนวัสดุ

เช่น

(กระทรวงสาธารณสุข, 2556: CD-ROM)

การอ้างอิงในเนื้อหา จากระบบสารสนเทศออนไลน์ (WWW.)

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ค้น

ข้อมูล

เช่น

(มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2556)

(Suan Sunandha Rajabhat University, 2013)

4. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

4.1 หนังสือ

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.2 บทความวารสาร

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*. ปีที่. หน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่อ้างถึง

-วารสารสืบค้นจากฐานข้อมูลไทย

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย, ค้นเมื่อ วัน
เดือน ปี, จาก URL หรือ ชื่อฐานข้อมูล

4.3 รายงานการประชุม

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่ประชุม). ชื่อเรื่อง. วัน เดือน พ.ศ.(หน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา คณะ ชื่อมหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย

4.5 เอกสารอ้างอิงจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์. (ปีที่เผยแพร่ข้อมูล). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี พ.ศ. ,จาก <https://www>.

4.6 บทความในนิตยสาร หรือ หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อคอลัมน์. (วัน เดือน ปี). ชื่อบทความ. ชื่อนิตยสารหรือ หนังสือพิมพ์, ปีที่, หน้า.

กรณีภาษาอังกฤษ จะใช้ว่า ปี,เดือน วัน (year, month day) และ p. หรือ pp.

4.7 การเขียนบรรณานุกรมแผ่นพับ

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต. (ปี). ชื่อเรื่อง. [แผ่นพับ]. สถานที่พิมพ์: ผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต.

4.8 อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วัน). ตำแหน่ง. สัมภาษณ์.

การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งไฟล์ต้นฉบับบทความ (Microsoft Word) และแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในช่องทางของวารสารระบบออนไลน์ (Online Submission) เท่านั้น

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณา จะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอกเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไขจะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

ตัวอย่างการเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ (ขนาด A 4)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ขนาด 20 ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ขนาด 20 ตัวหนา)

ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ไทย) (ขนาด 16 ตัวหนา)

ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง(อังกฤษ) (ขนาด 16 ตัวหนา)

ชื่อภาควิชาหรือหน่วยงานคณะและสถาบันของผู้แต่ง (ไทย) (ขนาด 14 ตัวหนา)

ชื่อภาควิชาหรือหน่วยงานคณะและสถาบันของผู้แต่ง (อังกฤษ) (ขนาด 14 ตัวหนา)

ที่อยู่ E-mail ผู้รับผิดชอบบทความ (ขนาด 14 ตัวหนา)

บทคัดย่อ (ภาษาไทย) (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....(ระหว่าง250-300 คำ) (ขนาด 16 ปกติ).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ คั่นด้วยจุลภาค) (ขนาด 16 ปกติ)

Abstract (บทคัดย่อภาษาอังกฤษ)

.....(ขนาด 16 ปกติ).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:,, (3-5 keywords must be given)

[illegible]

1.
2.

1.
2.

.....

.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

